

Programmabegroting 2021

Programmabegroting 2021
Gemeente Lingewaard

Inhoud

Hoofdstuk Samenvatting	6
Begroting in hoofdlijnen	6
Waar zetten we in 2021 op in?	9
Leeswijzer	12
 Hoofdstuk De programma's	 14
1. Veiligheid	14
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	19
3. Economie	25
4. Onderwijs	30
5. Sport, cultuur en recreatie	36
6. Sociaal domein	43
7. Volksgezondheid en milieu	55
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	63
9. Bestuur en ondersteuning	69
 Hoofdstuk De paragrafen	 77
Paragraaf 1 Lokale heffingen	77
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	89
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen	101
Paragraaf 4 Financiering	108
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering	113
Paragraaf 6 Verbonden partijen	119
Paragraaf 7 Grondbeleid	128
Paragraaf 8 Duurzaamheid	133

Hoofdstuk Financiën	142
Financiële positie	142
Financieel overzicht	143
Autonome ontwikkelingen	144
Doorwerking 2e Tussentijdse Rapportage 2020	146
Nieuwe voorstellen	146
Inzet reserve precariobelasting	147
Algemene dekkingsmiddelen, vennootschapsbelasting en onvoorzien	149
Financieel overzicht	149
Onroerende zaakbelasting	149
Algemene uitkering	150
Dividend	150
Bespaarde rente reserves en voorzieningen	150
Precariobelasting	150
Saldo van de financieringsfunctie	151
Overige algemene dekkingsmiddelen	151
Vennootschapsbelasting	151
Onvoorzien	151
Overhead	152
Investeringsplan 2021 - 2024	153
Meerjarenbegroting 2021 - 2024	155
Baten en lasten meerjarenbegroting 2021 - 2024	157
Taakveldenbegroting	159
Reserves en voorzieningen	161
Uitvoeringsinformatie	165
Incidentele baten en lasten	167
Structurele mutaties reserves	173
Prognose balans	174
EMU-saldo	175
Gevoteerde investeringsbudgetten	176
<i>Bijlagen</i>	177
Samenstelling gemeentebestuur (stand september 2020)	177
Kerngegevens	179

Samenvatting

Begroting in hoofdlijnen

Voorwoord wethouder Financiën

COVID-19 blijft voorlopig een enorme impact hebben, ook in 2021. Dat geldt voor onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en de gemeentelijke organisatie zelf. In de Kaderbrief 2021 gaven we al aan, dat we in een bijzondere tijd verkeren. De pandemie veroorzaakt veel onzekerheid. Deze onzekerheid ziet u ook terug in deze Begroting 2021. Toch presenteren wij u een sluitende meerjarenbegroting. Met deze Begroting 2021 kiezen we er niet voor om te stoppen en een pas op de plaats te maken. We willen juist blijven investeren in wegen, preventie in het sociale domein, onderwijsprojecten, woningbouw en accommodaties. Dit doen we samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en vele anderen. Zo blijven we samen bouwen aan een mooi Lingewaard!

Onzekere financiële toekomst

Anders dan in voorgaande jaren kennen we bij deze begroting de uitkomst van de Septembercirculaire. Vóór verwerking van deze circulaire laten de jaren 2021 en 2022 een tekort zien. En hebben 2023 en 2024 een positief begrotingssaldo. **NaDat blijft zo na verwerking van de circulaire is ook 2022 positief.** Daarbij past de kanttekening dat het lastig is – zeker onder de huidige omstandigheden – om de financiële toekomst goed in beeld te brengen. Zo zijn onder andere de effecten in het Sociaal Domein onzeker. Deze hebben ook uitwerking op de Taskforce Sociaal Domein.

Alleen samen krijgen we corona onder controle

Op de eerste plaats willen we dat onze inwoners gezond zijn en blijven. Door de maatregelen komen soms ook sociale contacten onder druk te staan. We houden oog en oor voor iedereen. We ondersteunen en helpen ondernemers en maatschappelijke organisaties waar het kan. COVID-19 en de financiële gevolgen ervan zetten ook de ambities van Lingewaard onder druk. We hebben in deze begroting de COVID-19 risico's in beeld gebracht, maar hebben hier ook nog wat meer tijd voor nodig. We hebben namelijk ook weer extra middelen gekregen vanuit het Rijk in de septembercirculaire. We hebben nog geen concreet voorstel opgenomen voor een COVID-19 reservering. Binnenkort leggen wij u een herstelplan met beheersmaatregelen voor. Met deze beheersmaatregelen proberen we een aantal risico's te verminderen die we met de COVID-19 crisis lopen. Het gaat dan over risico's op het gebied van werkgelegenheid, sportvoorzieningen en sociaal-cultureel aanbod. Hierin nemen we ook een voorstel voor een COVID-19 reservering op.

Groei algemene reserve

In de Begroting 2021 hebben we naast de COVID-19 risico's zoals ieder jaar ook de reguliere risico's in beeld gebracht. De afgelopen jaren is de algemene reserve afgenomen. Met name door kosten in het sociaal domein. Nu vullen we de algemene reserve aan. Er wordt ruim € 4 miljoen toegevoegd vanuit de algemene reserve grondexploitatie. Dit heeft te maken met het vervallen van het voornemen van de provincie om in het kader van het Regionale Programma Werklocaties (RPW) de bestemming per 1 januari 2021 van elke niet uitgegeven bedrijfskavel te wijzigen. Ook voegen we ruim € 4 miljoen toe aan de algemene reserve uit de precariomiddelen.

De algemene reserve is de komende jaren robuust genoeg om risico's af te dekken.

Inzet reserve voor onderhoud wegen en COVID-19

In het onderdeel Financiële positie hebben wij een voorstel opgenomen over de inzet van de reserve precariobelasting. We reserveren een deel om de voorziening onderhoud wegen op peil te houden. Ook voor de uitvoering van een tweetal mobiliteitsprojecten zetten we geld opzij. Het restant voegen we in eerste instantie toe aan de algemene reserve. Zoals hiervoor al aangegeven, komen we nog met een plan waarin we ook een voorstel doen voor een COVID-19 reservering.

Waar gaat het geld naar toe?

De gemeente besteedt in 2021 ruim € 126 miljoen aan de uitvoering van al haar taken. Dit is inclusief de nieuwe voorstellen en de mutaties in de reserves. In het overzicht staat hoe de totale uitgaven zijn verdeeld over de negen programma's.

Programma	lastenx€1.000	% van totaal
1 Veiligheid	-3.411	2,7%
2 Verkeer,vervoer en waterstaat	-16.280	12,9%
3 Economie	-4.516	3,6%
4 Onderwijs	-4.213	3,3%
5 Sport, cultuur en recreatie	-9.086	7,2%
6 Sociaal domein	-44.069	34,8%
7 Volksgezondheid en milieu	-11.333	9,0%
8 Volkshuisv.,RO en Stedelijke vernieuwing	-4.707	3,7%
9 Bestuur en ondersteuning	-28.863	22,8%
Totaal van de programma's	-126.478	100%

Waar komt het geld vandaan?

De gemeente ontvangt in 2021 ruim € 125 miljoen. De belangrijkste inkomstenbron is de algemene uitkering die de gemeente van het Rijk ontvangt. Daarnaast zijn de OZB, de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en de opbrengsten uit de grondexploitaties de grootste inkomstenbronnen.

Programma	Batenx€1.000	% van totaal
1 Veiligheid	123	0,1%
2 Verkeer,vervoer en waterstaat	3.122	2,5%
3 Economie	3.560	2,8%
4 Onderwijs	324	0,3%
5 Sport, cultuur en recreatie	1.113	0,9%
6 Sociaal domein	9.170	7,3%
7 Volksgezondheid en milieu	10.662	8,5%
8 Volkshuisv.,RO en Stedelijke vernieuwing	2.436	1,9%
9 Bestuur en ondersteuning	95.080	75,7%
Totaal van de programma's	125.590	100%

Wat betalen inwoners?

De gemeente ontvangt ook geld uit lokale belastingen en heffingen. Hieronder ziet u wat een inwoner van Lingewaard jaarlijks betaalt.

		2020	2021
	OZB (gemiddeld tarief per woning)	€ 457,00	€ 465,19
	Rioolheffing (per aansluiting)	€ 231,60	€ 235,80
	Afvalstoffenheffing (per adres)		
	Vast tarief	€ 145,80	€ 148,44
	Diftar per lediging	€ 8,30	€ 8,45
	Hondenbelasting (per hond)	€ 57,24	€ 58,32
	Toeristenbelasting (per overnachting voor toeristen)	€ 1,00	€ 1,00

Lingewaard in cijfers

	2020	2021
Inwoners	46.615	46.900
Uitkeringsgerechtigden	496	565
Leerlingen onderwijs	6.684	6.515
Oppervlakte(ha)	6.914	6.914
Openbaar groen(ha)	259	318*
Lengte van riolering (km)	440	442
Lengte van wegen (km)	345	345
Woonruimten	19.906	20.096

*inclusief overdracht 57,5 ha Park Lingezegen

Waar zetten we in 2021 op in?

In Lingewaard is het goed wonen

We bereiden woningbouwprojecten in de verschillende kernen voor en voeren deze uit. Daarmee voorzien we in woningbehoefte voor verschillende doelgroepen. We leveren ongeveer 200 nieuwe woningen op: 14 woningen in Angeren (o.a. Bolder), 58 in Bemmeler (Plakse Wei en Loostraat), 3 in Doornenburg, 48 in Gendt (o.a. Vleumingen), 18 in Haalderen (Mariaplein en De Halden) en 57 woningen in Huissen (o.a. Korte Loostraat en Doelenstraat). Daarnaast brengen we de volgende woningbouwplannen in procedure: Bloemstraat / Slingerbos, Driegaarden en Malenborg in Huissen, De Poel en Op den Winkel in Angeren, Kruijgang en Markt 20 – 24 in Gendt, Blauwe Hoek / Groenestraat in Doornenburg, Zandsestraat / De Pas in Bemmeler en Van der Mondeweg / Lage Zandsestraat in Haalderen.

Samen met onze partners zetten we in op revitalisering en sociale leefomgeving. We gaan verder met de revitalisering van de Zilverkamp en maken samen plannen voor het hart van de Zilverkamp. In samenwerking met de corporaties en andere partijen blijven we inzetten op vroeg-signalering van huurschulden.

De Nota Wonen is samen met veel verschillende partijen gemaakt. Deze lijn zetten we door samen met een klankbordgroep met onder meer ontwikkelaars, corporaties en makelaars.

We zetten nog meer in op ons grondstoffenbeleid 'Lingewaard Circulair en Duurzaam'. Zo werken we toe naar minder restafval en meer hergebruik. Ook blijven we werken aan een schone en goed onderhouden openbare ruimte. Bij de uitvoering en handhaving van ons beleid werken we samen met de ODRA.

Lingewaard is goed en veilig bereikbaar

We gaan verder met de uitvoering van het gemeentelijk mobiliteitsplan. Zwaartepunt hierbij ligt op de veiligheid en verbetering van de leefbaarheid in de directe omgeving. We geven een vervolg aan onderzoeken naar de ontsluiting Huissen op de A325 en de tweezijdige ontsluiting van de wijk Essenpas. Daarnaast werken we aan de voorbereiding en uitvoering van diverse projecten waaronder de Carway, de Dorpensingel, ontsluiting Karstraat – Houtakker II.

Lingewaard is in 2050 energieneutraal

We focussen op drie speerpunten: energie besparen, het opwekken van duurzame energie en warmtetransitie. We werken verder aan een 'transitievisie warmte' en we maken een businessplan voor besluitvorming over een warmtebedrijf. Samen met andere gemeenten werken we aan een Regionale Energie Strategie (RES). Medio 2021 stellen we daarvoor ons eindbod vast. We bouwen de laad-infrastructuur voor elektrische auto's verder uit.

We nemen deel aan onderzoeken naar de mogelijkheden van Hoge Temperatuur Opslag, zonne-thermie, windenergie en aquathermie.

We geven als gemeente het goede voorbeeld door gebouwen in ons eigendom verder te verduurzamen.

We betrekken onze inwoners (onder wie jeugd) en ondernemers bij onze duurzaamheidsplannen en faciliteren het Energieloket. Om in te spelen op het veranderende klimaat, stellen we een lokale klimaatadaptie strategie op. Hiermee willen we als gemeente minder kwetsbaar zijn en worden voor de gevolgen van klimaatverandering: wateroverlast, hitte, droogte en overstroming.

Het ondernemersklimaat is in Lingewaard aantrekkelijk

De verkoop van bedrijfskavels ging in 2020 onverminderd door. Om in de toekomst voldoende bedrijfskavels te hebben, kijken we naar het verder ontwikkelen van onze bedrijventerreinen. Dit willen we doen door nog beschikbare bedrijfskavels te verkopen. Daarnaast starten we met de voorbereidingen voor een nieuw bedrijventerrein. Met onze hulp en via steunpakketten van de provincie creëren ondernemers met elkaar levendige centra en zorgen we ervoor dat bedrijventerreinen vitaal blijven. We blijven het verder samenwerken van ondernemers in collectieven stimuleren. We maken een nieuw economisch beleidsplan en een plan Next Garden na 2021. Samen met andere gemeenten en de provincie maken we onze regio aantrekkelijk op recreatief en toeristisch terrein. Niet alleen voor bezoekers, maar ook voor onze eigen inwoners. We blijven investeren in goede fiets- en wandelroutes en faciliteren zowel grotere publiekstrekkingen (zoals Fort Pannerden en Kasteel Doornenburg) als kleine en nieuwe initiatieven. We gaan, samen met de gemeente Berg en Dal, verder met het onderzoek naar de mogelijkheid van een voet- en fietsveer tussen Bemmelen en de Ooij. We blijven de beheerstichting van het Fort Pannerden ondersteunen en verwachten dat het fort de status van UNESCO Werelderfgoed wordt toegekend.

In Lingewaard kijken we naar elkaar om

We willen goede zorg blijven leveren en tegelijkertijd de kosten onder controle houden. Daarom stelden we eerder een ambitieus rapport 'Taskforce Sociaal Domein' vast. We blijven werken aan de maatregelen uit dit rapport. Daarnaast bereiden we een nieuw Beleidsplan Sociaal Domein voor. Hierin sluiten we aan bij de Taskforce. We geven uitvoering aan de vijf thema's: Opgroeien en opvoeden, Gezond en gelukkig ouder worden, Uit de verwarring, Aan het werk en Nieuw in Lingewaard.

Met onze maatschappelijke partners, het onderwijs en de inwoners zorgen we voor een 'gebiedsgerichte' manier van samenwerken. Zo bouwen we aan een goed sociaal klimaat en voorkomen of lossen we problemen op.

Samen met andere gemeenten (via de MGR) en met het Werkgeversservicepunt (WSP) willen we meer mensen aan het werk helpen. Dit doen op verschillende manieren zoals opleiding, scholing, stageplekken en vouchers. Ook starten we met een speciale app als platform voor zowel consultants als werkzoekenden. Door stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden leidt deze inspanning niet tot een bestandsdaling.

We bereiden de invoering medio 2021 van een nieuwe Wet Inburgering voor en werken vanaf 2021 volgens een nieuwe Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening. Met andere gemeenten en de MGR passen we de regeling voor Beschermd Wonen aan.

Het vorig jaar gesloten Lokaal Sportakkoord werken we verder uit en we actualiseren ons sportbeleid. We bereiden een nieuw cultuurbeleid voor, inclusief bibliotheekbeleid. Vanuit de eerdere Contourennota Accommodatie- en Vastgoedbeleid verbeteren we ons maatschappelijk vastgoed (op het gebied van sport, cultuur en sociaal welzijn). Hiervoor maken we maatschappelijke huisvestingsplannen per kern. We werken voor Huissen en Haalderen de voorkeursvariant uit naar een uitvoeringsplan en starten de oriëntatiefase voor Bemmelen. We leveren een nieuwe tijdelijke huisvesting op voor turnvereniging SGS.

We gaan door met het succesvolle project Lingewaard Doet. Daarnaast geven we samen met inwoners uitvoering aan ontwikkelingsplannen in hun wijk of dorp, zoals de Zilverkamp, Haalderen, Gendt. In 2021 levert de werkgroep een ontwikkelingsplan op voor 't Zand. De werkgroep in Doornenburg levert een nieuw ontwikkelingsplan op.

We willen goed en passend onderwijs bieden aan alle kinderen. Daarom starten we een netwerk van ketenpartners dat zorgt voor goede preventie. We gaan verder met het Integraal Huisvestingsplan: OBC Bemmelen, De Doornick, Het Sterrenbos en de Vonkenmorgen. Ook gaan we kijken hoe we het ruimtetekort bij IKC Binnenstebuiten kunnen oplossen. We zetten in op lees- en taalonderwijs zodat de instroom naar dyslexiezorg vermindert. En we willen het taboe rondom laaggeletterdheid doorbreken.

Organisatie

We blijven investeren in een betrouwbaar, transparant en professioneel bestuur. Dit doen we onder meer door duidelijk te communiceren en dit te toetsen bij het lezerspanel. Samen met Overbetuwe trekken we op in de regionale samenwerking. We sluiten aan in verschillende rollen bij diverse regionale overleggen om zo Lingewaard en het middengebied op de kaart te zetten.

Inwoners en organisaties centraal staan in onze dienstverlening. We werken vanuit de vraag: 'Wat hebben onze inwoners nodig en wat kunnen wij doen om zo goed mogelijk aan die behoefte te voldoen?' We zetten daarom in op verbetering dienstverlening, transformatie sociaal domein (Taskforce) en transformatie ruimtelijk domein (Omgevingsvisie en Omgevingswet).

Leeswijzer

PROGRAMMA'S

Per programma benoemen we de inhoudelijke onderwerpen, de doelen die we daarvoor willen bereiken, de beleidsnota's en de relevante indicatoren.

Wat gaan we doen in 2021?

Hier geven we zo concreet mogelijke informatie over de acties die we in 2021 gaan uitvoeren om de doelen te bereiken.

Wat mag het kosten?

Hier geven we aan welk budget er in het betreffende programma omgaat. Bij de vaststelling van de begroting worden de budgetten geautoriseerd op programmaniveau.

De budgetten zijn inclusief de lasten voor personele inzet. Ook de autonome ontwikkelingen, de nieuwe voorstellen en de inzet van de reserve precariobelasting, zoals die in de [financiële positie](#) zijn opgenomen, zijn in de tabel 'Wat mag het kosten?' verwerkt.

Onder de tabel 'Wat mag het kosten?' zijn de 'Specificatie mutaties reserves' en de 'Wijzigingen ten opzichte van het voorgaande begrotingsjaar' opgenomen.

De 'Specificatie mutaties reserves' bevat alle begrote toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves in 2021 inclusief de mutaties voortvloeiend uit de [inzet van de reserve precariobelasting](#).

Bij het onderdeel 'Wijzigingen ten opzichte van het voorgaande begrotingsjaar' hebben we de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- In de raming 2020 zijn de budgetten opgenomen inclusief de begrotingswijzigingen die voortvloeien uit de tussentijdse rapportages en de aparte raadsbesluiten tot en met september 2020.
- De volgende wijzigingen zijn hier opgenomen:
 - aanpassingen als gevolg van individuele raadsbesluiten;
 - de financiële gevolgen van de 1e en de 2e Tussentijdse rapportage 2020 voor het jaar 2021;
 - de [nieuwe voorstellen](#) met financiële gevolgen in 2021
 - een toelichting op enkele verschillen in de tabel personele inzet (verder verfijnen van de verdeling van de uren over verschillende producten wordt niet toegelicht)

Investeringsplan

We besteden verder aandacht aan het Investeringsplan. Alle investeringen die op het investeringsplan staan, zijn al eerder door de raad vastgesteld of zijn al eerder opgenomen in de [P&C-documenten](#).

In het investeringsplan staan de nog niet gevoteerde investeringsbudgetten. De toekomstige lasten hiervan staan in programma 9 bij de reserveringen. De lasten van de gevoteerde kredieten zitten in de kapitaallasten van het product. Deze zitten in de tabellen bij 'Wat mag het kosten' in elk programma.

(In het overzicht '[Gevoteerde investeringsbudgetten](#)' zijn alleen de investeringsbudgetten opgenomen waarvan de levering of realisatie langer gaat duren dan verwacht.)

Risico's

In de programma's zijn vanaf 2021 ook ontwikkelingen en risico's opgenomen. De risico's met een risicoscore van 15 of hoger worden toegelicht. Voor meer informatie over risico's verwijzen we naar de [paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

Verbonden partijen

Bij ieder programma lichten we toe hoe de verbonden partijen bijdragen aan de doelen van het programma door aandacht te besteden aan de doelen en de ontwikkelingen van de verbonden partijen die bij het programma hoort.

PARAGRAFEN

De paragrafen zijn programmaoverstijgend. In de paragrafen leggen we de beleidslijnen vast met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, alsmede tot de lokale heffingen. Naast de zeven verplichte paragrafen (lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen en grondbeleid) heeft de gemeenteraad de paragraaf Duurzaamheid toegevoegd.

FINANCIËN

Dit onderdeel bevat onder meer een uiteenzetting van de Financiële positie. Het '[financieel overzicht](#)' geeft een beeld van het verloop van de financiën sinds de Kadernota 2021 tot en met het saldo van de meerjarenbegroting 2021-2024. De '[autonome ontwikkelingen](#)', de '[nieuwe voorstellen](#)' en de '[inzet van de reserve precariobelasting](#)' worden afzonderlijk toegelicht. Voor de doorwerking van de 2e tussentijdse rapportage 2020, wordt verwezen naar deze rapportage.

De programma's

1. Veiligheid

Onder dit programma vallen taken met betrekking tot toezicht en handhaving van de openbare orde, het tegengaan van georganiseerde criminaliteit en het bevorderen van een veilige woon- en leefomgeving. Via de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) richten we ons ook op brandweertzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Wat willen we bereiken?

We vergroten de veiligheid en het veiligheidsgevoel. Door op tijd in te grijpen voorkomen we zwaardere problematiek en overlast. We zoeken daarbij een balans tussen preventie, repressie en zorg. Dat doen we samen met verschillende veiligheidspartners. We roepen inwoners op om een bijdrage te leveren aan een veilige samenleving. Ook maken we ons meer weerbaar tegen elke vorm van ondermijning.

Onze doelen zijn:

1. Samen met inwoners, ondernemers, organisaties en diverse veiligheidspartners bevorderen van de veiligheid. Dit doen we via de volgende sub-doelstellingen:
 - Het aantal verwijzingen naar Bureau Halt per 1.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar is niet meer dan 14.
 - Verbetering van de verkeersveiligheid ([zie ook programma 2. Verkeer, vervoer en waterstaat bij doel 2. Een betere verkeersveiligheid voor alle weggebruikers.](#));
 - Evenementen leveren geen veiligheidsproblemen op.
2. Vergroten van de bewustwording en weerbaarheid van samenleving en bestuur ([zie ook programma 9. Bestuur en ondersteuning bij doel 1. Een betrouwbaar, transparant en professioneel bestuur.](#)) tegen ondermijnende criminaliteit;
3. Beschermen van een veilige, schone en bereikbare omgeving.

Indicatoren

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	W2019	B2020	B2021	B2024
Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	*	0,5	0,5	0,5
Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	*	2,4	2,4	2,2
Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners	*	2,0	1,8	1,7
Verwijzing naar Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt per 1.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar	12,5	14	14	14
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners	*	3,8	3,5	3,5

* Gegevens zijn niet beschikbaar op de website "Waar staat je gemeente".

Wat gaan we doen in 2021?

Bevorderen van een veilige woon- en leefomgeving (zie doel 1)

- Samen met de politie en Stichting Welzijn Lingewaard (SWL) zetten we in op een intensieve persoonsgerichte (en indien nodig groepsgerichte) aanpak van de jongeren die structureel overlast veroorzaken. Door gerichte maatregelen te nemen op het gebied van straf, ondersteuning en zorg voorkomen we recidive.
- We passen in een zo vroeg mogelijk stadium buurtbemiddeling toe ter beperking van overlast door buurtbewoners om erger te voorkomen. Dit doen we door gebruik te maken van getrainde buurtbemiddelaars.
- Samen met de politie organiseren we minimaal twee bewustwordingscampagnes en/of bijeenkomsten voor specifieke doelgroepen over veel voorkomende criminaliteit.
- Via een sluitende aanpak bieden we zorg en ondersteuning voor mensen met verward gedrag. [Voor nadere informatie verwijzen wij u naar programma 6. Sociaal domein bij het onderdeel WMO, laatste bullit.](#)
- We handhaven op foutief geparkeerde auto's.
- We houden actief contact met organisatoren van evenementen en zoeken met hen op creatieve wijze naar oplossingen om evenementen, in aangepaste vorm, mogelijk te maken. In de aanloop naar evenementen brengen we risico's in kaart en reduceren deze met gerichte maatregelen.

Vergroten van bewustwording en weerbaarheid tegen ondermijnende criminaliteit (zie doel 2)

- We onderzoeken minimaal vijf adressen die we verdenken van ondermijnende criminaliteit.
- We voeren minimaal twee integrale controles uit op leegstaande/verdachte panden in het buitengebied.
- We geven ten minste tweemaal voorlichting aan de doelgroepen jeugd en ouderen om hen bewust te maken van de gevaren van internetcriminaliteit. Deze specifieke groepen zijn namelijk relatief vaak slachtoffer. Per doelgroep richten we ons op concrete actuele ontwikkelingen.
- Samen met de betrokken partners op het bedrijventerrein in Gendt willen we verloedering en onveiligheid voorkomen en gezamenlijk komen tot een keurmerk veilig ondernemen. Hiervoor stellen we een maatregelenmatrix op. Nadat de eerste drie maatregelen van deze matrix zijn uitgevoerd, ondertekenen we het samenwerkingsconvenant.
- We evalueren de aanpak ondermijning.

Beschermen van een veilige, schone en bereikbare omgeving (zie doel 3)

- We blijven, zo lang het nodig is, in gesprek met organisaties, ondernemers en inwoners en geven voorlichting over het naleven van de COVID-19 maatregelen. Het accent ligt daarbij op preventie.
- Indien zich rampen en crisis voordoen, informeren wij onze inwoners en zorgen we voor opvang en verzorging. Ook registreren we het aantal slachtoffers en schadegevallen. We werken hierbij nauw samen met politie, brandweer en GHOR.
- Na een woningbrand houdt de brandweer een voorlichtingssessie in de wijk.
- Met het project Rembrandt werkt Brandweer Nederland aan een systeem van gebiedsgerichte opkomsttijden, in plaats van (nu nog) wettelijke verplichte objectgerichte opkomsttijden. Via reguliere ambtelijke en bestuurlijke overleggen met de brandweer(commandant) zien we toe op de voortgang van dit project.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

1	Veiligheid	2019 Werkelijk	2020 Begroot	2021 Begroot	2021 Lasten	2021 Baten
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-2.554	-2.318	-2.232	-2.299	67
60101	Explosievendetectie en -ruiming	-501	-162	4	-63	67
60102	Crisisbeheersing en Brandweer	-1.960	-2.069	-2.152	-2.152	-
60103	Brandweerposten - Beheer & Onderh.	-93	-87	-84	-84	-
1.2	Openbare orde en veiligheid	-1.027	-1.026	-1.066	-1.112	47
60104	Uitvoering APV en Bijz. wetten	-355	-352	-360	-406	47
60105	Beleid Openbare Orde & Veiligheid	-278	-405	-423	-423	-
60106	Uitvoering Openbare Orde & Veiligh.	-394	-269	-283	-283	-
	Saldo Lasten en Baten	-3.581	-3.344	-3.298	-3.411	114
	Onttrekkingen reserves	1.493	226	9	-	9
	Toevoegingen reserves	-287		-	-	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	-2.376	-3.118	-3.288	-3.411	123

Specificatie mutaties reserves

Onttrekking:

Explosievenopruijing € 9.000

Wijzigingen ten opzichte van vorig begrotingsjaar

Geen wijzigingen voortvloeiend uit begrotingswijzigingen of tussentijdse rapportages.

Overzicht personele inzet:

Bedragen x € 1.000

PB1	Veiligheid	Begroot 2020	Begroot 2021
60101	Explosievendetectie en -ruiming	-12	-13
60102	Crisisbeheersing en Brandweer	-57	-60
60104	Uitvoering APV en Bijz. wetten	-363	-381
60105	Beleid Openbare Orde & Veiligheid	-330	-348
60106	Uitvoering Openbare Orde & Veiligh.	-231	-244
	totaal lasten	-993	-1.046

Beleidsnota's

- [Integraal Veiligheidsplan 2020 - 2022](#)
- [Algemeen Plaatselijke Verordening](#)

Investeringsplan

Voor het programma Veiligheid zijn er geen investeringen opgenomen in het Investeringsplan 2021-2024.

Ontwikkelingen

Effecten COVID-19

COVID-19 heeft gevolgen voor de openbare orde en veiligheid. Denk hierbij aan de grote kans op toenemende jeugdoverlast, spanningen tussen inwoners en toezichthouders (boa's) en tussen inwoners onderling. Naarmate de crisis langer duurt, wordt het voor organisaties, ondernemers en inwoners waarschijnlijk lastiger om zich te houden aan de maatregelen ter bescherming van de volksgezondheid. Het accent komt daarom te liggen op het vergroten van het draagvlak door het geven van voorlichting en uitleg. Dit betekent dat we toezichthouders minder inzetten op andere overlast gevende vraagstukken.

Landelijk zien we dat de cybercriminaliteit fors stijgt.

Gemeenten vervullen een essentiële rol in de crisisbeheersing. Dit noemen we ook wel bevolkingszorg. Samen met de andere gemeenten leveren we menskracht aan het cluster bevolkingszorg van de VGGM. Daarnaast is ook sprake van reguliere interne inzet op dit cluster. Door COVID-19 verwachten we zowel intern als regionaal, ook in 2021, extra inspanningen te moeten verrichten voor bevolkingszorg. Afhankelijk van de ontwikkelingen kan deze extra inzet ten koste gaan van de voortgang van andere onderwerpen.

Risico's

Bij dit programma is geen sprake van significante risico's.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM)

Doelen	Welke doelen, resultaten wil de VP behalen?	Het op efficiënte wijze inzetten van de middelen voor een optimale waarborging van de veiligheid en gezondheid van de inwoners van het verzorgingsgebied.
	Welke prestaties worden er van de VP verwacht?	Samenwerking in de regio op het gebied van brandweezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing.
	Aan welke doelen uit de begroting draagt dit bij?	De VGGM draagt bij aan het bieden van hulp en het beperken van schade bij mogelijke crises, zoals vermeld bij doel 4.
Ontwikkelingen	Welke relevante ontwikkelingen zullen zich naar verwachting voordoen?	Brandweer Nederland werkt aan een nieuwe (gebiedsgerichte) systematiek voor de opkomsttijden. Deze systematiek leidt mogelijk ook voor de regio Gelderland-Midden tot een

Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM)

Wat heeft dit voor (financiële) gevolgen?

andere registratie en beoordeling van opkomsttijden. Momenteel voldoet de regio niet 100% aan de wettelijk eis. Dit blijkt in de praktijk niet haalbaar. Op basis van de begroting 2021 van de VGGM verwachten we voor onze gemeente geen bijzondere (financiële) gevolgen. Het COVID-19 virus brengt hoge kosten voor de GGD en de veiligheidsregio met zich mee. Het Rijk heeft toegezegd de gemaakte kosten te compenseren.

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Onder het programma verkeer, vervoer en waterstaat vallen alle taken die gaan over het aanleggen en onderhouden van de wegenstructuur, inclusief voorzieningen voor fietsers, voetgangers, parkeren, straatinrichting, verkeersborden, straatverlichting, openbaar vervoerhaltes en gemeentelijke watergangen.

Wat willen we bereiken?

Lingewaard ligt in het middengebied tussen de steden Arnhem en Nijmegen, is omgeven door de grote rivieren en is qua mobiliteit hoofdzakelijk gericht op aansluitingen met de A15 en de A325/N325. Verkeersproblemen op deze regionale hoofdwegen zorgen direct voor verkeersproblemen op onze lokale hoofdwegen in Huissen en Bemmelen. Het is de verwachting dat de verkeersdruk op de A325/N325, ondanks de doortrekking van de A15, de komende jaren blijft groeien. Daarom maken we ons zorgen over de toekomstige bereikbaarheid van Lingewaard.

We willen dat onze kernen goed en veilig bereikbaar zijn en blijven. Dit betekent dat de verbetering van de bereikbaarheid en leefbaarheid in Lingewaard prioriteit heeft. We onderzoeken nieuwe ontsluitingsmogelijkheden en we willen dat onze dijkwegen open blijven. Daarnaast vergroten we verkeersveiligheid, met meer aandacht voor kwetsbare weggebruikers, zoals kinderen en oudere fietsers.

Onze doelen voor 2021 zijn:

1. Een betere bereikbaarheid van onze woonkernen en bedrijventerreinen.
2. Een betere verkeersveiligheid voor alle weggebruikers.
3. Minder hinder van doorgaand verkeer in de vorm van geluid, luchtverontreiniging en barrièrewerking.
4. Stimuleren van meer gebruik van OV en fiets (verminderde verkeersdruk en duurzame mobiliteit).

Indicatoren

Er zijn bij dit programma geen indicatoren opgenomen.

Wat gaan we doen in 2021?

Bereikbaarheid (doel 1)

- Afhankelijk van de in 2020 uitgevoerde verkeersstudies en de doorlopen juridische procedures zijn we van plan om in 2021 een vervolg te geven aan de volgende onderzoeken en projecten:
 - Verkeersstudie ontsluiting Huissen op A325/Arnhem;
 - Realisatie extra ontsluiting Karstraat-Houtakker II;
 - Realisatie Dorpensingel;
 - Verkeersstudie tweezijdige ontsluiting wijk Essenpas;
- We nemen actief deel aan diverse verkenningen en uitvoeringsprojecten van de regio, de provincie en het Rijk, waaronder:
 - Realisatie doortrekking A15;
 - Verkenning A325/N325;
 - Project Lingekruising (bij A325);
 - Planvoorbereidingen nieuwe OV-concessie Rijn-Waal;
 - Aantakking vanuit de woonkernen op snelfietsroutes.

Uitvoering maatregelen uit het gemeentelijk mobiliteitsplan (doelen 2, 3 en 4)

In 2021 werken we aan de volgende projecten / maatregelen uit het GMP en het CUP. Verkeersmaatregelen zijn integraal en dienen alle vier de doelstellingen. Het zwaartepunt van veel lokale maatregelen ligt op veiligheid en verbetering van de leefbaarheid in de directe omgeving.

- Instellen/uitbreiden van 30- en 60 km/uur-zones
- Deelname aan meerdere verkeersveiligheidscampagnes
- Realisatie oplaadpalen e-bikes
- Uitvoeren maatregelen kruispunt Karstraat-Zandsedwardsstraat (Huissen);
- Veiliger maken van drie oversteekplaatsen nabij het kruispunt Nielant - Wagenweg (Huissen);
- Uitvoeren rioolreconstructie/herinrichting Gochsestraat (Huissen)
- Uitvoeren maatregelen kruispunt Kapelstraat - Hegsestraat (Gendt)
- Realisatie ontsluiting Houtakker II op Karstraat
- Planvoorbereiding herinrichting Papenstraat (Bemmel)
- Planvoorbereiding fietsvoorzieningen de Plak (Bemmel)
- Planvoorbereiding verlegging Rijnwaalpad Ressen
- Studie verkeersveiligheid rotondes

Verduurzaming (doel 4)

- Vanuit het programma Duurzaam Lingewaard wordt gewerkt aan het vergroten van het aantal laadpunten voor elektrische auto's. Beleid hiervoor is in 2020 voorbereid en in 2021 gaan we aan de slag met het vergroten van het aantal laadpunten. We gaan er vanuit dat met het plaatsen van laadpalen op verzoek van de gebruiker en de huidige belangstelling, de gemeente hieraan geen kosten heeft.
- Bij toekomstige beheer en onderhoud worden verduurzamingsmaatregelen meegenomen zoals bij bruggen, civieltechnische kunstwerken.
- Zie voor meer acties [de paragraaf Kapitaalgoederen onder Wegen, Civieltechnische kunstwerken, Openbare verlichting](#)

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

2	Verkeer, vervoer en waterstaat	2019 Werkelijk	2020 Begroot	2021 Begroot	2021 Lasten	2021 Baten
2.1	Verkeer en vervoer	-5.277	-5.325	-10.197	-10.430	233
60201	Verkeersbeleid	-525	-629	-620	-620	-
60202	Verkeersveiligheid uitvoering	-105	-6	-6	-6	-
60203	Verkeersregelinstallaties	-19	-31	-29	-29	-
60204	Bewegwijzering en bebording	-176	-257	-277	-277	-
60205	Civieltechnische kunstwerken	-68	-92	-147	-147	-
60206	Gladheidsbestrijding	-183	-178	-190	-190	-
60207	Wegen	-2.941	-2.800	-7.680	-7.808	128
60208	Openbare verlichting	-689	-660	-687	-700	13
60209	Schoonhouden infrastructuur	-528	-540	-494	-494	-
60210	Straatmeubilair	-43	-132	-67	-159	92
2.2	Parkeren	-37	-44	-41	-41	
60211	Parkeren	-37	-44	-41	-41	-
	Saldo Lasten en Baten	-5.314	-5.369	-10.238	-10.471	233
	Onttrekkingen reserves		175	2.889	-	2.889
	Toevoegingen reserves		-105	-5.808	-5.808	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	-5.314	-5.299	-13.158	-16.279	3.122

Specificatie mutaties reserves

Onttrekkingen:

Dekking afschrijvingen Rehabilitatie wegen € 11.000

Dekking Valom uit investeringsreserve € 6.000

Kwartiermaker dijkversterking ten laste van Algemene reserve € 22.100

Dekking snelfietsroute SFR 15 uit fonds bovenwijkse voorzieningen € 350.000

Dekking bochten Karstraat tlv fonds bovenwijkse voorzieningen € 2.500.000

Toevoegingen:

Dotatie civieltechnische kunstwerken € 27.500

Dotatie straatmeubilair € 20.000

Dotatie reserve Rehabilitatie wegen € 69.700

Investeringsreserve fietsvoorzieningen SFR 15 € 350.000 en De Plak € 1.750.000

Investeringsreserve bochten Karstraat € 2.500.000 (fonds bovenwijken) en € 1.091.000 (reserve precariobelasting)

Wijzigingen ten opzichte van vorig begrotingsjaar

Structurele ontwikkelingen 2^e tussentijdse rapportage 2020

Capaciteitsonderzoeken kruispunten € 50.000 N in 2021

Beweegbare afsluiting Huissen € 66.000 N

Overzicht personele inzet:

Bedragen x € 1.000

PB2	Verkeer, vervoer en waterstaat	Begroot 2020	Begroot 2021
60201	Verkeersbeleid	-486	-509
60202	Verkeersveiligheid uitvoering	-4	-5
60203	Verkeersregelininstallaties	-1	-1
60204	Bewegwijzering en bebording	-67	-83
60205	Civieltechnische kunstwerken	-23	-24
60206	Gladheidsbestrijding	-79	-83
60207	Wegen	-326	-347
60208	Openbare verlichting	-45	-46
60209	Schoonhouden infrastructuur	-84	-88
60210	Straatmeubilair	-26	-27
60211	Parkeren	-9	-7
	totaal lasten	-1.150	-1.220

Beleidsnota's

- [Gemeentelijk Mobiliteitsplan \(2017\)](#)
- [Nota Parkeernormen Lingewaard 2020](#)

Investeringsplan

2.01	Gemeentelijk mobiliteitsplan 2019-2022			
Investering	Dekking	Incidentele jaarlast	Structurele jaarlast	Gereed
€ 745.000	€ 1.750.000 tlv		€ 25.000	2021
€ 653.000	reserve precario		€ 22.000	2022
€ 2.750.000	€ 1 miljoen subsidie		€ 58.100	2022
€ 750.000	De rest via		€ 25.100	2023
€ 750.000	afschrijving		€ 25.100	2024
De financiële vertaling van de voorstellen voor het GMP voor de periode 2019-2022 zijn opgenomen in de meerjarenbegroting. Voor 2022 is € 300.000 vanuit het GMP ingezet voor de Dorpensingel. Voor de fietsvoorzieningen De Plak is in 2022 € 2.750.000 geraamd. € 1.750.000 wordt gedekt door de reserve precariobelasting en voor € 1 miljoen wordt subsidie aangevraagd. Of de subsidieaanvragen volledig gehonoreerd gaat worden is onzeker. Wij hebben dit daarom als risico opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. De algemene reserve is beschikbaar als dekking voor de risico's.				

2.02 Hoogwatervrij maken Looweer				
Investering	Dekking	Incidentele jaarlast	Structurele jaarlast	Gereed
€ 1.100.000	via afschrijving		€ 53.100	2023-2029
Het ophogen van de weg of het realiseren van een weg waar bij hoogwater het water onderdoor kan, is doorgerekend als onderdeel van een omvangrijker maatregelenpakket rondom het splitsingspunt Rijn – IJssel. Een brug is op korte termijn niet inpasbaar. Ophogen kan misschien wel, in samenwerking met en in afstemming met andere overheden. Daarom overleggen we in eerste instantie met de provincie, of een opgehoogde weg die de bereikbaarheid van het bedrijventerrein verbeterd, gezamenlijk kan worden gerealiseerd en bekostigd.				

2.03 Bochten Karstraat				
Investering	Dekking	Incidentele jaarlast	Structurele jaarlast	Gereed
€ 5.576.000	€ 1.017.000 GMP 2022 € 2.500.000 fonds bv € 968.000 subsidie € 1.091.000 reserve precariobelasting		€ 87.900	2021-2022
De herziene investering wordt geraamd op € 5,6 miljoen. Daarvan wordt € 1.091 k gedekt door inzet van de reserve precariobelasting, € 1.017 k door het GMP, € 968 k provinciale subsidie en € 2,5 miljoen uit fonds bovenwijks.				

2.04 Investering vervanging verharding Doelenstraat Huissen				
Investering	Dekking	Incidentele jaarlast	Structurele jaarlast	Gereed
€ 35.000	€ 35.000 tlv Bestemmingsreserve rehabilitatie wegen		rente € 500	2021
We vervangen de vuilwaterriolering en leggen een nieuw hemelwaterriool. Tegelijkertijd richten we de openbare ruimte opnieuw in.				

2.05 Realisatie snelfietsroute SFR15 langs A15				
Investering	Dekking	Incidentele jaarlast	Structurele jaarlast	Gereed
€ 350.000	€ 350.000 tlv Fonds bovenwijks		rente € 5.250	2024
De snelfietsroute zit in het tracébesluit A15 en wordt aangelegd door RWS. Onze gemeente betaalt € 350.000 mee aan de snelfietsroute. .				

Ontwikkelingen

Effecten COVID-19

COVID-19 heeft nauwelijks effect op de automobilititeit. Na de zomerperiode in 2020 is het autoverkeer weer nagenoeg gelijk aan de verkeersdruk van voor maart 2020. Voor het OV en fietsverkeer kunnen wel effecten blijken. Deze volgen we nauwgezet.

Doortrekking A 15

In juni 2020 is het beroep tegen het Tracébesluit A15 behandeld bij de Raad van State. De uitspraak daarover wordt verwacht in de periode dat ook deze begroting aan uw raad wordt aangeboden. Intussen zijn alle voorbereidingen voor de doortrekking van de weg doorgelopen. Indien het Tracébesluit in stand blijft, start komend jaar de realisatie, te beginnen met de kruising van de A15 met de Betuweroute en werkzaamheden aan de fietstunnels bij de op- en afrit Bemmel. Opening van de doorgetrokken A15 is voorzien eind 2024.

Risico's Verkeer

De gemeente dient er als wegbeheerder zorg voor te dragen dat de weg zodanig wordt ingericht en onderhouden dat hij geen gevaar oplevert voor de verkeersveiligheid. Op diverse fronten blijft de verkeerstechnische inrichting van de weg achter ten opzichte van de wettelijke verplichtingen. Het van de weggebruiker gewenste gebruik van de weg behoort voort te vloeien uit de inrichting van de weg. De inrichting van de weg is echter niet altijd in overeenstemming met het geldende verkeersregime en dit leidt tot onduidelijke situaties. Hier is in de afgelopen periode aan gewerkt en is op verschillende locaties de verkeerssituatie aangepakt.

Verbonden partijen

Bij dit programma zijn geen verbonden partijen betrokken

3. Economie

Onder het programma economie vallen de taken die te maken hebben met economische ontwikkeling en bedrijvigheid, dienstverlening aan ondernemers en economische promotie. Onder bedrijvigheid vallen bedrijventerreinen en andere gebieden met veel bedrijvigheid zoals winkelconcentraties en het glastuinbouwgebied. Ook de economische component van recreatie en toerisme (promotie, toeristenbelasting, e.d.) hoort hierbij. De openluchtrecreatie valt onder programma 5 en de ruimtelijke component van recreatie zoals bijvoorbeeld het aanleggen van recreatieve routes, valt onder programma 8.

Wat willen we bereiken?

We willen een economische vitale gemeente zijn voor onze ondernemers, inwoners en bezoekers. Dit wordt zichtbaar in werkgelegenheid op representatieve bedrijventerreinen en in levendige (winkel-)centra in de woonkernen. Hiervoor werken we zoveel mogelijk samen met ondernemers-collectieven aan een beter ondernemersklimaat. In overleg met ondernemers kijken we naar goede ontsluitingen van bedrijventerreinen.

Onze doelen voor 2021 zijn:

1. Werken aan toekomstbestendige en duurzaam ingerichte bedrijventerreinen en winkellocaties;
2. De nog beschikbare bedrijfskavels verkopen en daarmee streven we naar het creëren van een grotere werkgelegenheid.
3. Een goed ondernemersklimaat realiseren, resulterend in een hogere positie in de rapportage 'MKB-vriendelijkste gemeente'.
4. Meer economisch profijt halen uit recreatie en toerisme
5. NEXTgarden doorontwikkelen naar een economisch krachtig, energie-neutraal, klimaatbestendig en circulair glastuinbouwcomplex in 2030.

Indicatoren

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	W2019	B2020	B2021	B2024
Vestigingen van bedrijven	Aantal vestigingen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 - 65jr	132	128	132	133
Funcziemenging *	Aantal banen in verhouding tot aantal woningen.	44%	45%	45%	45%

* dit weerspiegelt de verhouding tussen wonen en werken. Onder de 50 % zijn er meer woningen dan banen en is er pendel naar andere gemeenten om te werken. Boven de 50 % is dat andersom en is er meer pendel vanuit andere gemeenten naar banen in Lingewaard.

Indicator	Meetbaar resultaat	W2019	B2020	B2021	B2024
Verkopen bedrijfskavels	Aantal verkochte hectares	9,2	2,8	1,8	1,6
	Bedrijventerreinen	3,5	4,2	3,2	3,2
	Bergerden				
Verbeteren ondernemersklimaat	Cijfer rapportage 'MKB-vriendelijkste gemeente'	6,2	6,8	6,8	6,8*

* landelijk gemiddelde is 6,3, hoogste score in 2018 was 7.

Wat gaan we doen in 2021?

Bedrijventerreinen en winkellocaties (doel 1)

- We maken een nieuw economisch beleidsplan.
- We ronden de revitalisering van het bedrijventerrein De Houtakker I af.
- Samen met en op verzoek van ondernemers op de bedrijventerreinen De Houtakker en Gendt - Bemmeler werken we aan kansen voor realisatie van een Bedrijfs Investerings Zone (BIZ).
- We richten ons op het vergroten van de organisatiegraad en de vorming van collectieven op de bedrijventerreinen. Op Pannenhuis en Agropark faciliteren we ondernemers in hun voorstellen voor verduurzaming..
- Met de winkeliersverenigingen maken we plannen voor de versterking van de winkelcentra in Huissen, Bemmeler en Gendt. Dit betreft met name het organiseren van centrummanagement en gezamenlijke acties per woonkern;
- Het nieuwe Regionaal Programma Werklocaties kan begin 2021 worden vastgesteld;

Bedrijfskavels (doel 2)

- We gaan door met de inzet op acquisitie en promotie. Dit doen we onder meer via sociale media, websites van bedrijventerreinen en verkoopmakelaars.
- We zetten extra in op begeleiding bij grondaankoop, de zogenaamde 'rode loper aanpak'.
- We gaan de resterende grond op het Agropark uitgeven als regulier bedrijventerrein.
- Bij verkoop van bedrijfskavels aan kandidaat kopers wegen we het effect op structurele werkgelegenheid mee.
- We monitoren de behoefte aan bedrijventerrein en vertalen dit naar ontwikkelperspectief voor onze bedrijventerreinen in de toekomst. We nemen de gemeenteraad daarin mee.

Ondernemersklimaat en dienstverlening aan ondernemers (doel 3)

- We hebben periodiek en branche-gericht overleg met ondernemersgroepen, zoals ondernemers- en winkeliersverenigingen, recreatieondernemers, campinghouders en LTO/glaspart. Nieuw is de taskforce Economie. Een groep samengesteld uit medewerkers van diverse teams en ondernemers dat doelgericht werkt aan verbeterpunten.
- Samen met ondernemers werken we aan een goed ondernemersklimaat. Aandachtspunten zijn goede communicatie- en informatie, een toegankelijk ondernemersloket, snelle dienstverlening, een klantgerichte omgevingsdienst en het stimuleren van lokale inkoop.
- We gaan door met de ondernemersfondsen en reclamebelasting. Ook gaan we met ondernemers bestuderen hoe bedrijven-investerings-zones voor extra inkomsten kunnen zorgen door niet alleen gebruikers zoals nu maar ook eigenaren mee te laten betalen.
- We onderzoeken de vestiging van een recreatieve trekker zoals een hotel bij de A15. Dit in combinatie met het thema "tuinbouwbeleving".

Recreatie en toerisme (doel 4)

- We zetten de samenwerking voort met Overbetuwe en met Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN) voor wat betreft de promotie van de gemeente voor recreatie en toerisme. Hierbij betrekken we ook ondernemers(verenigingen);
- We vergroten de bekendheid van de website Bezoek de Betuwe en actualiseren deze voortdurend met informatie over lokale evenementen, bedrijven en activiteiten;
- We vergroten de zichtbaarheid van de geschiedenis van de regio. Voorbeelden hiervan in 2021 zijn de (uitgestelde) activiteiten in verband met de viering van 75 jaar bevrijding en de (uitgestelde) bijeenkomst in het kader van de Unesco-nominatie voor fort Pannerden;
- Voor verbeteringen in het recreatief routenetwerk zie programma 8.

NEXTgarden (doel 5)

- We ronden het programma NEXTgarden 2017 - 2021 af;
- We maken een plan voor NEXTgarden na 2021;
- We richten ons op verdere ontwikkeling van de intensiveringsgebieden (Rietkamp en Leutensche Leigraaf);
- We onderzoeken of de duurzame energiemix kan bijdragen aan de energietransitie in woonwijken zoals bijvoorbeeld Driegaarden en Zilverkamp.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

3	Economie	2019 Werkelijk	2020 Begroot	2021 Begroot	2021 Lasten	2021 Baten
3.1	Economische ontwikkeling	-768	-762	-698	-698	
60301	Samenwerkingsverbanden	-401	-379	-454	-454	-
60302	Economische ontwikkeling	-367	-383	-244	-244	-
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.028	-553	61	-3.266	3.327
60304	Industrieterreinen	2.028	-553	61	-3.266	3.327
3.3	Bedrijvenloketten bedrijfsregelingen	-155	-191	-198	-218	20
60305	Bedrijvenloket	-123	-125	-130	-130	-
60306	Straatmarkten	-32	-66	-68	-88	20
3.4	Economische promotie	-72	-94	-121	-335	214
60307	Toerisme	-61	-69	-94	-188	94
60308	Kermis	-10	-20	-22	-142	120
60309	Economische promotie	-1	-5	-5	-5	-
	Saldo Lasten en Baten	1.033	-1.600	-956	-4.517	3.561
	Onttrekkingen reserves	75	738	-	-	-
	Toevoegingen reserves	-2.068	-31	-	-	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	-960	-893	-955	-4.517	3.561

Specificatie mutaties reserves

In 2021 zijn er geen mutaties in de reserves begroot.

Wijzigingen ten opzichte van vorig begrotingsjaar

Nieuwe voorstellen Programmabegroting 2021

Versterking regionale samenwerking € 33.000 N

Overzicht personele inzet:

Bedragen x € 1.000

PB3	Economie	Begroot 2020	Begroot 2021
60301	Samenwerkingsverbanden	-26	-38
60302	Economische ontwikkeling	-83	-90
60304	Industrieterreinen	-507	-422
60305	Bedrijvenloket	-125	-130
60306	Straatmarkten	-30	-31
60307	Toerisme	-59	-84
60308	Kermis	-34	-36
	totaal lasten	-864	-831

Beleidsnota's

- [Economisch beleidsplan \(2016\)](#) (actualisatie met uitvoeringsagenda in 2021)
- [Nota toerisme en recreatie Lingewaard en Overbetuwe 2016 - 2022](#)
- [Regionaal Programma Werklocaties \(2020\)](#) (in 2020 vastgesteld in de regio, in 2021 in gemeente vast te stellen).
- [Demografische ontwikkelingen \(2019\)](#)

Investeringsplan

Voor het programma Economie zijn er geen investeringen opgenomen in het Investeringsplan 2021-2024.

Ontwikkelingen

Effecten COVID-19

De periode van ingrijpende maatregelen om verspreiding van het corona-virus te beperken laat zijn sporen na in de economie. Financieel is hieraan aandacht besteed in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Effecten voor bedrijvigheid in onze gemeente zoals bijvoorbeeld een toename in leegstand van winkel- of bedrijfspanden, volgen we actief. Actuele kennis m.b.t. de economische impact van COVID-19 nemen we mee in het op te stellen economisch beleidsplan.

Bedrijventerrein Agropark

De ombestemming van terrein voor agrobusiness naar regulier bedrijventerrein is in 2020 onherroepelijk geworden. Dit vergroot de verkoopbaarheid van de nog beschikbare bedrijfskavels. Zie ook de paragraaf grondbeleid.

Het schrapopgave van de te verkopen bedrijfskavels is vervallen

Het overaanbod binnen de regio zoals dat enkele jaren geleden nog bestond is flink afgenomen. In het nieuwe RPW is de schrapopgave voor terreinen waar kavels nog niet zijn verkocht, vervallen. Dit betekent dat de hiervoor opgenomen verliesvoorziening van € 4 miljoen euro vrij kan vallen ten gunste van de Algemene Reserve.

Gebiedspromotie

Naar aanleiding van de rapportage over ontwikkelingen in de toekomstige samenstelling van de bevolking is voorgenomen om voorstellen te doen voor een meer samenhangende en gerichte gebiedspromotie. Zie programma 8.

Risico's

Bij dit programma is geen sprake van significante risico's.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke Regeling recreatieschap Overbetuwe / Recreatiemaatschappij

Uiterwaarde

Doelen	Welke doelen, resultaten wil de VP behalen?	Het bevorderen van dagrecreatie.
	Welke prestaties worden er van de VP verwacht?	Het beheer van voorzieningen voor intensieve dagrecreatie, in Lingewaard geen voorzieningen in beheer.
	Aan welke prestatiedoelen uit de begroting draagt dit bij?	Doel 4, uit recreatie en toerisme meer economisch profijt halen.
Ontwikkelingen	Welke relevante ontwikkelingen zullen zich naar verwachting voordoen?	Geen
	Wat heeft dit voor (financiële) gevolgen?	Geen

4. Onderwijs

Onder het programma onderwijs vallen taken op het gebied van kinderopvang, peuterspeelzalen, basisonderwijs, bewegingsonderwijs, onderwijshuisvesting, voor- en vroegschoolse educatie, onderwijsachterstandenbeleid, passend onderwijs, leerplicht, leerlingenvervoer en volwasseneneducatie.

Wat willen we bereiken?

In Lingewaard willen we dat iedereen mee kan doen. Goed en passend onderwijs biedt alle kinderen een goede basis voor de rest van hun leven. Wij scheppen kansen door onderwijs goed te faciliteren op de gebieden waar wij verantwoordelijk voor zijn: huisvesting, een zorgstructuur, schoolbegeleiding en educatie op het gebied van cultuur, natuur en milieu. Ook geven we specifieke aandacht aan taalondersteuning bij kinderen en laaggeletterdheid bij volwassenen. Iedereen krijgt de kans een startkwalificatie te behalen zodat een goede start op de arbeidsmarkt mogelijk is.

Onze doelen voor 2021 zijn:

1. Kinderen en jongeren ontwikkelen zich veilig en prettig gedurende hun schoolperiode. Er is een netwerk van ketenpartners dat zorgt voor goede preventie en dat actief inspringt als dat nodig is.
2. Goede gebouwen voor scholen die voldoen aan de huisvestingseisen.
3. 99,1% van de leerlingen tot 23 jaar behaalt een startkwalificatie en maximaal 4,9 leerlingen per 1.000 inwoners zijn ongeoorloofd afwezig. Dit ten opzichte van 2019.
4. Instroom in specialistische dyslexiezorg beperken.
5. Het taboe rondom laaggeletterdheid doorbreken, bewustwording creëren en het aantal laaggeletterden verminderen.

Indicatoren

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	W2019	B2020	B2021	B2024
Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen van 5-18 jaar.	Nog niet bekend	0	0	0
Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners van 5-18 jaar	Nog niet bekend	5	4,9	4,8
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. (VSV-ers)	Nog niet bekend	1	0,9	0,8

Wat gaan we doen in 2021?

Basisonderwijs en kinderopvang (doel 1 en 4)

- De kinderopvang sluit in 2021 aan bij de ronde tafel- en planbijeenkomsten die er nu al zijn op de basisscholen zodat er een integrale ondersteuningsstructuur ontstaat voor kinderen van 0 tot 12 jaar
- Met de werkgroep Doorgaande Ontwikkelingslijn en in de LEA (lokale educatieve agenda) werken we aan de volgende thema's in 2021: uitvoering en monitoring van de nieuwe resultaatafspraken voor de voor-en vroegschoolse educatie (VVE), de kwaliteit van VVE in de kinderopvang en het onderwijs, ouderbetrokkenheid en gezinsondersteuning.
- Wij zetten in 2021 in op de versterking van het lees- en taalonderwijs op de basisscholen, zodat de instroom in dyslexiezorg op termijn normaliseert (maatregel 13.3 Taskforce).

Onderwijshuisvesting (doel 2)

- We gaan verder met de uitvoering van de eerste termijn van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP). OBC De Heister in Bemmelen, IKC Het Sterrenbos in Huissen, IKC De Vonkenmorgen in Gendt en IKC De Doornick in Doornenburg komen in aanmerking voor nieuwbouw of renovatie. Het betreft meerjarige projecten.
- We verstrekken een gymnastiekvergoeding volgens de Beleidsregel bekostiging lokale bewegingsonderwijs. Deze beleidsregel is op 28 april 2020 door het college vastgesteld en wordt vanaf 2021 voor alle locaties toegepast.
- We gaan verder met de overdracht van het juridisch eigendom aan het schoolbestuur waar dit nog niet gebeurd is.
- In het IHP is al geconstateerd dat IKC Binnenstebuiten een structureel ruimtetekort heeft. Daarom gaan we verder met het zoeken naar een structurele oplossing hiervoor.

Onderwijs/educatie/leerlingenvervoer (doel 1 en 3)

- In overleg met de kinderopvang passen we de subsidieregeling voor peuteropvang en voorschoolse educatie aan: vanaf 1 januari 2022 moeten we per doelgroepkind minimaal 10 uur per jaar een hbo-opgeleide pedagogisch medewerker inzetten op de VVE-locatie voor verhoging van de kwaliteit van de voorschoolse educatie.
- In 2021 evalueren we de nieuwe subsidieregeling voor peuteropvang en voorschoolse educatie.
- Met de uitvoering van het nieuwe regionale programma VSV 2020-2024 bieden we alle voortijdig schoolverlaters perspectief op een diploma, dagbesteding en/of arbeid met een passend traject.
- Binnen het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) van het Regionaal Bureau Leerplicht en met onze leerplichtambtenaren werken we aan het 'voorkomen van voortijdige schoolverlaters'. Jongeren die niet terug naar school kunnen, worden toegeleid naar werk. Tevens wordt nauw samengewerkt met de Toegang Sociaal Domein.
- We continueren het project van MEE om meer leerlingen zelfstandig te leren reizen. We geven de opdracht aan MEE om scholen en welzijnsorganisaties actief te informeren over dit project.
- Om de relatie tussen thuis en school bij het leerlingenvervoer te versterken en te besparen op de inzet van taxivervoer gaan we ouders stimuleren hun kinderen vaker zelf naar school te brengen.

Laaggeletterdheid (doel 5)

- Minimaal drie keer per jaar besteden wij bij onder andere landelijke themaweken (zoals de nationale voorleesdagen en de week van de alfabetisering) expliciete aandacht aan laaggeletterdheid.
- Samen met het taalnetwerk Overbetuwe en Lingewaard bieden we in 2021 een ruim (in)formeel educatie aanbod rondom taal, rekenen en digitale vaardigheden en continueren we de inzet van de taalcoördinator Taalnetwerk.
- We trainen professionals en vrijwilligers op het herkennen van laaggeletterdheid. We richten ons vooral op laaggeletterden met een Nederlandse achtergrond.
- We maken onze gemeentelijke dienstverlening toegankelijker door taalambassadeurs toe te voegen aan ons lezerspanel zodat ook zij onze communicatie beoordelen op begrijpelijk taalgebruik
- We evalueren de inspanningen en resultaten aan het einde van het jaar. Deze evaluatie gaat ter informatie naar de raad.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

4	Onderwijs	2019 Werkelijk	2020 Begroot	2021 Begroot	2021 Lasten	2021 Baten
4.1	Openbaar basisonderwijs	-72	-69	-49	-49	
60401	Openbaar basisonderwijs	-72	-69	-49	-49	-
4.2	Onderwijshuisvesting	-2.298	-2.486	-2.065	-2.065	
60402	Bijzonder basisonderwijs	-299	-300	-169	-169	-
60403	Onderwijshuisvesting	-1.999	-2.186	-1.896	-1.896	-
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.328	-1.442	-1.775	-2.099	324
60404	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-319	-424	-549	-873	324
60405	Leerlingenvervoer	-974	-1.003	-1.211	-1.211	-
60406	Volwasseneducatie	-35	-15	-15	-15	-
	Saldo Lasten en Baten	-3.698	-3.997	-3.889	-4.213	324
	Onttrekkingen reserves	1.320	90	-	-	-
	Toevoegingen reserves	-595	-6	-	-	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	-2.973	-3.913	-3.889	-4.213	324

Specificatie mutaties reserves

In 2021 zijn er geen mutaties in de reserves begroot.

Wijzigingen ten opzichte van vorig begrotingsjaar

Kaderbrief 2021: structurele ontwikkelingen 1^e tussentijdse rapportage 2020

Onderwijsachterstandenbeleid uitkering Rijk € 59.000 V en subsidie € 59.000 N per saldo € 0

Leerlingenvervoer € 200.000 N

Personele inzet

We besteden meer uren aan 'Onderwijshuisvesting' en 'Onderwijsbeleid en leerlingzaken' in verband met de nieuwe huisvestingsprojecten.

Overzicht personele inzet:

Bedragen x € 1.000

PB4	Onderwijs	Begroot 2020	Begroot 2021
60401	Openbaar basisonderwijs	-1	-
60402	Bijzonder basisonderwijs		-5
60403	Onderwijshuisvesting	-57	-75
60404	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-100	-164
60405	Leerlingenvervoer	-63	-53
60406	Volwasseneducatie	-9	-10
	totaal lasten	-230	-307

Beleidsnota's

- [Beleidsnotitie Visie Integraal Kind Centrum gemeente Lingewaard \(2015\)](#)
- [Beleidsnotitie vormgeving harmonisatie voorschoolse voorzieningen \(2016\)](#)
- [Beleidsnota leerlingenvervoer 'Samen kom je verder' \(2014, aangepast in 2018\)](#)
- [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs \(2019\)](#)
- [Instructie voor leerplichtambtenaar Lingewaard \(2020\)](#)
- Kaders Sociaal Beleid 2021 – 2024 (2020)

Investeringsplan

4.01	Uitvoering Integraal Huisvestings-Programma onderwijs			
Investering	Dekking	Incidentele jaarlast	Structurele jaarlast	Gereed
€ 3.500.000	via afschrijving		€ 117.000	2022/2023
€ 10.000.000			€ 334.300	2023
€ 10.000.000			€ 334.300	2024
In de begroting 2018 is voor de uitvoering van het huisvestingsprogramma onderwijs in 2019 al € 3,5 miljoen gereserveerd. In totaal is hiermee 27 miljoen gereserveerd voor de uitvoering van het IHP. In het IHP is een financiële paragraaf opgenomen waarin we aangeven welke investeringen voor de komende jaren in de onderwijshuisvesting noodzakelijk zijn. Vanaf 2019 zijn al deze investeringsbedragen opgenomen in de begroting. Voor de projecten uit het IHP is in 2020 een voorbereidingskrediet van 5% per project beschikbaar gesteld. In totaal is dit € 1.282.000. Dit wordt betaald uit de € 3,5 miljoen uit 2018. Hiervan gaan we in 2021 verder met de voorbereidende fase van OBC De Heister en IKC Het Sterrenbos en starten we met de ontwerpfase van deze projecten. Ook voor IKC De Doornick willen we in 2021 de voorbereidende fase afronden en starten met de ontwerpfase. Voor IKC De Vonkenmorgen gaan we in 2021 een massastudie uitvoeren om de beste locatie voor het IKC te bepalen.				

Ontwikkelingen

Effecten COVID-19

De periode van ingrijpende maatregelen om verspreiding van het COVID-19 virus te beperken kan een negatief effect hebben op schooluitval. Doordat jongeren langere tijd onderwijs op afstand hebben gekregen, kan het aantal jongeren dat achterop raakt op school toenemen. Dit kan op de lange termijn leiden tot een groter beroep op een bijstandsuitkering of armoederegelingen. Financieel is hieraan aandacht besteed in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Effecten voor het sociaal domein volgen we actief.

Risico's

Bij dit programma is geen sprake van significante risico's.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke Regeling BVO DRAN

Doelen	Welke doelen, resultaten wil de VP behalen?	De BVO Doelgroepenvervoer is in 2016 opgericht voor het uitvoeren van regionale taken op het gebied van het doelgroepenvervoer.
	Welke prestaties worden er van de VP verwacht?	Het doelgroepenvervoer zo adequaat mogelijk te laten verlopen voor de inwoners van de gemeente(n) die er gebruik van (moeten) maken.
	Aan welke prestatiedoelen uit de begroting draagt dit bij?	Het doelgroepenvervoer valt onder verschillende delen van de begroting: - Leerlingenvervoer programma 4, doel 1 en 3. - Jeugd en Wmo programma 6, doel 1 en 3
Ontwikkelingen	Welke relevante ontwikkelingen zullen zich naar verwachting voordoen?	In 2021 zal blijken of de wijzigingen uit 2020 als gevolg van onder andere de aanbestedingen bijdragen in het beheersen van de kosten. Ook zullen verdere maatregelen in regionaal verband waar mogelijk ingevoerd worden.
	Wat heeft dit voor (financiële) gevolgen?	Naast de VP is ook de gemeente met het beleid van invloed op de resultaten. De verwachting is dat de resultaten voor Lingewaard gunstiger uitvallen dan de meerjarenbegroting van de BVO voorziet.

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Gelderland Centraal (MGR)

Doelen	Welke doelen, resultaten wil de VP behalen?	De MGR voert namens de gemeenten in de regio een aantal gemeenschappelijke uitvoerende taken binnen het brede Sociaal Domein uit. Zij doet dat in de vorm van modules en sub modules waaraan gemeenten flexibel kunnen deelnemen.
	Welke prestaties worden er van de VP verwacht?	Regionaal uitvoeren van diverse gemeentelijke taken binnen het Sociaal Domein: Inkoop van maatwerkvoorzieningen binnen de WMO en Jeugdzorg (en monitoring), Onderwijszaken

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Gelderland Centraal (MGR)

		(Lingewaard participeert alleen in het RMC), Werkgeversservicepunt en Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening. Dit conform het door het AB op 25 juni vastgestelde uitvoeringsprogramma 2021.
	Aan welke prestatiedoelen uit de begroting draagt dit bij?	Het werk van de MGR sluit aan bij doelen 1, 3 en 4 uit programma 4 en 1 t/m 4 uit programma 6.
Ontwikkelingen	Welke relevante ontwikkelingen zullen zich naar verwachting voordoen?	Voor de <i>module onderwijszaken</i> komt een nieuw regionaal programma waardoor het RBL aanvullende taken gaat krijgen namens de regio. De invulling daarvan is nog niet duidelijk. Voorzien wordt dat voor het uitvoeren van de RMC taken in 2021 minder regionale middelen beschikbaar zijn en daarmee verlaging van de formatie met 1 fte. De gevolgen hiervan worden in beeld gebracht.
	Wat heeft dit voor (financiële) gevolgen?	De Begroting 2021 e.v. is op 25 juni 2020 door het Algemeen Bestuur van de MGR SD CG vastgesteld. De meerjarenbegroting 2021 en de daarin verwachte uitgaven sluiten aan bij onze gemeentelijke begroting 2021. Dat geldt zowel voor de samenwerkingsmodules Inkoop van Zorg, Onderwijszaken, WSP als voor de module WgSW. De maatregelen die zijn genomen met betrekking tot het COVID-19 virus brengen voor de MGR onzekerheid en risico's met zich mee. Bij het moment van samenstellen van de begroting vallen deze mee. Ander risico betreft de kosten van vervanging van eventueel langdurig ziek personeel van de MGR (niet zijnde de SW'ers). Dit risico is met de COVID-19 crisis vergroot.

5. Sport, cultuur en recreatie

Onder dit programma vallen taken op het gebied van cultuur, kunst, sport, erfgoed, groen & openlucht recreatie. De economische component van recreatie en toerisme (promotie, toeristenbelasting, e.d.) valt onder programma 3 en de ruimtelijke component van recreatie, zoals bijvoorbeeld het aanleggen van recreatieve routes, valt onder programma 8.

Wat willen we bereiken?

We streven naar sociale samenhang en vitaliteit van onze inwoners. Samen met verenigingen en andere maatschappelijke organisaties zorgen we voor een aantrekkelijk aanbod van voorzieningen, waarbij de beleving en behoefte van de inwoner uitgangspunt zijn. De besteding van onze vrije tijd staat hierbij centraal.

We werken aan aantrekkelijke openbaar toegankelijke voorzieningen en een aantrekkelijke openbare ruimte voor iedereen. Een leefomgeving die uitnodigt om erop uit gaan, elkaar te ontmoeten en mee te doen.

Onze doelen voor 2021 zijn:

1. Een passend aanbod aan sportieve, culturele en recreatieve activiteiten en voorzieningen in de directe leefomgeving van onze inwoners. Dit aanbod draagt bij aan de gezondheid en het meedoen van jong tot oud.
2. Sport- en beweegaanbieders zijn vitaal en toekomstbestendig.
3. Meer inwoners de mogelijkheid bieden om in aanraking te komen met kunst en cultuur.
4. Het versterken van de biodiversiteit en natuurwaarde samen met agrariërs, inwoners en natuurorganisaties.

Indicatoren

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	W2019	B2020	B2021	B2024
Niet sporters	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.	x	42	41	40

Indicator	Meetbaar resultaat	W2019	B2020	B2021	B2024
Aanplanten inheems plantmateriaal	Percentage aanplant met inheems materiaal wanneer dit ruimtelijk wenselijk en leverbaar is.	90%	80%	80%	80%

Wat gaan we doen in 2021?

Sport en activering (doelen 1, 2)

- Het sportbeleid wordt in het eerste kwartaal geactualiseerd. In 2021 geven we hier verder uitvoering aan.
- In samenwerking met de Sport- en cultuur coaches, Lingewaard Sport! en partners van het lokale sportakkoord werken we aan de uitvoering van de thema's van het lokale sportakkoord.
- Met het thema 'iedereen kan meedoen' uit het lokale sportakkoord verbinden we sport aan het gezondheidsbeleid.
- Continueren van de sportkennismakingsprogramma's en monitoren de beweegvaardigheden op de basisscholen. Hierbij is ook aandacht voor buiten spelen en gezonde leefstijl (thema 'jeugd in beweging' uit het lokaal sportakkoord).
- We informeren sportaanbieders en andere geïnteresseerde gebruikers over mogelijkheden voor "Open Clubs" en ondersteunen hun initiatieven.
- We stimuleren de realisatie van beweegvriendelijke/open schoolpleinen en het benutten van aanwezige sportvoorzieningen.

(Sport)accommodaties (doelen 1 en 2)

- In 2021 starten we met het integrale maatschappelijke huisvestingsplan voor de kern Bommel (oriëntatiefase). Daarnaast werken we voor de kernen Huissen en Haalderen de voorkeursvariant uit naar een uitvoeringsplan (ontwerpfase)
- In Gendt werken we verder aan het bevorderen van het multifunctioneel gebruik in De Leemhof (w.o. inpassing van de bibliotheek) en geven we uitvoering aan de toekomstige bestemming van Villa Ganita (realisatiefase).
- De nieuwe tarieven voor de binnensport en buitensport implementeren we fasegewijs.
- We maken een voorstel voor de uniformering toekomstig beheer en exploitatie van de buitensportaccommodaties.

Cultuur (doel 3)

- We continueren onze inzet bij het convenant cultuureducatie.
- We zetten de samenwerking met partijen, waaronder de gemeente Overbetuwe omtrent Méér Muziek in de Klas voort. De ambitie "structureel, duurzaam muziekonderwijs" wordt in 2021 beklonken met een Muziekakkoord.
- We vernieuwen het cultuurbeleid in samenwerking met de partners.
- We blijven de beheerstichting van het fort Pannerden ondersteunen. Deze stichting verzorgt de exploitatie en het beheer van het fort. We verwachten dat het fort de status van Werelderfgoed wordt toegekend. COVID-19 heeft het proces van toekenning vertraagd.
- De gemeente participeert ook in 2021 in het Pact van Loevestein (bestuurlijk samenwerkingsverband voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie in Gelderland) en draagt daar financieel aan bij.
- We blijven het behoud van gebouwd en landschappelijk erfgoed stimuleren. Dit doen we door het beschikbaar stellen van subsidie. Eigenaren van een monument kunnen een subsidiebijdrage krijgen voor onderhoud of renovatie van hun pand of landschapselement.
- We ondersteunen initiatieven vanuit de samenleving voor het behoud van erfgoed zoals de steenoven in de polder te Gendt en de veldoven in de Roswaard te Doornenburg.
- We brengen het belang van erfgoed onder de aandacht door jaarlijks een monumentenprijs uit te reiken.

Bibliotheek (doel 1)

- We voeren de acties uit het beleidsplan 2017-2020 uit, welke met een jaar is verlengd. Belangrijk onderdeel is de verhuizing van de bibliotheek in Gendt naar sociaal cultureel centrum De Leemhof. Samen met de Openbare Bibliotheek Gelderland Zuid (OBGZ) zorgen we voor een goede herbestemming van de huidige bibliotheeklocatie.
- In 2021 actualiseren we het beleidsplan 2017 – 2020.

Speeltoestellen/tuinen (doel 1)

- We volgen de jaarlijkse controle- en onderhoudscyclus om te bepalen of onderdelen nog veilig zijn.
- We maken meer schoolpleinen openbaar voor spelen en leggen dit juridisch vast.
- We leggen een kunstgras voetbalveldje aan in de kern Gendt en Bommel.
- We werken de speelvisie uit voor de kernen Angeren en Haalderen.
- Bij alle aanpassingen in de speelruimte hebben we aandacht voor ‘circulaire speelruimte’ en klimaatadaptatie.
- Voor meer informatie verwijzen wij u naar [de paragraaf kapitaalgoederen, speeltoestellen/-tuinen](#).

Groen en openluchtrecreatie (doel 4)

- We blijven sterk inzetten op de sociale paragraaf in het groenonderhoud zodat ruim vijftig mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een duurzame werkplek in het groenonderhoud blijven houden. Dit borgen we door een onderhoudscontract voor langere tijd (10 jaar) bij Scalabor weg te zetten.
- We voeren een kwaliteitsbeoordeling uit van het openbaar groen in de kernen Haalderen, Gendt en Angeren.
- We stemmen een vervangingsschema voor beplanting af op basis van de kwaliteitsbeoordeling.
- Sommige gazons vormen we om tot kruidenrijke groenstroken als dit ruimtelijk kan. Onder andere in de parken Tuinlaan in Bommel en de Zanderij in de Zilverkamp Huissen.
- Wij verhogen de biodiversiteit door bermen minder vaak te maaien, meer diversiteit in ons bomenbestand te creëren en traditionele gemeenteplantsoen te vervangen door bloeiende borders.
- Als dit ruimtelijk kan, zetten we het groenfonds in om verbetervoorstellen uit het groenstructuurplan te realiseren.
- We voeren het project Bloemrijke akkerranden uit. Hierin gaan gemeenten Overbetuwe en Lingewaard samen met agrariërs de voor beleving en biodiversiteit waardevolle bloemrijke akkerranden terugbrengen in het landschap.
- We faciliteren daar waar mogelijk activiteiten die voortkomen uit de Dorpsontwikkelingsplannen van de verschillende kernen.
- Voor meer informatie verwijzen wij u naar de [paragraaf kapitaalgoederen, onderhoud groen](#).

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

5	Sport, cultuur en recreatie	2019 Werkelijk	2020 Begroot	2021 Begroot	2021 Lasten	2021 Baten
5.1	Sportbeleid en activering	-666	-645	-627	-627	
60501	Sportbeleid en activering	-666	-645	-627	-627	-
5.2	Sportaccommodaties	-2.045	-1.999	-2.200	-3.056	857
60502	Binnensportaccommodaties	-118	-115	-102	-604	502
60503	Buitensportaccommodaties	-213	-216	-208	-373	165
60504	Zwembaden	-340	-311	-300	-489	190
60505	Binnensportacc. - Beheer & Onderh.	-346	-388	-499	-499	-
60506	Buitensportacc. - Beheer & Onderh.	-1.028	-969	-1.091	-1.091	-
5.3	Cult.-presentatie, -productie en -partic	-390	-381	-374	-376	2
60508	Vormings- en ontwikkelingswerk	-292	-216	-219	-221	2
60509	Cultuur	-93	-132	-135	-135	-
60510	Kunst in de openbare ruimte	-5	-33	-20	-20	-
5.5	Cultureel erfgoed	-67	-95	-94	-94	
60511	Monumenten & Archeologie	-46	-72	-67	-67	-
60512	Oudheidkunde	-21	-23	-27	-27	-
5.6	Media	-818	-843	-836	-842	6
60513	Bibliotheken	-818	-843	-836	-842	6
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-3.801	-3.778	-3.884	-4.081	196
60514	Natuur en landschap	-149	-142	-190	-190	-
60515	Recreatieve voorzieningen	-126	-124	-119	-145	26
60516	Speelvoorzieningen	-254	-277	-284	-284	-
60517	Dierenparken	-34	-20	-20	-20	-
60518	Groen- en reststroken	-76	2	-42	-151	109
60519	Hondenuitlaatstroken	-143	-171	-173	-173	-
60520	Onderhoud openbaar groen	-2.327	-2.334	-2.305	-2.305	-
60521	Evenementen	-251	-257	-294	-297	3
60522	Park Lingezegen	-248	-256	-257	-316	58
60523	Watergangen / onderhoud	-193	-199	-200	-200	-
	Saldo Lasten en Baten	-7.787	-7.741	-8.015	-9.076	1.061
	Onttrekkingen reserves	587	73	52	-	52
	Toevoegingen reserves	-179	-8	-8	-8	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	-7.379	-7.676	-7.973	-9.084	1.113

Specificatie mutaties reserves

Onttrekkingen:

Dekking afschrijving de Kinkel ten laste van reserve Sociaal Culturele Centra € 40.700

Dekking huur tijdelijke lokalen jonge kracht uit Algemene reserve € 11.000

Toevoegingen:

Dotatie reserve kunst € 8.000

Wijzigingen ten opzichte van vorig begrotingsjaar

Geen wijzigingen voortvloeiend uit begrotingswijzigingen of tussentijdse rapportages.

Overzicht personele inzet:

Bedragen x € 1.000

PB5	Sport, cultuur en recreatie	Begroot 2020	Begroot 2021
60501	Sportbeleid en activering	-128	-133
60505	Binnensportacc. - Beheer & Onderh.	-28	-29
60506	Buitensportacc. - Beheer & Onderh.	-105	-109
60508	Vormings- en ontwikkelingswerk	-4	-4
60509	Cultuur	-37	-40
60510	Kunst in de openbare ruimte	-6	-6
60511	Monumenten & Archeologie		-3
60512	Oudheidkunde	-6	-10
60513	Bibliotheken	-28	-29
60514	Natuur en landschap	-118	-133
60515	Recreatieve voorzieningen	-27	-24
60516	Speelvoorzieningen	-61	-63
60517	Dierenparken	-8	-8
60518	Groen- en reststroken	-128	-145
60519	Hondenuitlaatstroken	-57	-60
60520	Onderhoud openbaar groen	-579	-532
60521	Evenementen	-152	-160
60522	Park Lingezegen	-21	-22
60523	Watergangen / onderhoud	-25	-26
	totaal lasten	-1.518	-1.536

Beleidsnota's

- [Visie Beeldende Uitingen in de Openbare Ruimte Lingewaard \(2012\)](#) Groenfonds 2015
- [Evaluatie sociaal-cultureel en maatschappelijk accommodatiebeleid \(2016\)](#)
- [Sportnota 2016 - 2020 "Meedoen is belangrijker dan winnen"\(2015\)](#)
- [Cultuurnota 2016 - 2020 \(2016\)](#)
- [Nota toerisme en recreatie Lingewaard en Overbetuwe 2016 - 2022 \(2016\)](#)
- [Bibliotheekbeleid 2017 - 2020 gemeente Lingewaard \(2016\)](#)
- [Bomenlijst 2018](#)
- [Uitvoeringsprogramma Landschap en Biodiversiteit 2019-2023 \(2018\)](#)
- [Contourennota accommodatie- en vastgoedbeleid \(2019\)](#)
- [Beleidsplan spelen \(2019\)](#)

Investeringsplan

5.01 Fietspad zomerdijk				
Investering	Dekking	Incidentele jaarlast	Structurele jaarlast	Gereed
€ 85.000	via afschrijving		€ 2.800	2021
In de Angerense polder herstellen we een recreatieve fietsroute. Dit gebeurt deels door reconstructie van de bestaande weg en aanleg van een nieuw fietspad rondom het fabrieksterrein. In aanvulling daarop willen we het vracht- en fietsverkeer langs de zomerdijk scheiden door een apart pad aan te leggen over de zomerkade. Dit is afhankelijk van cofinanciering vanuit de provincie.				

5.02 Vervanging groen en bomen				
Investering	Dekking	Incidentele jaarlast	Structurele jaarlast	Gereed
€ 115.000	via afschrijving		€ 6.700	2020-2021
€ 115.000			€ 6.700	2021
€ 115.000			€ 6.700	2022
€ 115.000			€ 6.700	2023
€ 115.000			€ 6.700	2024
Veel openbaar groen is aan vervanging toe. We vervangen openbaar groen op wijkniveau. De kwaliteit van de bomen en de beplanting in de gemeente brengen we in beeld. Daarna pakken we het groen dat het hardst aan vervanging toe is op wijkniveau aan.				

Ontwikkelingen

Effecten COVID-19

De periode van ingrijpende maatregelen om verspreiding van het corona-virus te beperken laat zijn sporen na in dit programma. We zien dat door de beperkende maatregelen culturele instellingen en organisaties, verenigingen en dorpshuizen tegen financiële problemen aanlopen. Het compensatiepakket Corona vanuit het Rijk voor de periode tot 1 juni 2020 bevat een tegemoetkoming voor lokale culturele voorzieningen. Ook kan door de toenemende vraag naar (lokaal) recreëren en ontmoeten de druk op beheer en onderhoud in het buitengebied toenemen. Voor meer informatie verwijzen we door naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Effecten voor dit programma volgen we actief.

Risico's

Bij dit programma is geen sprake van significante risico's.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke Regeling Park Lingezegen

Doelen	Welke doelen, resultaten wil de VP behalen?	Duurzame instandhouding van de basisvoorzieningen voor natuur en recreatie in het parkgebied, gefinancierd uit het beheerfonds voor het park. Doorontwikkeling van het functioneren van het park, door versterking van de routestructuur, het faciliteren van nieuwe initiatieven die passen bij de parkdoelen, gemeenschappelijk beheer en promotie van het park en bewaking van de kwaliteit van (de basisstructuur van) het park. Coördinatie van het fysiek en sociaal beheer; Het opbouwen van een netwerk van betrokken inwoners(groepen) en organisaties die participeren in gebruik, beheer en ontwikkeling van het park; Het organiseren en mede financieren van enkele aanvullingen op de basisvoorzieningen vanuit de opbrengst van grondverkoop aan de gemeenten Overbetuwe en Lingewaard.
	Welke prestaties worden er van de VP verwacht?	
	Aan welke prestatiedoelen uit de begroting draagt dit bij?	Aan doel 1: Een passend aanbod aan sportieve, culturele en recreatieve voorzieningen in de directe leefomgeving van onze inwoners die de gemeenschapszin versterkt. En aan doel 4 van programma 8.
Ontwikkelingen	Welke relevante ontwikkelingen zullen zich naar verwachting voordoen?	Eerste belangrijke ontwikkeling is dat de opbrengst van grondverkoop aan de gemeenten Overbetuwe en Lingewaard wordt geïnvesteerd in (cofinanciering) van versterking van de parkdoelen. Tweede belangrijke ontwikkeling is om in samenhang met de noodzaak om de duiker onder de A325 als doorgang van de Linge te vervangen en de mogelijkheid om daarbij de onderdoorgang te verbreden (wat schade in woonbuurten en de glastuinbouw bij een overstroming aanzienlijk beperkt), onderzoek wordt gedaan naar mogelijkheden voor een regionaal gedragen en gefinancierde variant van het vervangen/verbreden van deze onderdoorgang.
	Wat heeft dit voor (financiële) gevolgen?	Uitgangspunt is dat Parkontwikkelingen passen binnen bestaande budgetten (beheerfonds, GMP, e.d.).

6. Sociaal domein

Onder dit programma vallen de taken op het gebied van de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Participatiewet en de Jeugdwet. Welzijn, preventie, armoedebelid en schuldhelpverlening maken ook onderdeel uit van dit programma. Daarnaast richt het zich op het faciliteren van inwonersinitiatieven.

Wat willen we bereiken?

We bouwen samen met inwoners en maatschappelijke partners aan een samenleving waarin iedereen zijn leven op een prettige manier en naar eigen keuze kan invullen. We stellen de inwoner, zijn leefwereld en zijn behoeften centraal. Met dit uitgangspunt zorgen wij voor een goede sociale infrastructuur en aanvullende hulp en ondersteuning als inwoners langdurig of tijdelijk niet voldoende voor zichzelf of hun gezin kunnen zorgen. Daarmee creëren wij een aantrekkelijk sociaal leefklimaat waarin iedereen kan meedoen en waar we naar elkaar omkijken.

In Lingewaard hebben we bruisende, vitale kernen. We stimuleren dat inwoners zelf met initiatieven komen en stemmen onze rol af op de behoefte van de initiatiefnemers. Ook het samen met inwoners vormgeven aan een dorps- of wijkontwikkelingsplan vinden we erg belangrijk. Zij zijn immers de experts als het gaat om hun eigen leefomgeving.

Onze doelen voor 2021 zijn:

1. Inwoners kunnen naar vermogen langer zelfstandig thuis wonen en deelnemen aan het maatschappelijk leven.
2. Meer mensen met een uitkering gaan aan het werk. Onze ambitie is om 50 mensen in drie jaar tijd extra aan het werk te helpen*
3. Jongeren groeien veiliger op en hebben meer mogelijkheden om zich te ontwikkelen.
4. In samenwerking met onze partners komen tot betere oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken met meer draagvlak.
5. De kosten in het sociaal domein met betrekking tot de Jeugdwet, WMO en Participatiewet binnen de kaders van de Taskforce terugdringen.
6. Stimuleren van inwonersinitiatieven en streven naar minimaal 15 maatschappelijk initiatieven om de leefbaarheid in de straat, buurt of stad/dorp te verbeteren.
7. Inwoners faciliteren bij het opstellen en uitvoeren van hun dorps- en wijk ontwikkelplannen.

* De groei van het aantal uitkeringsgerechtigden als gevolg van de COVID-19 crisis zorgt ervoor dat het behalen van deze ambitie in drie jaar erg moeilijk wordt. Daarom hebben we in de Taskforcerapportage aangegeven hier langer de tijd voor te willen nemen. In 2021 is het doel meer mensen aan het werk te helpen. Per saldo zal dit niet leiden tot een bestandsdaling.

Indicatoren

WMO

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	W2019	B2020	B2021	B2024
Wmo-cliënten met een maatwerk-arrangement	Aantal cliënten met een maatwerkarrangement per 10.000 inwoners.	540	540	580*	620*

* We verwachten een verdere toename door:

- Vergrijzing (vooral huishoudelijke hulp, vervoer en dagbesteding);
- Autonome groei, veroorzaakt door maatschappelijke trends (actievere ouderen, langer thuis wonen / extramuralisering);
- De invoering van het abonnementstarief (vooral zichtbaar bij de voorzieningen huishoudelijke hulp en dagbesteding);
- Extramuralisering van ggz-zorg (ambulante ggz en BW), waardoor meer mensen met een psychiatrische aandoening thuis begeleid worden;

- Wachttijsten voor ambulante ggz-zorg, waardoor gemeenten vaker en langer specialistische begeleiding moeten inzetten (is regionaal probleem);

Participatie

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	W2019	B2020	B2021	B2024
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal personen met een bijstandsuitkering per 1.000 inwoners van 18 jaar e.o.	18,4	17	22	24
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal re-integratievoorzieningen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.	Nog niet bekend	13	18	18
Banen	Het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar.	445,4	445	445*	445*
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking.	Nog niet bekend	68	66	66
Werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren.	2%	0,85**	2,2	2,1

* Vanwege onzekerheid effecten recessie voor werkgelegenheid niet aangepast.

** Door actualisatie van gegevens, peildatum augustus 2019, wijkt de indicator af van hetgeen in de programmabegroting 2020 vermeld is.

Jeugd

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	W2019	B2020	B2021	B2024
Kinderen in armoede	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.	Niet beschikbaar	2	2	2
Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.	Nog niet bekend	0,6	0,6	0,6
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.	9,7	10,5	10	9
Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	0,6	0,5	0,5	0,5
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).	0,2 (eerste half jaar 2019)	0,2	0,2	0,2

Inwonersinitiatieven

Niet verplichte indicator	Meetbaar resultaat	W2019	B2020	B2021	B2024
Lingewaard Doet	Aantal gerealiseerde ideeën	20	32	23	23
Inwonersinitiatieven	Aantal maatschappelijke initiatieven	10	15	16	16

Wat gaan we doen in 2021?

In de tweede Taskforcerapportage schetsen we mogelijke richtingen voor aanvullende maatregelen om binnen de begroting te blijven. De concrete maatregelen leggen we in oktober aan uw raad voor, waarna we de uitkomsten in de programmabegroting zullen verwerken. Dit kan invloed hebben op de hieronder beschreven activiteiten. Deze kunnen vertraging oplopen, anders of niet uitgevoerd worden om ambtelijk ruimte te creëren voor het uitvoeren van de aanvullende maatregelen.

Beleid Sociaal Domein (incl. gebiedsgericht werken) (doel 1 t/m 4)

- In het tweede kwartaal ligt het beleidsplan Sociaal Domein 2021 – 2024 ter besluitvorming voor bij de raad.
- We werken verder in de coalities (Opgroeien en opvoeden, Gezond en gelukkig ouder worden, Uit de verwarring, Aan het werk en Nieuw in Lingewaard) met onze samenwerkingspartners. Dit doen we door gebiedstafels in te richten met het doel gezamenlijk te sturen op de afgesproken resultaten.
- Zowel intern als extern zetten we in op een inclusievere samenleving en hebben we aandacht voor de diverse groepen in Lingewaard. We gaan door met het vergroten van het bewustzijn over diversiteit. We maken ons hard voor acceptatie van LHBTI+-personen door met scholen en partners in het sociaal domein daarover in gesprek te gaan. Intern dragen we dit uit naar alle medewerkers zodat we hier organisatiebreed voor staan.

Taskforce (doel 5)

- Met de meeste maatregelen uit de taskforce is een start gemaakt in 2020. Maatregelen die we in 2021 verder uitwerken zijn bijvoorbeeld het optimaliseren van de interne werkprocessen en de regionale aanpak die erop gericht is het aantal jongeren dat in instellingen verblijft te verminderen.
- De uitvoering pakken we deels op in de coalities:
 - Opgroeien en opvoeden: de maatregelen gericht op aansluiting met het onderwijs en een sluitend preventief aanbod;
 - Aan het werk!: uitstroom uit de bijstand voor inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt;
 - Uit de verwarring: passend aanbod van begeleiding voor mensen met een psychische beperking.
- We verwachten in 2021 een verdere toename van de uitgaven in het sociaal domein als gevolg van een stijging van het aantal uitkeringen, toename van het gebruik van hulp bij huishouden en vervoer. Dit ondanks alle energie die we in de Taskforce steken en naast alle extra werkzaamheden als gevolg van de Covid 19 crisis. We anticiperen hierop door met voorstellen te komen voor extra maatregelen.

WMO (doel 1)

- In 2021 komt er nieuw beleid waarin de kwaliteit, rechtmatigheid en handhaving wordt vastgelegd voor het sociaal domein (taskforcemaatregel 8).
- We onderzoeken of algemene voorzieningen ingevoerd worden, zoals bijvoorbeeld een was- en strijkservice (taskforcemaatregel 16.2).
- Op basis van de resultaten van het onderzoek naar de gebruikers van doelgroepenvervoer dat in 2020 wordt uitgevoerd, komen we met extra maatregelen die we in 2021 uitvoeren (taskforcemaatregel 21).
- Met het dementienetwerk werken we in 2021 aan het behalen van het certificaat 'Dementievriendelijke Gemeente'.
- We zorgen dat mantelzorgers weten waar en hoe ze hulp en respijtzorg kunnen krijgen om ze te ontlasten. Dit doen we door een betere communicatie over de mogelijkheden. Ook zorgen we voor een betere manier van waardering).
- We richten een aanjagersgroep op om initiatieven tegen eenzaamheid onder de aandacht te brengen.

- We zorgen dat mensen langer en gezond thuis kunnen blijven wonen of op tijd naar een passende woning verhuizen door de inzet van vrijwilligers om passend wonen te stimuleren, door het gebruik van domotica te stimuleren en door passende zorg aan huis te bieden).
- In het eerste kwartaal leggen we de regionale afspraken Beschermd Thuis voor aan de raad. Deze afspraken vormen de basis voor de implementatie van de decentralisatie beschermd wonen per 1 januari 2022.
- We werken aan een sluitende infrastructuur en verbetering van de ondersteuning (taskforcemaatregel 21), zodat ook een inwoner met GGZ en/of LVB problematiek zelfstandig kan wonen.
- Om de verbinding met onze lokale zorgstructuur te versterken, verbinden wij het regionale 'ketenbreed meldpunt verward gedrag' met het meldpunt niet acuut en doen wij ervaring op met de inzet van een Wijk (O)GGZ-er als extra schakel in de samenwerking tussen veiligheid, GGZ en het sociaal domein.

Participatie (incl. inburgering) (doel 2)

- We helpen meer mensen aan het werk door de inzet van een jobhunter die lokale werkgevers benadert voor mogelijkheden rondom leerwerkplekken en reguliere banen (taskforcemaatregel 25) en via het Werkgeversservicepunt (WSP)
- We investeren in het voorkomen van werkloosheid onder jongeren. In samenwerking met het (voortgezet) speciaal onderwijs, het WSP en arbeidsdeskundigen van het UWV ondersteunen we vooral jongeren die zonder stage en/of baan hun opleiding afronden of vroegtijdig moeten afbreken.
- Sinds 2020 maken we gebruik van klantprofielen en de participatieladder om ons bestand in beeld te houden. Met de (on)mogelijkheden van ons bestand in beeld, optimaliseren we ons re-integratie-instrumentarium om meer mensen te activeren en aan het werk te helpen (taskforcemaatregel 30).
- We geven verder uitvoering aan de dynamische regionale uitvoeringsagenda Midden-Gelderland waar als gevolg van de coronacrisis in 2020 nieuwe activiteiten aan zijn toegevoegd: het opzetten van een platform "Midden-Gelderland Werkt Door" en een snelle omscholing voor werkzoekenden.
- Uiterlijk 31 december 2021 vindt besluitvorming plaats over het al dan niet continueren van de uitvoering van de WSW door Scalabor. Sinds 1 januari 2018 voert Scalabor de WSW uit voor onze gemeente. Op 31 december 2022 loopt dit af.
- In 2021 voeren we de nieuwe Wet Inburgering in en we starten vanaf 1 juli 2021 met de regie op de inburgering van de nieuwe inwoners, die zich in Lingewaard vestigen.

Armoedebelid (doelen 1, 2 en 3)

- In 2021 leveren we samen met ervaringsdeskundigen uit Utrecht en Oldenzaal een handboek op hoe we armoede beter kunnen signaleren en bespreekbaar maken. Dit handboek gebruiken we als tool voor professionals en vrijwilligers.
- We richten ons in het armoedebelid in 2021 specifiek op kinderen die in armoede opgroeien door de samenwerking met maatschappelijke partners te intensiveren.
- We passen ons registratie- en matchingssysteem vroegsignalering problematische schulden aan naar aanleiding van de aangepaste wet schuldhelpverlening en landelijke convenantafspraken.
- Op het gebied van schuldhelpverlening zijn 4 wetsvoorstellen in de maak (Wet gemeentelijke schuldhelpverlening, Vereenvoudiging beslagvrije Voet, Stroomlijnen keten Derdenbeslag en Adviesrecht gemeenten bij Schuldenbewind). Implementatie vindt vermoedelijk plaats in 2021.

Jeugd (doel 3)

- Samen met netwerkpartners voeren we het plan van aanpak uit om kinderen beter te beschermen in complexe echtscheidingssituaties (Taskforcemaatregel 15).
- We zetten samen met de Regio Centraal Gelderland en netwerkpartners in op het uitbreiden van het aantal pleegouders in Lingewaard (Taskforcemaatregel 14.3).
- We maken inzichtelijk welke jongeren op dit moment in verblijf zitten en onderzoeken de mogelijkheden om maatwerktrajecten in te zetten om uithuisplaatsingen te voorkomen of jongeren die in verblijf zitten, weer terug naar huis te kunnen halen (Taskforcemaatregel 14.1).
- We geven (mede) uitvoering aan de Bovenregionale Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming.
- We implementeren de nieuwe Wet Woonplaatsbeginsel.
- We verbeteren de aansluiting in de zorgstructuren rondom kinderen en jongeren en het versterken van preventie en de toegang tot (jeugd)hulp (Taskforcemaatregel 13.1).
- In 2021 werken we aan het opvullen van 'witte vlekken' in het preventieve veld voor jongeren om te komen tot een sluitend aanbod (Taskforcemaatregel 13.2).

Leefbaarheid (doel 6 en 7)

- We bieden "Lingewaard Doet" aan in Haalderen, Angeren, Gendt, Ressen en Bemmelen.
- Met initiatiefnemers stemmen we twee keer per jaar af over de voortgang en realisatie van de dorps- en wijkontwikkelingsplannen en we ondersteunen hen bij de uitwerking.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

6	Sociaal domein	2019 Werkelijk	2020 Begroot	2021 Begroot	2021 Lasten	2021 Baten
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-4.760	-4.823	-4.595	-5.170	574
60601	Sociaal en cultureel werk	-173	-163	-164	-164	-
60602	Algemeen maatschappelijk werk	-548	-546	-563	-563	-
60603	Jeugd uitvoeringskosten	-821	-1.205	-1.064	-1.064	-
60604	Algemene voorzieningen jeugd	-194	-204	-208	-208	-
60605	Jeugd- en jongerenwerk	-329	-304	-304	-311	6
60606	Jeugd- en jongerenwerk - B&O	-15	-29	-15	-15	-
60607	Dorpshuizen	-259	-210	-209	-279	70
60608	Dorpshuizen - Beheer & Onderhoud	-642	-585	-543	-543	-
60609	Wijkplatforms	-355	-486	-389	-389	-
60610	Inwonerparticipatie	-181	-218	-214	-214	-
60611	Kinderdagverblijven	77	105	102	-115	217
60612	Kinderdagverblijven-Beheer/Onderh.	-192	-184	-175	-175	-
60613	Ouderenwerk	-316	-320	-325	-325	-
60669	Algemene voorzieningen WMO	-812	-474	-524	-805	281
6.3	Inkomensregelingen	-2.119	-2.325	-2.047	-10.544	8.497
60615	Bijstandsverlening algemeen	-274	-327	-258	-258	-
60616	BBZ 2004	-7	17	16	-225	241
60617	BUIG	-629	-660	-505	-8.711	8.206
60618	Gem. armoede en schuldenbeleid	-975	-1.069	-1.014	-1.064	50
60619	Kwijtscheldingen	-234	-286	-286	-286	-
6.4	Begeleide participatie	-5.806	-5.680	-5.583	-5.583	
60620	Sociale werkvoorziening	-5.806	-5.680	-5.583	-5.583	-
6.5	Arbeidsparticipatie	-1.258	-1.333	-1.056	-1.076	20
60621	Inburgering nieuwkomers	-404	-380	-241	-261	20
60622	Re-integratie en participatie	-854	-953	-815	-815	-
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-3.616	-3.680	-3.346	-3.423	78
60660	WMO Uitvoeringskosten	-1.623	-1.884	-1.722	-1.722	-
60662	Hulpmiddelen WMO	-1.993	-1.796	-1.624	-1.701	78
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-6.898	-7.580	-7.777	-7.777	
60661	Begeleiding WMO	-3.248	-3.343	-3.455	-3.455	-
60663	Hulp bij huishouden	-3.325	-3.895	-3.980	-3.980	-
60667	PGB WMO	-325	-342	-342	-342	-

6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-9.814	-9.959	-10.079	-10.079	
60664	Jeugdhulp (zin)	-9.638	-9.780	-9.900	-9.900	-
60666	PGB jeugd	-176	-179	-179	-179	-
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-1.302	-1.574	-1.561	-1.561	
60665	Gespecialiseerde jeugdhulp	-1.302	-1.574	-1.561	-1.561	-
	Saldo Lasten en Baten	-35.573	-36.954	-36.044	-45.213	9.169
	Onttrekkingen reserves	11	2.450	1.144	1.144	-
	Toevoegingen reserves	-500	-3.500	-	-	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	-36.062	-38.004	-34.899	-44.069	9.169

Specificatie mutaties reserves

Onttrekking:

Dekking Task Force uit bestemmingsreserve Sociaal Domein € 1.044.000

Dekking Pilot 'Was en strijkservice' uit bestemmingsreserve Stimulering huishoudelijke hulp € 100.000

Wijzigingen ten opzichte van vorig begrotingsjaar

Begrotingswijzigingen 2020

Septembercirculaire 2019:

- Jeugdhulp, ambulantisering GGZ € 42.000 N
- Hulpmiddelen Wmo € 29.000 V
- BBZ, levensvatbaarheidsonderzoeken € 15.000 N
- Kinderdagverblijven € 5.000 N
- Wmo uitvoeringskosten € 18.000 V
- Re-integratie en participatie € 25.000 V
- Begeleiding Wmo € 13.000 N

Meicirculaire 2019:

- Inburgering € 60.000 N
- Herverdeling armoedebestrijding kinderen € 6.000 N

Taskforce Sociaal Domein € 1.094.000 N

Dekking Taskforce Sociaal Domein uit bestemmingsreserve Sociaal Domein € 1.044.000 V

Kaderbrief 2021: structurele ontwikkelingen 1^e tussentijdse rapportage 2020

Budget Buig uitkering Rijk € 29.000 N

Hulp bij huishouden € 275.000 N

Gespecialiseerde jeugdhulp € 110.000 N

Structurele ontwikkelingen 2^e tussentijdse rapportage 2020

Pilot Was en strijk service € 100.000 N

Dekking pilot Was en strijk service uit bestemmingsreserve Stimulering vraag naar huishoudelijke hulp € 100.000 V

Overzicht personele inzet:

Bedragen x € 1.000

PB6	Sociaal domein	Begroot 2020	Begroot 2021
60601	Sociaal en cultureel werk	-124	-128
60602	Algemeen maatschappelijk werk	-155	-161
60603	Jeugd uitvoeringskosten	-792	-745
60605	Jeugd- en jongerenwerk	-25	-26
60607	Dorpshuizen	-72	-71
60608	Dorpshuizen - Beheer & Onderhoud	-13	-14
60609	Wijkplatforms	-174	-202
60610	Inwonerparticipatie	-143	-139
60611	Kinderdagverblijven	-31	-32
60612	Kinderdagverblijven-Beheer/Onderh.	-3	-3
60613	Ouderenwerk	-3	-3
60615	Bijstandsverlening algemeen	-25	-26
60617	BUIG	-932	-977
60618	Gem. armoede en schuldenbeleid	-140	-126
60620	Sociale werkvoorziening	-724	-856
60621	Inburgering nieuwkomers	-192	-181
60622	Re-integratie en participatie	-192	-191
60660	WMO Uitvoeringskosten	-1.372	-1.258
60662	Hulpmiddelen WMO	-2	-3
	totaal lasten	-5.114	-5.142

Beleidsnota's

- [Beleidsplan sociaal domein 2017 – 2020 \(2016\)](#)[Beleidsplan ruimte voor inwonersinitiatieven \(2017\)](#)[Notitie mantelzorg, vrijwilligers en ouderen \(MVO\) \(2018\)](#)
- [Contourennota accommodatie- en vastgoedbeleid \(2019\)](#)
- [Taskforce \(2019\)](#)
- Kaders Sociaal Beleid 2021 – 2024 (2020)

Investeringsplan

Voor het programma Sociaal domein zijn er geen investeringen opgenomen in het Investeringsplan 2021-2024.

Ontwikkelingen

Effecten COVID-19

De periode van ingrijpende maatregelen om verspreiding van het corona-virus te beperken laat zijn sporen na in het sociaal domein. We verwachten een forse stijging van het uitkeringsbestand (630 in 2022 t.o.v. 467 nu). De effecten van het opgroeien in een bijstandsgesin werken ook op de lange termijn door. De stijging van het uitkeringsbestand zorgt ervoor dat we de taakstelling van de Taskforce niet realiseren.

Doordat meer mensen hun baan kwijtraken kan de schuldenproblematiek toenemen en kunnen meer mensen een beroep doen op de armoederegelingen. Ook verwachten we een toename van het aantal aanvragen als gevolg van zorgachterstand, huiselijk geweld, spanningen thuis, eenzaamheid, huiselijk geweld, psychische problematiek, etc. Financieel is aan bovenstaande aandacht besteed in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Effecten voor het sociaal domein volgen we actief.

AMvB reële tarieven jeugd

Kwalitatief goede zorg voor jeugd staat of valt met voldoende middelen voor goed opgeleid, gemotiveerd en voldoende personeel. Hiervoor is nodig dat gemeenten en aanbieders redelijke tarieven afspreken voor jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering. Omdat er in de praktijk veel discussie is over wat nu redelijke tarieven zijn, is de Minister bezig een algemene maatregel van bestuur (AMvB) op te stellen. In deze AMvB worden elementen van een redelijk tarief vastgelegd. Door te werken met landelijk bepaalde kostprijs-elementen kunnen gemeenten en aanbieders een beter gesprek voeren over waar ze rekening mee moeten houden om te komen tot een reëel tarief. In de nieuwe regionale zorginkoop is al zo goed als mogelijk voorgesorteerd op deze AMvB. We gaan er daarmee vanuit dat we voldoen aan de elementen die hierin opgenomen gaan worden.

Nieuwe inkoop Wmo en Jeugd

Per 1 juli 2020 gaat de nieuwe inkoop van start. We gaan werken met andere producten en realistischere tarieven voor de zorgaanbieders. Ondanks het feit dat er een zeer zorgvuldig proces is gelopen, is het mogelijk dat deze nieuwe inkoop in 2021 tot enkele zogenoemde 'kinderziektes' kan leiden.

Uitstel invoering Wet Wijziging Woonplaatsbeginsel

De coronacrisis heeft veel impact op de werkzaamheden van gemeenten en zorgaanbieders. Daarom werd gekeken of een zorgvuldige implementatie van het woonplaatsbeginsel in deze omstandigheden per 2021 nog haalbaar en realistisch is. Na zorgvuldige afweging is besloten dat de invoering van het nieuwe woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet wordt uitgesteld naar 1 januari 2022.

Aflopen Transformatieplan Jeugdhulp 2018 – 2020 Regio Centraal Gelderland

Bij de invoering van de Jeugdwet in 2015 was naast een transitie, ook een transformatie beoogt. Hiervoor hebben we het 'Transformatieplan Jeugdhulp 2018 – 2020 Regio Centraal Gelderland' vastgesteld. De afgelopen jaren zijn we druk bezig geweest met de uitvoering van dit regionale plan. Er is hard gewerkt aan de vier ontwikkelijnen. De looptijd van dit regionale plan liep in 2020 af. Gezien de landelijke oproep tot meer regionale samenwerking (zie o.a. de Tweede Kamerbrief 'Perspectief voor de Jeugd' van maart 2020, maar ook de Gelderse Verbeteragenda en de Norm voor Opdrachtgeverschap), en het feit dat de transformatie nog in volle gang is, is de verwachting dat het transformatieplan, al dan niet in dezelfde vorm, zal worden voortgezet. Voor de uitvoering van het Transformatieplan hebben we van het Rijk uitvoeringsbudget ontvangen. Voor 2021 en verder ontvangen we hier geen Rijksmiddelen meer voor. Indien de ontwikkelijnen uit het transformatieplan voortgezet gaan worden / geborgd worden, kan een extra financiële impuls wellicht noodzakelijk zijn. Hoe dit eruit komt te zien is nog niet bekend.

Beschermd wonen

Vanaf 1 januari 2022 worden gemeenten individueel verantwoordelijk voor de uitvoering van beschermd wonen van nieuwe ggz-cliënten. Er komt één geïntegreerd objectief verdeelmodel voor beschermd wonen, maatschappelijke opvang en begeleiding. Dit is naar verwachting eind 2020 bekend. De decentralisering beperkt zich tot nieuwe cliënten en er is sprake van een ingroeipad van 10 jaar. Door deze geleidelijke invoering zal er stap voor stap voor onze regio minder geld

beschikbaar zijn. De omvang hiervan is nog niet volledig duidelijk en we maken ons zorgen of “bovenregionale instroom (regionale aantrekkingskracht)” die we in onze regio kenden en kennen ook meegenomen wordt.

Risico's

Taskforcemaatregelen

In de afgelopen jaren merkten we hoe weerbarstig de kostenontwikkeling in het sociaal domein kan zijn. Noodzakelijke zorg willen en zullen wij onze inwoners niet onthouden. Externe factoren zoals de gevolgen van beleidswijzigingen door het Rijk en het verwijsgedrag van andere verwijzers zijn niet altijd voorspelbaar en/of beïnvloedbaar. Zo is het effect van de invoering van het abonnementstarief in combinatie met de vergrijzing op de vraag naar Wmo voorzieningen niet exact te voorspellen, al zien we nu al een stijging bij de huishoudelijke hulp. Het economisch tij is gekeerd waardoor minder mensen uitstromen uit de uitkering en de instroom toeneemt. De financiële effecten van de wijziging van het woonplaatsbeginsel kunnen tegenvallen.

Onderdeel van het risicobedrag zijn ook de extra middelen jeugdzorg voor de jaren 2019 tot en met 2021, die onderdeel uitmaken van de algemene uitkering. In de Septembercirculaire 2020 zijn ook de middelen voor 2022 definitief toegekend. Deze worden als structureel dekkingsmiddel aangemerkt. Voor de jaren 2023 en 2024 kan door de gemeente een stelpost 'Uitkomst onderzoek jeugdzorg' geraamd worden: per gemeente naar rato van de € 300 miljoen (na 2021). Voorwaarde is dat de gemeente zelf maatregelen neemt in het kader van de transformatie rondom jeugdzorg en ggz mede gericht op beheersing van de kosten. Gemeenten spelen immers zelf ook een actieve rol in de transformatie en daarmee ook in het kunnen beperken van de uitgaven.

Door de maatregelen die de verspreiding van het COVID-19-virus moesten voorkomen, kwam er ineens veel op de gemeente af. Er moest opvang geregeld worden voor kinderen van ouders met cruciale beroepen, zorg moest anders worden ingericht, de TOZO-regeling nam veel tijd in beslag en het grootste deel van dit werk moest vanuit thuis worden verricht. De prioriteiten lagen in de eerste maanden bij het goed regelen van de continuïteit van hulp en ondersteuning van onze inwoners. Ook de partners, met wie we samenwerken hadden het druk met de gevolgen van de maatregelen. Uit de Taskforce Q2 rapportage is gebleken dat er ernstig vertraging is opgelopen op de uitvoering van de taskforcemaatregelen. Vooral de uitvoering van maatregelen waarbij samenwerking intern of met andere partijen nodig was, hebben we moeten uitstellen.

Dit heeft consequenties voor de financiële taakstelling die we moeten realiseren. Er wordt een herstelplan COVID-19 opgesteld om in te spelen op de gevolgen van COVID-19. Een onderdeel van dit plan zijn ook de bijdragen vanuit het Rijk. De gevolgen voor de Taskforce worden meegenomen in dit herstelplan.

Stijging bijstandsuitkeringen

Als gevolg van de COVID-19 crisis staat de bedrijvigheid van een aantal bedrijven en organisaties tijdelijk op een lager pitje of is zelfs stil komen te liggen. Dit heeft tot gevolg dat er gedwongen ontslagen zijn gevallen in verschillende sectoren. Deze mensen komen, al dan niet met een vertraging via het UWV, in het bijstandsbestand van de gemeente. De prognose is dat het bestand per 31 december 2020 met circa 80 inwoners is gegroeid. Het maximale risico ligt binnen een bandbreedte van € 500.000 - € 1.000.000.

Op de compenserende BUIG-gelden wordt een tekort verwacht. Het definitieve budget wordt eind september vastgesteld. Naar verwachting zal het definitieve budget omhoog worden bijgesteld, maar zal het onvoldoende zijn om de volledige kosten te dekken. De verwachting is dat na 2020 het aantal bijstandsgerechtigden doorgroeit. Berenschot heeft geprognosticeerd dat het bestand groeit van (nu) 467 naar 630 in 2022.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke Regeling BVO DRAN

Doelen	Welke doelen, resultaten wil de VP behalen?	De BVO Doelgroepenvervoer is in 2016 opgericht voor het uitvoeren van regionale taken op het gebied van het doelgroepenvervoer.
	Welke prestaties worden er van de VP verwacht?	Het doelgroepenvervoer zo adequaat mogelijk te laten verlopen voor de inwoners van de gemeente(n) die er gebruik van (moeten) maken.
	Aan welke prestatiedoelen uit de begroting draagt dit bij?	Het doelgroepenvervoer valt onder verschillende delen van de begroting: - Leerlingenvervoer programma 4, doel 1 en 3. - Jeugd en Wmo programma 6, doel 1 en 3
Ontwikkelingen	Welke relevante ontwikkelingen zullen zich naar verwachting voordoen?	In 2021 zal blijken of de wijzigingen uit 2020 als gevolg van onder andere de aanbestedingen bijdragen in het beheersen van de kosten. Ook zullen verdere maatregelen in regionaal verband waar mogelijk ingevoerd worden.
	Wat heeft dit voor (financiële) gevolgen?	Naast de VP is ook de gemeente met het beleid van invloed op de resultaten. De verwachting is dat de resultaten voor Lingewaard gunstiger uitvallen dan de meerjarenbegroting van de BVO voorziet.

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Gelderland Centraal (MGR)

Doelen	Welke doelen, resultaten wil de VP behalen?	De MGR voert namens de gemeenten in de regio een aantal gemeenschappelijke uitvoerende taken binnen het brede Sociaal Domein uit. Zij doet dat in de vorm van modules en sub modules waaraan gemeenten flexibel kunnen deelnemen.
	Welke prestaties worden er van de VP verwacht?	Regionaal uitvoeren van diverse gemeentelijke taken binnen het Sociaal Domein: Inkoop van maatwerkvoorzieningen binnen de WMO en Jeugdzorg (en monitoring), Onderwijszaken (Lingewaard participeert alleen in het RMC), Werkgeversservicepunt en Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening. Dit conform het door het AB op 25 juni vastgestelde uitvoeringsprogramma 2021.
	Aan welke prestatiedoelen uit de begroting draagt dit bij?	Het werk van de MGR sluit aan bij doelen 1, 3 en 4 uit programma 4 en 1 t/m 4 uit programma 6.

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Gelderland Centraal (MGR)

Ontwikkelingen	Welke relevante ontwikkelingen zullen zich naar verwachting voordoen?	Bij de <i>module inkoop van zorg</i> is in 2021 Beschermd Wonen een belangrijk onderwerp omdat per 2022 deze zorgvorm verder door wordt gedecentraliseerd en het gevolgen heeft voor de contractering per 1 januari 2022. Verder zijn de monitoring van de kwaliteit en benutten van kwalitatieve en kwantitatieve data in 2021 belangrijk. Voor de <i>module WSP</i> is belangrijk te vermelden dat door ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en de intensievere samenwerking in de keten in 2020 wordt gekeken naar de opdracht van het WSP voor 2021 en de rolverdeling en de verantwoordelijkheden. De doelstelling van het WSP voor 2021 wordt eind 2020 in de bestuurscommissie besproken en daarna door het AB vastgesteld. Bij de <i>modules WgSW en beheer</i> zijn geen relevante ontwikkelingen De Begroting 2021 e.v. is op 25 juni 2020 door het Algemeen Bestuur van de MGR SD CG vastgesteld. De meerjarenbegroting 2021 en de daarin verwachte uitgaven sluiten aan bij onze gemeentelijke begroting 2021. Dat geldt zowel voor de samenwerkingsmodules Inkoop van Zorg, Onderwijszaken, WSP als voor de module WgSW. De maatregelen die zijn genomen met betrekking tot het Coronavirus brengen voor de MGR onzekerheid en risico's met zich mee. Bij het moment van samenstellen van de begroting vallen deze mee. Ander risico betreft de kosten van vervanging van eventueel langdurig ziek personeel van de MGR (niet zijnde de SW'ers). Dit risico is met de coronacrisis vergroot.
	Wat heeft dit voor (financiële) gevolgen?	

7. Volksgezondheid en milieu

Dit programma bevat taken met betrekking tot de volksgezondheid, afvalwater, waterhuishouding, huishoudelijk afval, bescherming van het milieu, begraafplaatsen, klimaat en duurzaamheid.

Wat willen we bereiken?

We dragen bij aan de bescherming van de gezondheid van onze inwoners en de verbetering van het fysieke leefklimaat en omgeving. In 2050 willen we een energieneutrale, klimaatadaptieve en circulaire gemeente zijn. Daarom werken we samen met onze inwoners en bedrijven en geven zelf het goede voorbeeld.

Uiteindelijk is het duurzaam handelen straks een vast onderdeel in ons dagelijks leven.

Onze doelen zijn:

1. Een gezonde leefstijl van onze inwoners. Vooral op het gebied van overgewicht, alcohol en drugs. Dat draagt bij aan het gezond ouder worden van onze inwoners en het gezond opgroeien van onze kinderen.
2. De gemeente is minder kwetsbaar voor de gevolgen van klimaatverandering: wateroverlast, hitte, droogte en overstroming.
3. De hoeveelheid restafval per inwoner in Lingewaard daalt en er is maximaal hergebruik van de ingezamelde grondstoffen.
4. Een energieneutrale gemeente door middel van energiebesparing, duurzame opwekking en warmtetransitie.
5. Vanuit onze voorbeeldrol verduurzamen wij onze gemeentelijke accommodaties.

Indicatoren

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	W2019	B2020	B2021	B2024
Omvang fijn huishoudelijk afval	Ingezelde hoeveelheid fijn huishoudelijk afval per inwoner per jaar (de prestatie 2016 was 120,1 kg)	109 kg	100	90	50
Hernieuwbare elektriciteit	% van het energieverbruik opgewekt uit zon, wind, biomassa of waterkracht	Niet beschikbaar*	14%	15%	17%

*) Geen informatie beschikbaar op waarstaatjegemeente.nl. Volgens eigen bepaling is het percentage ongeveer 10%.

Activiteiten	Meetbaar resultaat	W2019	B2020	B2021	B2024
Projecten om energiebesparing te bevorderen	Percentage energiebesparing door inwoners en bedrijven per jaar (t.o.v. voorgaand kalenderjaar)	-1,5%*	>1,5%	>1,5%	>1,5%
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	Aantal gebouwen dat minimaal energietabel B heeft of op andere wijze aantoonbaar is verduurzaamd **	56%	75%	100%	100%

*) inschatting op basis van de cijfers opgenomen in Klimaatmonitor over elektriciteits- en gasverbruik bij huur- en koopwoningen.

**) waar we in deze begroting spreken over te verduurzamen gebouwen, bedoelen we alleen die gebouwen die altijd een energielabel vereisen. Zie ook: [Wanneer is een energielabel verplicht?](#)

Wat gaan we doen in 2021?

Volksgezondheid (doel 1)

- We werken met lokale en regionale partners uit de geboortezorg samen aan een lokale coalitie. Dat doen we binnen het landelijke programma Kansrijke Start. Hiermee investeren we in de eerste 1000 dagen van een kind.
- Jeugdgezondheidszorg signaleert opvoed/opgroei risico's en verwijst naar vormen van gezinsondersteuning of naar andere interventies. Jeugdgezondheidszorg verleent ook zelf (kortdurende) opvoedondersteuning, zet Voorzorg in of de interventies Stevig Ouderschap.
- We investeren, door flexibilisering van de jeugdgezondheidszorg, in verdere signalering, monitoring en vroegtijdige ondersteuning van gezinnen met risicofactoren.
- We onderzoeken de structurele voortzetting van GO! (Gezond Onderweg) voor jeugdigen met overgewicht.
- We ondersteunen de doorontwikkeling Herstelcirkel Huissen (gezondheidsbevordering door voeding en bewegen en keren van diabetes type 2).
- We continueren de beweeg- en valpreventie voor senioren (In Balans).
- Via de sport- en cultuurcoaches en sportsubsidies ondersteunen we een aantal beweegactiviteiten voor jong en oud.
- We investeren, samen met lokale partners, in alcohol en drugspreventie voor jeugdigen. We richten ons met professionele voorlichtingen tevens op ouders/verzorgers.

Riolering en water (doel 2)

- We stellen een lokale gemeentelijke (klimaat) adaptatiestrategie met uitvoeringsprogramma vast. Dit doen we in het kader van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (CUP).
- We blijven regen- en huishoudelijk afvalwater scheiden bij nieuwe aanleg of vervanging van riolering (CUP).
- We vervangen de bestaande riolering in combinatie met maatregelen tegen wateroverlast in:
 - de Nijmeegsestraat in Gendt;
 - de wijk 't Zand in Huissen;
 - de Woerdsestraat in Gendt;
 - de Doelenstraat in Huissen.
- We maken een nieuw Gemeentelijk Rioleringsplan voor de planperiode na 2021.
- We verzamelen, transporteren en verwerken ons stedelijk afval-, hemel- en grondwater, binnen de vastgestelde kaders en ambities van het Gemeentelijk Rioleringsplan.

Zie ook: [paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen onder Riolering en water](#)

Huishoudelijk afval (doel 3)

- We voorzien de nog resterende verzamelcontainers voor restafval van een registratiemodule. Elk huishouden betaalt straks op basis van frequentie van het aanbieden van restafval (CUP).
- We starten met de ontwikkeling van een afvaldashboard voor de individuele huishoudens. Op hun persoonlijke internetpagina zien ze hoeveel afval ze produceren, wat wij daar mee doen en wat de kosten zijn.
- Vervangen van bovengrondse- door ondergrondse verzamelcontainers.

Energietransitie (doel 4)

We kennen drie pijlers (besparen, opwekken, transitie) die samen bijdragen aan het bereiken van onze doelen. We noemen een aantal acties, zie verder de [paragraaf Duurzaamheid](#).

Energiebesparing, minimaal 1,5% besparing per jaar, doen we onder andere door:

- Energieloket; informeert en stimuleert inwoners en bedrijven om energie te besparen.
 - We breiden het energieloket uit met een spreekuur in Doornenburg (CUP).
 - Het energieloket bedenkt een collectieve inkoopactie voor particulieren en voert deze uit. Deelname door minimaal 50 particulieren.
 - Het energieloket biedt minimaal drie VVE's in Lingewaard ondersteuning om te kunnen besluiten over verduurzaming.
 - We promoten de naamsbekendheid van het energieloket onder alle inwoners.
 - Handhaving van energiebesparing bij bedrijven door de ODRA.
 - We breiden het aantal handhavingsacties uit met ten minste 10 % ten opzichte van 2020. (2020=30 acties)
 - We wijzen bedrijven op hun informatieplicht over energiecijfers. Daarmee bereiken we een toename van het aantal bedrijven dat hieraan voldoet van minimaal 20% ten opzichte van 2019. (2019=80 bedrijven)
- Op gesprek; we bekijken actief waar projecten voor energiebesparing ontstaan. Wij voeren minimaal 8 gesprekken over nieuwe (inwoners)initiatieven (bijvoorbeeld uit de Wijk- of Dorpsontwikkelplannen) en/of bedrijven die energie willen besparen.
- Zie voor meer acties de [paragraaf Duurzaamheid](#).

Opwekken van duurzame energie, doen we onder andere door:

- Initiatief Windpark Caprice: de gemeenteraad besluit over de twee windturbines (CUP).
- Initiatief Windpark NEXTgarden: er komt duidelijkheid over de doorgang van dit windproject (CUP).
- Regionale Energie Strategie: we besluiten over het bod Regionale Energie Strategie (RES) 1.0.
- Op gesprek; we voeren minimaal vier gesprekken met initiatiefnemers die duurzame energie willen opwekken.
- Zie voor meer acties de [paragraaf Duurzaamheid](#).

Warmtetransitie, daarvoor doen we onder andere:

- Beleid: we stellen de Transitievisie warmte vast
- Warmtebedrijf: we voeren het raadsbesluit (najaar 2020) uit dat gaat over de start van een warmtebedrijf.
- Duurzame bronnen Zilverkamp Huissen: we besluiten over investeringen in de combinatie van zonnethermie (op de oude stort) en aquathermie (Zwanenwater) in de Zilverkamp in Huissen.
- Zonnethermie Lingewal Bemmelen: we onderzoeken de mogelijkheid voor zonnethermie in het huidige zoekgebied zon.
- Communicatie: we communiceren minimaal driemaal over onze twee unieke projecten:
 - de combinatie van zonnethermie en aquathermie in de Zilverkamp in Huissen
 - Hoog Temperatuur Opslag (HTO) en zonnethermie op Bergerden in Bemmelen.
- Zie voor meer acties de [paragraaf Duurzaamheid](#).

De gemeente geeft het voorbeeld (doel 5)

- Al onze eigen gebouwen verduurzamen we naar minimaal energielabel B. We maken een plan met financieringsvoorstel voor de verdere verduurzaming van onze gemeentelijke gebouwen naar energielabel A.
- Te onderzoeken of het aanbrengen van zonnepanelen boven de parkeerterreinen bij de sportcomplexen in Gendt en Ressen haalbaar is.
- Zie voor meer acties de [paragraaf Duurzaamheid](#).

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

7	Volksgezondheid en milieu	2019 Werkelijk	2020 Begroot	2021 Begroot	2021 Lasten	2021 Baten
7.1	Volksgezondheid	-1.521	-1.669	-1.686	-1.686	
60701	Openbare gezondheidszorg	-709	-792	-796	-796	-
60702	Jeugdgezondheidszorg	-812	-877	-890	-890	-
7.2	Riolering	1.455	1.340	1.582	-3.229	4.811
60720	Algemeen rioolbeheer	-2.094	-2.280	-2.140	-2.140	-
60721	Riolering en waterzuiv. / Onderhoud	-1.100	-1.087	-1.070	-1.089	19
60722	Rioolheffing	4.649	4.707	4.792	-	4.792
7.3	Afval	482	1.313	1.573	-3.658	5.232
60723	Afval algemeen	-94	-123	-128	-128	-
60724	Huishoudafval	-2.206	-2.835	-2.643	-3.136	493
60725	Overige afvalstoffen	-307	-305	-314	-394	81
60726	Afvalstoffenheffing	3.089	4.576	4.658	-	4.658
7.4	Milieubeheer	-1.604	-2.048	-2.184	-2.263	80
60727	Milieubeheer	-1.131	-1.288	-1.284	-1.363	80
60728	Duurzaamheid	-396	-686	-824	-824	-
60729	Plaagdierbestrijding	-77	-74	-76	-76	-
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-174	-128	-132	-332	200
60730	Algemene begraafplaatsen	-160	-113	-117	-317	200
60731	Begraven	-14	-15	-15	-15	-
	Saldo Lasten en Baten	-1.362	-1.192	-847	-11.168	10.323
	Onttrekkingen reserves	590	884	340	-	340
	Toevoegingen reserves	-186	-541	-165	-165	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	-958	-849	-671	-11.333	10.663

Specificatie mutaties reserves

Onttrekkingen:

Energietransitiefonds € 340.000

Toevoegingen:

Egalisatiereserve afvalstoffen € 165.000

Wijzigingen ten opzichte van vorig begrotingsjaar

Begrotingswijzigingen 2020

Belastingverordeningen 2020 (per saldo € 0):

- Bijstelling budgetten afval agv aanbesteding € 106.000 V
- Bijstelling opbrengsten afval € 397.000 N
- Opbrengst afvalstoffenheffing € 327.000 V
- Kwijtschelding € 36.000 N

Personele inzet

Om achterstanden op het gebied van Duurzaamheid weg te werken zijn in 2020 incidenteel extra kosten gemaakt. Dat verklaart het hogere bedrag op het product Duurzaamheid in 2020 vergeleken met 2021.

Overzicht personele inzet:

Bedragen x € 1.000

PB7	Volksgezondheid en milieu	Begroet 2020	Begroet 2021
60701	Openbare gezondheidszorg	-43	-45
60702	Jeugdgezondheidszorg	-25	-26
60720	Algemeen rioolbeheer	-360	-396
60721	Riolering en waterzuiv. / Onderhoud	-182	-190
60723	Afval algemeen	-123	-128
60724	Huishoudafval	-181	-188
60725	Overige afvalstoffen	-163	-165
60727	Milieubeheer	-68	-74
60728	Duurzaamheid	-207	-154
60729	Plaagdierbestrijding	-52	-55
60730	Algemene begraafplaatsen	-172	-180
	totaal lasten	-1.576	-1.601

Beleidsnota's

- [Beleidsnota Duurzaamheid 2016 – 2020 \(2016\)](#)
- [Startnotitie beleidskader energietransitie 2020](#)
- [Beleidskader Wind \(2019\)](#)
- [Beleidskader Zon \(2019\)](#)
- Strategie Warmte (2019)
- [Beleidsplan sociaal domein 2017 - 2020](#)
- Kaders Sociaal Beleid 2021 – 2024 (2020)
- [Gemeentelijk Rioleringsplan Lingewaard 2017 - 2021 \(hoofdrapport\)](#)
- [Grondstoffenbeleid Lingewaard Circulair en Duurzaam \(2019\)](#)

Investeringsplan

7.01 Investerings vervangingen en investeringen maatregelen riolering				
Investering	Dekking	Incidentele jaarlast	Structurele jaarlast	Gereed
Vervangingen € 2.137.000 € 1.998.000 € 2.047.000 € 1.998.000 Maatr./Projecten € 2.234.000 € 840.000 € 840.000 € 840.000	De kapitaallasten van de investeringen worden gedekt door de rioolheffing.			Vervangingen 2021-2023 2022-2024 2023-2025 2024-2026 Maatregelen 2021-2023 2022-2024 2023-2025 2024-2026
De raad heeft op 17 november 2016 het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vastgesteld voor de planperiode 2017-2021. In dit nieuwe GRP zijn alle vervangingsinvesteringen en de investeringen (verbeter) maatregelen/projecten opgenomen. Bij de vervangingsinvesteringen gaat het onder andere om het vervangen van pompen/gemalen, persleidingen en (vrijverval) rioolbuizen. Bij de investeringen maatregelen/projecten betreft het alle resterende maatregelen/projecten uit het Waterplan Lingewaard, het vorige GRP, nieuwe investeringsbudgetten voor afkoppelen en waterberging in de openbare ruimte. De benodigde jaarlijkse investeringsbudgetten voor de vervangingen zijn afhankelijk van de jaarlijkse kwaliteitsinspecties. De kapitaallasten van alle investeringen uit het GRP dekken we volledig met de inkomsten uit de rioolheffing. De raad van de gemeente heeft de hoogte van de rioolheffing voor de komende periode vastgesteld, tegelijk met de vaststelling van het GRP.				

7.02 Ondergrondse containers 2020				
Investering	Dekking	Incidentele jaarlast	Structurele jaarlast	Realisatie in:
€ 137.500	Tlv afvalstoffenheffing			2020-2021
In 2021 vervangen we de veelal gebruiksonvriendelijke bovengrondse- door ondergrondse verzamelcontainers. We richten ons vooral op de laatste restafvalverzamelcontainers waar geen digitaal toegangscontrole (Diftar) op mogelijk is. De kapitaallasten van de investering dekken we volledig uit de afvalstoffenheffing.				

Urnenmuur de Hoeve

De bijzetting van urnen in de bestaande urnenmuur gebeurt weinig. In combinatie met de verwachte teruggave van nissen na verlopen van de grafrechtperiode zal er de komende jaren geen behoefte zijn aan uitbreiding van de bestaande capaciteit. Daarom is de urnenmuur van het investeringsplan afgehaald.

Ontwikkelingen

Effecten COVID-19

De wereldwijde crisis door COVID-19 beïnvloedt nadrukkelijk onze gemeentelijke taken op het gebied van volksgezondheid. De effecten van de bestrijding van het virus zijn nog onduidelijk. Wel is er een risico dat de leefstijl van inwoners toenemend verslechtert waardoor een grotere vraag op zorg ontstaat. Voorbeelden hiervan zijn onder andere:

- toename van roken en het gebruik van alcohol of drugs,
- minder bewegen,
- toename huiselijk geweld, spanningen thuis en overbelasting,
- toename eenzaamheid.

Op het moment dat een vaccin beschikbaar is zal de zorgtaak van de gemeente toenemen. Dit betreft vooral de vaccinatie van grote groepen mensen.

Risico's

Bij dit programma is geen sprake van significante risico's.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden onderdeel Publieke Gezondheid Toezichtarrangement 2

Doelen	Welke doelen, resultaten wil de VP behalen?	De VGGM behartigt de belangen van goede voorzieningen Publieke Gezondheidszorg binnen de deelnemende gemeenten en voert deze mede uit.
	Welke prestaties worden er van de VP verwacht?	Uitvoering Wet publieke gezondheidszorg; onder andere Infectieziektebestrijding en Jeugdgezondheidszorg.
	Aan welke prestatiedoelen uit de begroting draagt dit bij?	De VGGM levert een bijdrage aan het realiseren van de volgende doelen van dit programma: 1. Een gezonde leefstijl van alle inwoners; 2. Gezond opgroeien en opvoeden van alle kinderen.
Ontwikkelingen	Welke relevante ontwikkelingen zullen zich naar verwachting voordoen?	In haar conceptbegroting 2021 heeft de VGGM intensivering/wijziging voorzien op onder andere de onderwerpen: • modernisering klantcontacten; • update regionale visie publieke gezondheid; • advisering in gewijzigd domein fysieke leefomgeving (klimaatadaptatie, duurzame mobiliteit en energietransitie)

Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden onderdeel Publieke Gezondheid Toezichtarrangement 2

	waar nieuwe gezondheidsrisico's aan de orde zijn. Bij de jeugdgezondheidszorg gaan nieuwe wettelijke bepalingen gelden betreffende prenataal huisbezoek. Het rijksvaccinatieprogramma (RVP) wordt vanaf 2021 verder uitgebreid met onder andere een HPV-vaccinatie voor jongens. In 2021 wordt de discussie over de kerntaken en kostenverdeelsleutel JGZ 0-4 jarigen afgerond. De financiële consequenties zijn nog onduidelijk voor de gemeentelijke inwonersbijdrage betreffende: • kosten en rijksbijdrage prenataal huisbezoek • kosten en rijksbijdrage uitbreiding RVP • uitkomst van de kerntakendiscussie en de nieuwe kostenverdeelsleutel JGZ 0-4 jarigen
Wat heeft dit voor (financiële) gevolgen?	

Gemeenschappelijke Regeling ODRA, toezichtsarrangement 3

Doelen	Welke doelen, resultaten wil de VP behalen? Welke prestaties worden er van de VP verwacht? Aan welke prestatiedoelen uit de begroting draagt dit bij?	De ODRA is een Uitvoeringsorganisatie voor Vergunningverlening, toezicht en handhaving en advisering op het gebied van bouwen en milieu. Uitvoering van het vastgestelde Werkprogramma. De ODRA levert een bijdrage aan de uitvoering van de reguliere taken van programma 7.
Ontwikkelingen	Welke relevante ontwikkelingen zullen zich naar verwachting voordoen? Wat heeft dit voor (financiële) gevolgen?	De ODRA bereidt zich voor op de komst van de Omgevingswet. Na de vaststelling van het werkprogramma 2021, is er inzicht in het aantal (extra) benodigde uren.

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Onder dit programma vallen alle taken op grond van de Wet ruimtelijke ordening, wonen en woonomgeving. Gebiedsgerichte aanpak van de woonomgeving kan gaan over de kernen maar ook over het buitengebied. Het programma omvat ontwikkeling en vergunningverlening / beheer. De milieutaken van de Omgevingsdienst vallen onder programma 7, de bouwtaken onder programma 8.

Wat willen we bereiken?

Wij willen een prettige woon- en leefomgeving voor al onze inwoners en voor diegenen die in onze gemeente een woning zoeken. Wij spannen ons in voor een aantrekkelijk en gezond leefklimaat. Daarom richten we ons op een evenwichtige samenstelling van de bevolking en een verantwoorde inpassing van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Hierbij moeten onze inwoners binnen onze gemeente een wooncarrière kunnen doorlopen. Het woningaanbod dient te zijn afgestemd op de financiële mogelijkheden die mensen hebben. Goede huisvesting betekent dat ook in het betaalbare segment sprake is van een goede kwaliteit en toekomstwaarde van de woningen. De focus ligt op versnelling van nieuwbouw, een flexibel nieuwbouwprogramma en actiever regisseren. Daarnaast blijft er aandacht voor de doelgroepen senioren en starters en willen we ook kleinere betaalbare woningen realiseren.

Zoals de Omgevingswet bedoeld is er in de woonomgeving ruimte voor eigen initiatief, binnen de kaders van onze nieuwe omgevingsvisie.

Onze doelen voor 2021 zijn:

1. We werken bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2022 Omgevingswet-proof (burger krijgt één antwoord van de overheden en ruimte voor eigen initiatief);
2. Realisatie van 200 nieuwe woningen die qua aantal en kwaliteit is afgestemd op de lokale en regionale behoefte. Voor de periode 2020 - 2025 willen we in totaal 1280 nieuwe woningen realiseren;
3. We bewaken een goede ruimtelijke inpassing van initiatieven van andere overheden, ontwikkelaars en inwoners;
4. We faciliteren participatie en betrokkenheid van inwoners en organisaties om de leefbaarheid te verbeteren (zie programma 6);
5. Een gevarieerde en evenwichtige bevolkingssamenstelling behouden om de leefbaarheid te waarborgen.

Indicatoren

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	W2019	B2020	B2021	B2024
Nieuw gebouwde woningen	Aantal nieuwbouwwoningen per 1.000 woningen van de totale voorraad	4	14	14	14
Demografische druk*	De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar	78,6%	80%	79%	78%

*Niet-beroepsbevolking in verhouding tot beroepsbevolking. De demografische druk medio 2020 is op landelijk niveau 70%.

Wat gaan we doen in 2021?

Omgevingswet (doel 1)

- We zijn aangesloten op het landelijk te installeren Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).
- Onze werkprocessen (en die van de omgevingsdienst) zijn heringericht. Initiatieven worden integraal getoetst en behandeld volgens de “ja, mits...” benadering die de wet voorstaat.
- We ronden de gemeentelijke omgevingsvisie af.

Woningbouw (doel 2)

- In 2021 leveren we ca. 200 nieuwe woningen op. Die zijn als volgt verdeeld over de verschillende woonkernen:
 - Angeren: 14 (afronding plan Bolder en woningen n.a.v. functieverandering).
 - Bemmel: 58 (waarvan 40 in het plangebied Plakse Wei en 10 aan de Loostraat).
 - Doornenburg: 3 (n.a.v. functieverandering).
 - Gendt: 48 (waarvan 30 in plangebied Vleumingen en 8 n.a.v. functieverandering,).
 - Haalderen: 18 (Mariaplein en De Halden).
 - Huissen: 57, (waarvan 15 Korte Loostraat, 19 Doelenstraat (herstructurering), 17 functieverandering).
- Vanaf eind 2020 brengen we voor woningbouw een aantal bestemmingsplannen in procedure. Uitvoering van de plannen start als ze onherroepelijk zijn. Bij grote plannen is de oplevering van woningen over meer jaren gespreid:
 - Bloemstraat / Slingerbos, Huissen, ca.60 woningen
 - Driegaarden, Huissen, 60 woningen
 - Malenborg, Huissen, ca. 15 woningen
 - De Poel, Angeren, ca. 39 woningen
 - Op den Winkel, Angeren, 9 woningen
 - Kruigang, Gendt, 7 woningen;
 - Markt 20 - 24, Gendt, ca. 16 woningen;
 - Blauwe Hoek / Groenestraat, Doornenburg: ca. 40 woningen
 - Van der Mondeweg / Lage Zandsestraat, Haalderen ca. 50 woningen
 - Zandsestraat- De Pas, Bemmel, ca. 85 woningen.
- Het plan Markt 20-24 in Gendt ontwikkelen we via actief grondbeleid (gemeente als mede-grondeigenaar of mede-ontwikkelaar). Voor het plan Zandsestraat in Bemmel wordt dit onderzocht. Andere plannen worden ontwikkeld via het faciliterend grondbeleid (planologische medewerking aan initiatieven van derden).
- Binnen het faciliterend grondbeleid gaan we actiever de regie nemen op woningbouw om snelheid, kwaliteit en flexibiliteit te borgen. Dit doen we door corporaties te betrekken bij initiatieven en door enige "over-programmering" toe te staan. Met dat laatste kan vertraging in een project worden opgevangen door een ander project eerder op te starten.
- De woningcorporaties renoveren en bouwen in het kader van herstructurering in Bemmel (Klappenburg), Huissen (Doelenstraat) en Gendt (Staatsliedenbuurt). Hierover is afgesproken dat verduurzaming en energiebesparing deel uitmaakt van de plannen.
- In het kader van de prestatieafspraken met de corporaties gaan we afspraken maken over deelname van corporaties bij nieuwe projecten. Dit doen we om de sociale huurvoorraad te vergroten. We blijven met de corporaties zoeken naar kansen voor starters en naar flexibele en tijdelijke woningen.
- We zoeken samenwerking met bewoners, zorginstellingen, ontwikkelaars en andere overheden om de doelen uit de Nota Wonen te realiseren. Hiervoor wordt ook afgestemd met een lokale klankbordgroep wonen. Daarin zijn marktpartijen en bewonersorganisaties vertegenwoordigd.

- Naast het stimuleren van verduurzaming gaan we de mogelijkheden verkennen voor circulair en natuur-inclusief bouwen.
- We voeren het beleid met betrekking tot particuliere woningbouw-initiatieven uit, dat is opgesteld n.a.v. de motie 'meer woningen mogelijk maken'.

Gebiedsontwikkeling en ruimtelijke inpassing (doel 3 en 4)

- We werken mee aan programma's van het Rijk en het waterschap voor een veilige afvoer van hoogwater in de grote rivieren. Daarin zoeken we naar mogelijkheden om gemeentelijke ambities en gebiedsopgaven hierin te verwerken. Zoals de bereikbaarheid van het Looveerterrein, toegankelijke natuur en lokaal agrarisch beheer in de uiterwaarden.
- We werken samen met corporaties en inwoners(groepen) aan verbetervoorstellen voor de leefbaarheid. Onder meer via de klankbordgroep wonen en door de inzet van Lingewaard Doet en/of de buurtbeheerder van de corporatie.
- Verbetering van de veiligheid rond het kruispunt Kapelstraat - Hegsestraat in Gendt is afkomstig uit het IGOP Gendt.
- Voor de ontwikkeling van de Aloysiuslocatie en omgeving (Huissen) bereiden we een bestemmingsplanprocedure voor.
- Naast afronding van de fases 3 en 4 van de revitalisering Zilverkamp werken we een uitvoeringsplan uit voor het idee uit het wijkontwikkelingsplan van inwoners voor de omgeving van De Brink.
- We werken aan twee verbeteringen in het recreatief routenetwerk. Met Uiterwaarde wordt een overeenkomst aangegaan voor de beoogde voetveer-verbinding over de Waal naar de Ooijpolder. Daarbij wordt op termijn gestreefd naar een elektrische veerpont. En aanvullend op routes in Park Lingezegen wordt een wandelnetwerk uitgewerkt, vergelijkbaar met het fietsknooppunten-netwerk. Het wandelnetwerk wordt met bebording en een website herkenbaar gemaakt;
- We evalueren (de beschikbaarheid van ruimte in) het zoekgebied voor zonnevelden aan de Lingewal. (Het borgen van de uitkomsten van de RES is onderdeel van programma 7).

Demografische samenstelling (doel 5)

- In verband met de leefbaarheid en het behoud van verschillende voorzieningen in de kernen willen we als woongemeente onze aantrekkingskracht op met name jonge gezinnen vergroten. We onderzoeken welke gegevens hierbij van belang zijn en hoe we die kunnen gebruiken in de promotie van Lingewaard als woongemeente.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

8	Volkshuisv.,RO en Stedelijke vernieuwing	2019 Werkelijk	2020 Begroot	2021 Begroot	2021 Lasten	2021 Baten
8.1	Ruimtelijke ordening	-779	-1.746	-1.457	-1.950	493
60801	Ruimtelijke ontwikkeling	-402	-484	-476	-483	7
60802	Faciliterend grondbeleid	-166	-823	-606	-1.092	486
60809	Omgevingswet	-211	-439	-375	-375	-
8.2	Grondexploitatie(niet-bedrijventerrein)	-113			-234	234
60803	Actief grondbeleid	-113		-	-234	234
8.3	Wonen en bouwen	-403	-812	-1.189	-2.523	1.334
60804	Geo-Informatie	-274	-308	-324	-324	-
60805	Bouwen - Vergunningverlening	581	351	3	-1.147	1.150
60806	Bouwen - Handhaving	-571	-588	-588	-598	10
60807	Wonen	-117	-233	-247	-376	129
60808	Woonwagenzaken	-22	-34	-33	-78	45
	Saldo Lasten en Baten	-1.295	-2.558	-2.646	-4.707	2.061
	Onttrekkingen reserves	156	895	375	-	375
	Toevoegingen reserves	-126		-	-	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	-1.265	-1.663	-2.272	-4.707	2.436

Specificatie mutaties reserves

Onttrekkingen:

Invoering omgevingswet ten laste van Algemene Reserve € 375.000

Wijzigingen ten opzichte van vorig begrotingsjaar

Structurele ontwikkelingen 2^e tussentijdse rapportage 2020

Vorbereidingskrediet woningbouwplan Bemmels Zandsestraat rente € 1.000 N

Nieuwe voorstellen Programmabegroting 2021

Motie meer woningen uren € 120.000 N

Personele inzet

In 2021 zijn de uren Omgevingsvisie verantwoord onder Ruimtelijke Ontwikkeling. Dat verklaart waarom er in het overzicht personele inzet geen bedrag staat onder Omgevingswet.

Overzicht personele inzet:

Bedragen x € 1.000

PB8	Volkshuisv.,RO en Stedelijke vernieuwing	Begroot 2020	Begroot 2021
60801	Ruimtelijke ontwikkeling	-267	-344
60802	Faciliterend grondbeleid	-1.212	-1.080
60803	Actief grondbeleid	-77	-64
60804	Geo-Informatie	-220	-237
60805	Bouwen - Vergunningverlening	-18	-19
60807	Wonen	-142	-240
60808	Woonwagenzaken	-3	-3
60809	Omgevingswet	-49	-
	totaal lasten	-1.988	-1.987

Beleidsnota's

- [Structuurvisie Lingewaard \(2012\)](#)[Nota Wonen \(2020\)](#)
- [Startnotitie Omgevingsvisie \(2020\)](#)
- Notitie Kernwaarden Omgevingsvisie (dec 2020)
- [Nota Erfgoed \(2015\)](#)
- [Gids ruimtelijke kwaliteit \(2018\)](#)
- [Landschapsonwikkelingsplan](#) (2012, wordt vernieuwd binnen Omgevingsvisie)
- [Demografische Ontwikkelingen \(2019\)](#)

Investeringsplan

Voor het programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing zijn er geen investeringen opgenomen in het Investeringsplan 2021-2024.

Ontwikkelingen

Effecten COVID-19

Door de COVID-19 verwachten we minder vergunningaanvragen voor bouwprojecten.

Stikstof (PAS-regeling)

Er bestaat nog steeds onduidelijkheid over consequenties van de PAS uitspraak voor de voortgang van plannen en projecten. Hoewel de provincie vergunningverlening in het kader van het natuurspoor weer heeft opgepakt, kan nog niet in alle situaties duidelijkheid worden verschaft. In het geval dat sprake is van een toename van stikstof en intern salderen niet mogelijk is, is nog niet helder of en hoe vergunning verleend kan worden. De inzet van een stikstof registratiesysteem kan daarvoor een oplossing bieden. Het is echter nog niet bekend op welke wijze de provincie de stikstofruimte verdeelt. Dit kan leiden tot vertraging in uitvoering van projecten of plannen.

Voortgang Woningbouw

Voor de bestemmingsplannen Vleumingen-west, Groenestraat Doornenburg, Korte Loostraat Huissen en de Aloyisiuslocatie Huissen, is duidelijk dat de planontwikkeling kan worden doorgezet en de vergunning op grond van de Wet natuurbescherming wordt verleend. Dit betreft de vergunningen voor de bestemmingsplannen. Voor de omgevingsvergunningen dient de ontwikkelaar de aanvragen in.

Risico's

Daling inkomsten bouwleges

Naar verwachting zullen de inkomsten uit bouwleges dalen. Uit de administratie blijkt een flinke achterstand in de ontvangen leges. Dit zal mogelijk voornamelijk uitstel van betaling zijn. De inkomstendaling heeft ook een relatie met de reeds voor COVID-19 bestaande problematiek rond stikstof en PFAS.

Verbonden partijen

De omgevingsdienst verzorgt de vergunningverlening van bouwplannen en zo nodig de handhaving van bestemmingsplan-regels. De doelen en ontwikkelingen ten aanzien van de verbonden partij ODRA zijn opgenomen in [Programma 7](#).

9. Bestuur en ondersteuning

Dit programma gaat over het besturen van onze gemeente, over integriteit, een klantgerichte (digitale) dienstverlening, het faciliteren van initiatieven vanuit de samenleving en het bijdragen aan en sturen op samenwerkingsverbanden.

Wat willen we bereiken?

We zijn een dienstbaar en betrouwbaar bestuur dat los durft te laten. Maar ook een gemeente, die als het moet, met daadkracht problemen aanpakt. Waar inwoners, ondernemers en verenigingen centraal staan. Met een moderne, service gerichte dienstverlening. Waar inwoners en organisaties erop kunnen vertrouwen dat we zorgvuldig met hun gegevens en privacy omgaan.

Onze doelen voor 2021 zijn:

1. Een betrouwbaar, transparant en professioneel bestuur.
2. Een betrouwbare en sterke partner in de regio.
3. Inwoners en organisaties staan centraal in onze dienstverlening.

Met betrekking tot gebouwen is informatie opgenomen in de [paragraaf onderhoud kapitaalgoederen](#). Voor informatie over financiën verwijzen wij u naar het onderdeel [financiële positie](#) en de paragrafen [lokale heffingen](#), [financiering](#) en [weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

Indicatoren

Indicator	Meetbaar resultaat	W2019	B2020	B2021	B2024
Klantwaardering dienstverlening • Totaal • Digitaal • Balie • Telefonie	Gemiddeld rapportcijfer Totaalwaardering voor alle drie de kanalen	6,9 7,13 8,04 (N=198)* 6,65 (N=86)*	7,1 7,6 7,6 7,1	7,1 7,6 7,6 7,1	7,1 7,6 7,6 7,1
Gemiddelde wachttijd aan de balie	Percentage balieklanten geholpen binnen de servicenorm van max. 10 min.	91,2%	91%	92%	95%
Afhandeling meldingen openbare ruimte (MOR) • Groen / openbare verlichting / straatmeubilair • Afval / wegen / verkeer • Acute problemen welke een bedreiging zijn voor de openbare veiligheid	Percentage dat melder is geïnformeerd binnen de servicenorm van 5 werkdagen Idem Afhandeling melding binnen 24 uur	85,59%** 89,87% Niet gemeten***	90% 82% 100%	91% 83% 100%	93% 84% 100%

* We hielden een Burgerpeiling waarin onderdelen van onze dienstverlening zijn gemeten. Voor 'Dienstverlening balie' en 'Dienstverlening telefonie' stelden we diverse vragen om de tevredenheid te

meten. Het aantal bevraagde inwoners (weergegeven via N) was gering. Een mogelijke verklaring voor de iets geringere score bij de telefonische dienstverlening kan zijn dat de tevredenheid organisatiebreed is gemeten en niet alleen bij het klantcontactcentrum.

We verwachten in de loop van 2021 een doorlopende klantmeting op de verschillende kanalen tot stand te brengen zodat we op elk gewenst moment inzicht hebben in de kwaliteit van onze dienstverlening.

*** Een mogelijke verklaring is dat er meer meldingen zijn binnengekomen (4.739 ten opzichte van 4.248 in 2018). In vergelijking met 2018 (83,29%) was het resultaat iets beter.*

**** Afhandeling binnen 24 uur hebben we niet gemeten, maar de urgente meldingen werden in de praktijk direct telefonisch doorgegeven en binnen deze termijn afgehandeld.*

Wat gaan we doen in 2021?

Bestuur (doel 1)

- We vinden het belangrijk dat inwoners onze informatievoorziening (brieven en andere teksten) goed begrijpen. Daarom We leggen minimaal tien brieven of teksten voor aan het lezerspanel. Het gaat om brieven en teksten die de gemeente regelmatig stuurt aan inwoners, of één keer stuurt aan heel veel inwoners. Bijvoorbeeld over burgerzaken, afval of belastingen. De leden van het panel geven aan of ze de tekst begrijpen, of ze informatie missen of overbodig vinden. De opmerkingen van het lezerspanel nemen we mee in het verbeteren van onze teksten en delen we ook met de betrokken collega's om het communiceren in duidelijke taal te stimuleren.
- T.a.v. integriteit houden we elkaar scherp door heel regelmatig en als vanzelfsprekend, aan de hand van dagelijkse situaties, het gesprek te voeren over “integer handelen”. Het is een automatisch en ingeslepen onderdeel van het handelen van organisatie, college en raad.
- De raads werkgroep integriteit organiseert periodiek (minimaal 1 keer per jaar) bijeenkomsten/workshops die gaan over het onderwerp integriteit. Deze bijeenkomsten dragen bij aan het “levend houden” van de gedragscode die in 2020 is vastgesteld.
- In 2020 heeft de rekenkamercommissie een onderzoek gedaan naar integriteitsbeleid bij de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie. De uitkomsten van dit rapport worden in het laatste kwartaal 2020 besproken in de gemeenteraad. De aanbevelingen die overgenomen zijn pakken we dit jaar (2021) op.

Samenwerkingsverbanden (doel 2)

- Voor Lingewaard is de regionale samenwerking erg belangrijk omdat we samen met Overbetuwe het middengebied vormen in deze regio. In 2021 bekleden we diverse regionale bestuurlijke rollen in de verschillende (stuur)groepen met tot doel de regio te versterken.
- De voorbereiding en behandeling van de P&C documenten van de verbonden partijen doen we in gezamenlijkheid met de andere deelnemende gemeenten. Dit doen we onder meer door vooraf afstemming te zoeken over moties en amendementen.
- Na besluitvorming in alle 18 gemeenteraden in het najaar van 2020 werken we met ingang van 1 januari 2021 samen in de nieuwe gemeenschappelijke regeling regio Arnhem Nijmegen. Hierin vervullen we als Lingewaard een actieve rol, zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau, door deelname in de opgaveteams.
- Conform de Nota Verbonden Partijen evalueren we in 2021 een verbonden partij. In 2021 is dat de VGGM - onderdeel Brandweer.

Dienstverlening (doel 3 en 4)

- In 2021 herontwerpen en implementeren we 5 dienstverleningsprocessen aan de hand van de serviceformule methodiek. Daarbij maken we gebruik van de ervaringen van inwoners en bedrijven. Met hen doorlopen we zo'n proces, een zogenaamd klanttraject. Bij de selectie van de 5 processen geldt onder meer als criterium dat er grote winst (inwonerstevredenheid en/of effectiviteit) te behalen valt op het gebied van een effectievere dienstverlening richting de inwoner.
- Inwoners worden, ongeacht het kanaal dat ze kiezen, snel en adequaat voorzien van de juiste informatie. Inwoners kiezen zelf het kanaal waarmee ze contact hebben met de gemeente..
- Wij zetten de lijn voort om samen met inwoners, ondernemers, verenigingen en organisaties onze plannen uit te voeren. Door ideeën uit de samenleving op te halen, initiatieven vanuit inwoners te ondersteunen, problemen samen op te lossen en inwoners mee te nemen in noodzakelijke ontwikkelingen. Daarbij verstevigen we de online mogelijkheden voor participatie en interactie.
- We stimuleren nadrukkelijk het communiceren in duidelijke taal. Hiervoor organiseren we onder meer (online) trainingen binnen de organisatie.
- In 2021 gaan we verder met de pilot voor de Bouwapp. Met deze app houden gemeente en aannemer(s) omwonenden direct op de hoogte van werkzaamheden in hun omgeving. Halverwege 2021 evalueren we de app.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

9	Bestuur en ondersteuning	2019 Werkelijk	2020 Begroot	2021 Begroot	2021 Lasten	2021 Baten
9.1	Bestuur	-2.657	-1.915	-1.957	-1.957	
60014	Gemeenteraad	-572	-583	-607	-607	-
60015	Raadsfracties	-32	-40	-40	-40	-
60016	Rekenkamercommissie	-34	-60	-40	-40	-
60017	Griffie	-278	-292	-329	-329	-
60018	College van B&W	-1.741	-940	-941	-941	-
9.2	Burgerzaken	-524	-427	-590	-1.160	570
60001	Basis registratie personen (BRP)	-259	-327	-370	-894	523
60002	Burgerlijke stand	-55	-77	-112	-158	47
60003	Verkiezingen	-210	-23	-108	-108	-
9.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-2.489	-1.123	-1.119	-1.271	152
60004	Eigendommen	-407	-266	-367	-444	77
60005	Overige gebouwen	-562	-609	-547	-547	-
60006	Gronden algemeen	-140	-248	-205	-280	75
69820	Mutatie Voorzieningen	-1.380		-	-	-
9.4	Overhead	-15.544	-14.725	-15.216	-15.873	657
60050	Directie	-323	-315	-311	-311	-
60051	Stafafdeling	-647	-829	-831	-831	-
60052	Team Technisch Wijkbeheer	-219	-176	-153	-153	-

60053	Materieel TWB	124	-	-	-
60054	Team Openbare Ruimte & Vastgoed	-472	-274	-276	-276
60055	Team Fac.Zaken & BM-Ondersteuning	-1.032	-976	-995	-995
60056	Facilitair	-433	-491	-444	-444
60057	Huisvesting gem.kantoor/-werf	-961	-985	-1.394	-1.394
60058	Representatie	-89	-84	-84	-84
60059	Team Informatievoorziening	-1.677	-1.715	-1.707	-2.281
60060	Automatisering	-2.041	-2.246	-1.154	-1.154
60061	Documentaire informatievoorz.	-226	-228	-208	-208
60062	Team P&O/Communicatie	-1.315	-1.495	-1.447	-1.447
60063	Personeelsbeheer	-232	185	-362	-440
60064	Personeelsontwikkeling	-155	-159	-144	-144
60065	Organisatieontwikkeling	-54	-75	-75	-75
60066	Communicatie	-60	-50	-50	-50
60067	Team Fin./JZ/Ink.	-1.821	-1.978	-2.093	-2.098
60068	Begroting & verantwoording	-76	-75	-80	-80
60069	Juridische kwaliteitszorg	-309	-260	-255	-255
60070	Team Veiligheid, Toezicht en Handh.	-20	-113	-143	-143
60071	Team Klant Contact Centrum	-520	-524	-559	-559
60072	Team Projectrealisatie	-552	-180	174	174
60073	Team Ruimtelijk Beleid	-412	-93	22	22
60074	Team Sociaal Beleid	-909	-749	-448	-448
60075	Team Bedrijfsbureau SD	-228	-170	-261	-261
60076	Team Toegang SD	-843	-587	-532	-532
60077	Calamiteit gemeentekantoor	-38	-	-	-
60079	Ondernemingsraad	-4	-8	-8	-8
60080	Informatisering	-	-75	-1.398	-1.398
9.5	Treasury	6	269	192	91
60007	Treasury	6	269	192	91
9.61	OZB woningen	8.025	8.720	8.998	-230
60008	Waardering Onroerende Zaken	-689	-230	-230	-230
60009	Onr.Zaakbelast. - Woningen	8.714	8.950	9.228	-
9.62	OZB niet-woningen	2.723	2.924	3.176	3.176
60010	Onr.Zaakbelasting - Niet-woningen	2.723	2.924	3.176	-
9.64	Belastingen overig	2.280	2.855	2.829	-974
60011	Belastingen	2.280	2.855	2.829	-974
9.7	Algemene uitk. en ov. uitk. gem.fonds	60.692	63.559	65.193	65.193
60013	Gemeentefonds - Algemene uitkering	55.227	58.073	59.756	-
60019	Gemeentefonds - Sociaal Domein	5.465	5.486	5.437	-
9.8	Overige baten en lasten		-726	-160	-160
60012	Reserveringen en stelposten		-726	-160	-160

9.9	Vennootschapsbelasting	-6				
60020	Vennootschapsbelasting	-6		-	-	-
	Saldo Lasten en Baten	52.506	59.411	61.346	-21.534	82.879
	Onttrekkingen reserves	3.878	3.724	12.200	-	12.200
	Toevoegingen reserves	-3.826	-2.601	-7.329	-7.329	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	52.558	60.534	66.217	-28.863	95.079

Specificatie mutaties reserves

Onttrekkingen:

Teambuildingsactiviteiten ten laste van IZA-gelden € 17.600

Rente Vitens ten gunste van de exploitatie € 100.000

Vrijval reserve precariobelasting € 12.083.000

Toevoegingen:

Opbrengst precariobelasting toevoegen aan bestemmingsreserve precariobelasting € 3.087.000

Restant reserve precariobelasting toevoegen aan Algemene reserve € 4.242.000

Wijzigingen ten opzichte van vorig begrotingsjaar

Begrotingswijzigingen 2020

Septemercirculaire 2019:

- Donorwet € 16.000 N
- Algemene uitkering € 1.204.000 V

Meicirculaire 2020:

- Algemene uitkering € 261.000 V

Taskforce Sociaal Domein personele kosten € 300.000 N

Amendement Polseweg € 15.000 V

Kaderbrief 2021: structurele ontwikkelingen 1^e tussentijdse rapportage 2020

Dividend BNG € 16.000 N

Compensatieregeling en uitvoeringskosten Vitens € 952.500 V en dekking € 952.500 N per saldo € 0

Automatisering Licenties € 41.000 N

Automatisering Corona-maatregelen € 4.100 N

Opstal en inboedelverzekering € 137.000 N

Gevolgen CAO en FUWA € 162.000 N

Structurele ontwikkelingen 2^e tussentijdse rapportage 2020

Kapitaallasten Woerdsestraat Gendt € 3.000 N

Dekking reserve rehabilitatie wegen Woerdsestraat Gendt € 3.000 V

Nieuwe voorstellen Programmabegroting 2021

Motie meer woningen 1,5 fte salarissen € 120.000 N

Motie meer woningen doorbelasting naar product Wonen € 120.000 V

Overzicht personele inzet:

Bedragen x € 1.000

PB9	Bestuur en ondersteuning	Begroot 2020	Begroot 2021
60001	Basis registratie personen (BRP)	-531	-635
60002	Burgerlijke stand	-97	-104
60003	Verkiezingen	-21	-24
60004	Eigendommen	-60	-159
60005	Overige gebouwen	-68	-1
60006	Gronden algemeen	-159	-209
60007	Treasury	-8	-9
60011	Belastingen	-39	-43
60051	Stafafdeling	11	22
60052	Team Technisch Wijkbeheer	1.498	1.581
60054	Team Openbare Ruimte & Vastgoed	1.644	1.565
60055	Team Fac.Zaken & BM-Ondersteuning	7	8
60059	Team Informatievoorziening	231	249
60067	Team Fin./JZ/Ink.	47	51
60070	Team Veiligheid, Toezicht en Handh.	1.264	1.332
60071	Team Klant Contact Centrum	665	778
60072	Team Projectrealisatie	2.040	2.122
60073	Team Ruimtelijk Beleid	1.830	1.957
60074	Team Sociaal Beleid	931	985
60075	Team Bedrijfsbureau SD	2.068	2.133
60076	Team Toegang SD	2.182	2.069
	totaal lasten	13.435	13.668

Beleidsnota's

- [Nota verbonden partijen](#) (raad oktober 2020)
- [Nota activabeleid 2017](#) (geactualiseerde nota in raad 05-11-2020)
- [Nota reserves en voorzieningen 2017](#) (geactualiseerde nota in raad 05-11-2020)
- [Treasurystatuut gemeente Lingewaard 2018](#)
- [Financiële verordening gemeente Lingewaard 2018](#)

Investeringsplan

Voor het programma Bestuur en ondersteuning zijn er geen investeringen opgenomen in het Investeringsplan 2021-2024.

Ontwikkelingen

Effecten COVID-19

We hebben onze fysieke dienstverlening aangepast aan de omstandigheden. Dat betekent dat op dit moment bezoek alleen mogelijk is op afspraak. Pas wanneer de maatregelen van het R.I.V.M. worden versoepeld, zal dit mogelijk leiden tot volledige normalisering van onze dienstverlening.

Risico's

Dekking mogelijke claims

De kans bestaat dat de gemeente in geschillen met derden te maken krijgt met schadeclaims. Ter mogelijke dekking hiervan wordt daarop een bedrag opgenomen in de benodigde weerstandscapaciteit. Gelet op de positie van de gemeente in gerechtelijke procedures, wordt dit niet nader inhoudelijk onderbouwd.

Stijging kosten in overspannen markt

Ondanks de gekrompen economie is er nog steeds sprake van prijsstijgingen bij de aanbesteding van opdrachten door gemeenten. We zien nog steeds een tendens dat inschrijvingen op aanbestedingen hoger uitvallen dan het budget dat daarvoor in de begroting is opgenomen. De groei is echter wel gestagneerd ten opzichte van de programmabegroting 2020.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem-Nijmegen, toezichtsarrangement 1

Doelen	Welke doelen, resultaten wil de VP behalen?	Het Gemeenschappelijk Orgaan draagt bij aan de samenwerking in de regio op vijf opgaven: de groene groeiregio, de verbonden regio, de circulaire regio, de productieve regio en de ontspannen regio. Deze opgaven bevinden zich op de beleidsgebieden duurzaamheid, economie, mobiliteit, volkshuisvesting, cultuur en leefbaarheid. Daarnaast draagt het Gemeenschappelijk Orgaan bij aan de profilering een verstevigde positie van de regio richting provincie, rijk en Europa.
	Welke prestaties worden er van de VP verwacht?	Opstellen en uitvoeren van een regionale (uitvoerings)agenda op deze vijf opgaven. Afstemming op bovenstaande beleidsgebieden. Verwerven van middelen (in de vorm van subsidie en cofinanciering) tbv uitvoering regionale agenda.
	Aan welke prestatiedoelen uit de begroting draagt dit bij?	Doorstroming van verkeer

Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem-Nijmegen, toezichtsarrangement 1

		Vestigingsmogelijkheden (bedrijfskavels) Woningbouwlocaties Bevorderen duurzame energieproductie Bevorderen cultureel integraal aanbod en vrije tijdsbesteding. Bestuurlijke samenwerking
Ontwikkelingen	Welke relevante ontwikkelingen zullen zich naar verwachting voordoen?	In 2021 werken we samen in een nieuwe structuur en overlegvorm.
	Wat heeft dit voor (financiële) gevolgen?	De gemeenschappelijke regeling kent een basisvergoeding en een bijdrage per opgave. De basisvergoeding bedraagt € 2,50 per inwoner. De bijdrage voor de Economic Board bedraagt € 1,00 per inwoner.*) De bijdrage voor de opgaven is nog niet bekend.

*) Definitieve besluitvorming over de Regio Arnhem-Nijmegen is beoogd voor december 2020. Mocht dit niet doorgaan, dan kan worden uitgegaan van de bijdrage per inwoner zoals wij die in 2020 hebben betaald, te weten € 1,88, waarvan € 1,00 voor The Economic Board.

De paragrafen

Paragraaf 1 Lokale heffingen

In de paragraaf Lokale heffingen bieden wij inzicht in het beleidskader rond de lokale heffingen, de soorten heffingen, de tarief- en kostenontwikkeling, de lokale lastendruk en het kwijtscheldingsbeleid.

Overhead

Bij de heffingen worden de overheadkosten extra-comptabel toegerekend. In 2021 is het overheadtarief € 40 per uur.

De overhead berekenen we alleen over het aantal uren dat wordt toegerekend aan de activiteit.

Daarom is in de kostenoverzichten van deze paragraaf geen sprake van een vaste verhouding tussen de totale kosten op het taakveld en de overhead.

De tarieven

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de tarieven van 2018 tot en met 2021 te zien.

Omschrijving	2018	2019	2020	2021
Tarieven				
OZB:				
- woningen (eigenaar)	0,1824%	0,1729%	0,1674%	0,1704%
- niet-woningen (eigenaar)	0,3090%	0,2957%	0,3013%	0,3067%
- niet-woningen (gebruiker)	0,2470%	0,2363%	0,2408%	0,2451%
Afvalstoffenheffing:				
- vast bedrag	€ 114,00	€ 115,80	€ 145,80	€ 148,44
- restafvalcontainer, per lediging	€ 4,00	€ 4,00	€ 8,30	€ 8,45
- ondergrondse container, per klepopening	€ 1,15	€ 1,15	€ 2,41	€ 2,45
- bovengrondse container, 1-persoonshuishouden	€ 139,50	€ 141,60	€ 172,08	€ 175,20
- bovengrondse container, meerpersoonshuishouden	€ 172,50	€ 175,20	€ 206,28	€ 210,00
Rioolheffing	€ 227,00	€ 227,00	€ 231,60	€ 235,80
Hondenbelasting, per hond	€ 55,32	€ 56,16	€ 57,24	€ 58,32
Toeristenbelasting, per overnachting	€ 1,00	€ 1,00	€ 1,00	€ 1,00
Precariobelasting op kabels, per m ¹	€ 4,00	€ 4,00	€ 4,00	€ 4,00

Lokale lastendruk

De lokale lastendruk geeft de hoogte van de belastingaanslag van een gemiddelde inwoner aan. Dit maakt het mogelijk om verschillende gemeentes met elkaar te vergelijken.

In onderstaande tabel is een vergelijking gemaakt tussen de gemiddelde belastingaanslag van 2020 en 2021. De bedragen zijn indicatief. Hierbij is uitgegaan van een woning met een WOZ-waarde van € 273.000 (gemiddelde over 2020).

Soort belasting	Eigenaar / gebruiker		Huurder / gebruiker	
	2020	2021	2020	2021
OZB-eigenaar	€ 457,00	€ 465,19	€ 0,00	€ 0,00
Afvalstoffenheffing: vast bedrag	€ 145,80	€ 148,44	€ 145,80	€ 148,44
Afvalstoffenheffing: 10 ledigingen/ 180 liter container	€ 83,00	€ 84,50	€ 83,00	€ 84,50
Rioolheffing	€ 231,60	€ 235,80	€ 231,60	€ 235,80
Totaal belastingdruk in Lingewaard	€ 917,40	€ 933,93	€ 460,40	€ 468,74
Stijging van de lastendruk		1,8%		1,8%

De stijging van de lastendruk is gelijk aan het prijsindexcijfer over 2021.

OZB

De onroerendezaakbelastingen (OZB) zijn de belangrijkste gemeentelijke belastingen. Deze heffen we over woningen (eigenaren) en niet-woningen (eigenaren en gebruikers). Het tarief is afhankelijk van de WOZ-waarde van het object op 1 januari 2020. Deze waarde wordt vastgesteld op basis van de gemiddelde waardeontwikkeling in de gemeente Lingewaard. Hierbij wordt gekeken naar gerealiseerde verkopen in het jaar 2019 en de eerste helft van 2020. Deze gegevens worden eind november bekend.

Bij het vaststellen van het daadwerkelijke tarief voor 2021 wordt rekening gehouden met de ontwikkeling van de WOZ-waarden. Bij een stijging van de gemiddelde WOZ-waarde daalt het tarief voor de OZB. Voor dit moment gaan we uit van een gelijkblijvende WOZ- waardering. Het tarief wordt verhoogd met het prijsindexcijfer van 1,8%.

Voorlopige tarieven OZB	2020	2021*
Woningen		
- eigenarenheffing	0,1674%	0,1704%
Niet-woningen		
- eigenarenheffing	0,3013%	0,3067%
- gebruikersheffing	0,2408%	0,2451%

* Tarief ná prijsindexering, vóór herwaardering.

Afvalstoffenheffing

Voor het dekken van de kosten van de afvalinzameling en -verwerking heffen we afvalstoffenheffing. Hierin zijn verschillende tarieven van toepassing. Elk huishouden betaalt een vast bedrag aan vastrecht. Daarnaast wordt per lediging van de restafvalcontainer of opening van de ondergrondse container heffing in rekening gebracht. Voor gebruikers van bovengrondse containers geldt een vast tarief, gebaseerd op de grootte van het huishouden.

Het uitgangspunt voor het tarief van de afvalstoffenheffing is 100% kostendekking. Door een veranderende afvalmarkt en verhoging van een door de rijksoverheid opgelegde belastingen op het verbranden van afval is het tarief in 2020 flink gestegen.

Voor 2021 is een dergelijke stijging, ondanks dat de afvalmarkt in beweging blijft, niet nodig en worden de tarieven alleen verhoogd met het prijsindexcijfer van 1,8%.

Tarief	2020	2021
Vast bedrag	€ 145,80	€ 148,44
per lediging van de 180-liter restafvalcontainer	€ 8,30	€ 8,45
per klepopening ondergrondse container	€ 2,41	€ 2,45
Eenpersoonshuishouden bovengrondse container (vast bedrag)	€ 172,08	€ 175,20
Meerpersoonshuishouden bovengrondse container (vast bedrag)	€ 206,28	€ 210,00

Bedragen x €1.000

Overzicht kostendekking afvalinzameling	Taakveld	Begroting 2021
LASTEN		
Afvalstoffen algemeen	7.3 Afval	- 128
Huishoudafval	7.3 Afval	- 2.643
Overige afvalstoffen	7.3 Afval	- 314
Straatreiniging	2.1 Verkeer en vervoer	- 39
Perceptiekosten afvalstoffenheffing	0.64 Belastingen overig	- 180
Overhead	0.4 Overhead	- 347
Compensabele BTW	n.v.t.	- 707
Kwijtscheldingen afvalstoffenheffing	6.3 Inkomensregelingen	- 136
Subtotaal Lasten		-4.493
BATEN		
Baten afvalstoffenheffing	7.3 Afval	4.658
Subtotaal Baten		4.658
Saldo		165
Egalisatie	0.10 mutatie reserves	-165
Dekkingspercentage		100%

(+ = voordeel, - =nadeel)

Het voordelig saldo wordt toegevoegd aan de reserve afvalstoffenheffing. Deze wordt gebruikt om schommelingen in de afvalbegroting en daarmee het heffingstarief op te vangen.

De investeringen in de jaren 2021-2024 vindt u [hier](#).

Rioolheffing

Voor het gebruik van het riool brengen we rioolheffing in rekening. Voor het tarief geldt het uitgangspunt 100% kostendekking.

Op basis van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP 2017-2021) bepalen we het tarief om tot een kostendekkende rioleringszorg te komen. Voor de tarieven maken we een onderscheid tussen woningen en niet-woningen. Voor woningen geldt een vast tarief, ongeacht de hoeveelheid afgevoerd water. Voor niet-woningen geldt een vast bedrag en vermeerdering wanneer meer dan 350m³ water wordt afgevoerd. De tarieven van 2021 worden geïndexeerd met de inflatiecorrectie (1,8%).

Tarief	2020	2021
Vast bedrag woningen	€ 231,60	€ 235,80
Vast bedrag niet-woning	€ 231,60	€ 235,80
Vermeerdering niet-woning vanaf 350m ³ (per volledige 100m ³)	€ 32,57	€ 33,16

Bedragen x €1.000

Overzicht kostendekking riolering	Taakveld	Begroting 2021
LASTEN		
Algemeen rioolbeheer	7.2 Riolering	- 2.134
Onderhoud	7.2 Riolering	- 1.070
Straatreiniging	2.1 Verkeer, vervoer	- 168
Perceptiekosten	0.64 Belastingen overig	- 180
Overhead	0.4 Overhead	- 438
Compensabele BTW	n.v.t.	- 651
Kwijtscheldingen rioolheffing	6.3 Inkomensregelingen	- 145
Subtotaal Lasten		- 4.785
BATEN		
Baten rioolheffing	7.2 Riolering	4.792
Subtotaal Baten		4.792
SALDO		7
Egalisatievoorziening	7.2 Riolering	- 7
Dekkingspercentage		100%

(+ = voordeel, - =nadeel)

Het voordelig saldo wordt toegevoegd aan de voorziening riolering.

Zoals in het GRP 2017-2021 al werd voorzien zijn in 2021 de baten groter dan de lasten. De voorziening zal daardoor oplopen. Vanaf 2023 zijn de inkomsten lager dan de lasten. Vanaf dat jaar wordt de voorziening aangewend om tekorten op te vangen.

De investeringen in riolering gedurende de jaren 2020-2023 vind u [hier](#).

Lijkbezorgingsrechten

Lijkbezorgingsrechten heffen we voor het gebruik van de verschillende gemeentelijke begraafplaatsen. Het grootste gedeelte van de heffing bestaat uit vooruitbetalingen van grafrechten. Aangezien dit een verplichting vormt voor latere jaren, wordt dit gedeelte in een voorziening gestort. Elk jaar onttrekken we dat deel uit de voorziening dat voor dat jaar is vooruitbetaald. Doordat we in 2017 met deze methodiek zijn begonnen valt het dekkingspercentage lager uit. In de komende jaren zal dit dekkingspercentage weer op gaan lopen.

De tarieven worden in 2021 niet verhoogd en zijn afhankelijk van de manier van begraven.

Bedragen x €1.000

Overzicht kostendekking lijkbezorging	Programma	Begroting 2021
LASTEN		
Lijkbezorging	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	- 137
Gemeentelijke uren	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	- 180
Overhead	0.4 Overhead	- 153
Subtotaal Lasten		- 470
BATEN		
Opbrengst lijkbezorgingsrechten	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	200
Subtotaal Baten		200
SALDO		- 270
Dekkingspercentage		42,6%

(+ = voordeel, - =nadeel)

Precariobelasting

Voor het hebben van kabels en leidingen in, op of boven openbare gemeentegrond heffen we precariobelasting. De opbrengst hiervan wordt ingezet als algemeen dekkingsmiddel.

Vanaf 1 januari 2022 is het niet meer toegestaan om deze heffing hiervoor op te leggen. Daarnaast geldt dat het maximale tarief voor precariobelasting op kabels en leidingen gelijk is aan het tarief dat op 10 februari 2016 gold. Voor Lingewaard is dat € 4,- per strekkende meter.

Voor 2021 is de geraamde opbrengst ruim € 3,4 miljoen. Deze bestaat voor ongeveer € 2 miljoen uit heffing op het elektriciteitsnetwerk en voor ruim € 1,3 miljoen uit het gasnetwerk van Liander. Het restant bestaat uit heffingen op hoogspanningskabels van Tennet.

Eerdere jaren werd ook aan Vitens een heffing opgelegd. Zoals gemeld in de [1^e turap van 2020](#) wordt dit vanaf 2021 niet meer gedaan.

Van de opbrengst van deze heffing storten we dit jaar ruim € 3 miljoen in de bestemmingsreserve precariobelasting en de algemene reserve. Het restant komt ten goede aan de algemene middelen. Om te voorkomen dat het bedrag dat we in de begroting 2022 ten opzicht van eerdere jaren mislopen al te groot is, hebben we de storting in de algemene middelen de afgelopen jaren afgebouwd. Dit hebben we gedaan door de storting in de reserve te verhogen.

Hondenbelasting

Hondenbelasting heffen we op basis van het aantal honden dat een eigenaar in bezit heeft. De opbrengsten van hondenbelasting geven we uit aan de uitvoer van het hondenbeleid. Onderdeel hiervan is dat jaarlijks een deel van de gemeente gecontroleerd wordt op hondenbezit. Dit jaar wordt de hondenbelasting geïndexeerd met 1,8%, waarmee het tarief per hond op € 58,32 uitkomt.

Bedragen x €1.000

Overzicht kostendekking hondenbeleid	Programma	Begroting 2021
LASTEN		
Aanleg, beheer en reinigen hondentoiletten	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	- 113
Gemeentelijke uren	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	- 60
Overhead	0.4 Overhead	- 42
Controle hondenbelasting	0.64 Belastingen overig	- 6
Perceptiekosten	0.64 Belastingen overig	- 27
Kwijtscheldingen hondenbelasting	6.3 Inkomensregelingen	- 6
Subtotaal Lasten		- 254
BATEN		
Opbrengst hondenbelasting	0.64 Belastingen overig	230
Subtotaal Baten		230
SALDO		- 24
Dekkingspercentage		90,4%

(+ = voordeel, - =nadeel)

Toeristenbelasting

Toeristenbelasting heffen we voor elke toeristische overnachting in de gemeente Lingewaard. De opbrengsten worden ingezet voor de ontwikkeling van toerisme binnen de gemeente. Concreet is dit opgenomen in de Nota toerisme & recreatie 2016-2022. De uitvoer hiervan vindt in overleg met ondernemers en overige participanten plaats. Hierbij hebben we in 2012 met de ondernemers afgesproken het tarief de eerste jaren niet te verhogen. Het tarief is vanaf 2012 € 1 per persoon per nacht.

In 2021 overleggen we met de betrokken ondernemers over het verhogen van het tarief vanaf 2022, 10 jaar na vaststelling van het huidige tarief.

Bedragen x €1.000

Overzicht kostendekking Toeristenbelasting	Programma	Begroting 2021
LASTEN		
Toerisme / Algemene kosten en subsidies	3.4 Economische promotie	- 97
Toeristische bewegwijzering	3.4 Economische promotie	- 4
Controle toeristenbelasting / perceptiekosten	0.64 Belastingen overig	- 10
Gemeentelijke uren	3.4 Economische promotie	- 84
Overhead	0.4 Overhead	- 50
Subtotaal Lasten		- 245
BATEN		
Opbrengst toeristenbelasting	0.64 Belastingen overig	93
Subtotaal Baten		93
SALDO		- 152
Dekkingspercentage		38,0%

(+ = voordeel, - =nadeel)

Reclamebelasting

Reclamebelasting heffen we in de dorpscentra van Bemmelen, Huissen en Gendt. De opbrengst hiervan wordt, na aftrek van perceptiekosten, beschikbaar gesteld aan het ondernemersfonds. Het tarief is afhankelijk van de locatie en de WOZ-waarde van de onderneming.

Bedragen x €1.000

Overzicht kostendekking Reclamebelasting	Programma	Begroting 2021
LASTEN		
Bijdrage ondernemersfonds	3.4 economische promotie	- 80
Perceptiekosten	0.64 belastingen overig	- 1
Subtotaal Lasten		- 82
BATEN		
Opbrengst reclamebelasting	0.64 Belastingen overig	82
Subtotaal Baten		82
SALDO		0
Dekkingspercentage		100%

(+ = voordeel, - =nadeel)

Kermis en Marktgelden

De tarieven voor de kermis worden niet aangepast, deze zijn afhankelijk van de inschrijving van de kermisexploitanten.

Bedragen x €1.000

Overzicht kostendekking Kermis	Taakveld	Begroting 2021
LASTEN		
Kosten kermis/standplaatsen	3.4 Economische promotie	- 106
Gemeentelijke uren	3.4 Economische promotie	- 36
Overhead	0.4 Overhead	- 28
Subtotaal Lasten		- 170
BATEN		
Opbrengst staangelden	3.4 Economische promotie	88
Bijdragen exploitanten	3.4 Economische promotie	33
Subtotaal Baten		120
SALDO		- 50
Dekkingspercentage		70,7%

(+ = voordeel, - =nadeel)

De tarieven voor de straatmarkten worden geïndexeerd met 1,8%. Daarnaast wordt vanaf 2021 een opslag doorgevoerd voor energiekosten.

Overzicht kostendekking Straatmarkten	Taakveld	Begroting 2021
LASTEN		
Kosten markt	3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	- 56
Gemeentelijke uren	3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	- 30
Overhead	0.4 Overhead	- 22
Subtotaal Lasten		- 108
BATEN		
Marktgelden	3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	26
Subtotaal Baten		26
SALDO		- 82
Dekkingspercentage		24,0%

(+ = voordeel, - =nadeel)

Overige leges en tarieven

De tarieven in de Legesverordening worden in 2021 verhoogd met het prijsindexcijfer 1,8%.

In onderstaande kostendekkingsoverzichten zijn alle ramingen opgenomen die in onze legesverordening voorkomen. Indien deze niet in onze legesverordening voorkomt, is er een waarde van 0 opgenomen. Hierdoor is per hoofdstuk, titel en totaal de mate van kostendekkendheid te zien.

Bedragen x €1.000

Titel 1: Algemene dienstverlening	Lasten	Baten	Dekkingspercentage
Totaal Titel 1	- 736	675	92%
Niet op hoofdstukniveau toegerekende lasten	- 3	0	n.v.t.
Hoofdstuk 1: Burgerlijke stand	- 56	47	84%
Hoofdstuk 2: Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	- 220	217	99%
Hoofdstuk 3: Rijbewijzen	- 205	244	119%
Hoofdstuk 4: Verstrekkingen uit de basisregistratie personen	- 5	4	69%
Hoofdstuk 5: Verstrekkingen uit het Kiezersregister	0	0	-
Hoofdstuk 6: Verstrekkingen op grond van Wet bescherming persoonsgegevens (vervallen)	0	0	-
Hoofdstuk 7: Bestuursstukken	0	0	-
Hoofdstuk 8: Vastgoedinformatie	0	0	-
Hoofdstuk 9: Overige publiekszaken	- 91	59	64%
Hoofdstuk 10: Gemeentearchief	0	0	-
Hoofdstuk 11: Huisvestingswet (n.v.t.)	0	0	-
Hoofdstuk 12: Leegstandswet	0	0	-
Hoofdstuk 13: Gemeentegarantie (n.v.t.)	0	0	-
Hoofdstuk 14: Marktstandplaatsen (vervallen)	0	0	-
Hoofdstuk 15: Winkeltijdenwet (vervallen)	0	0	-
Hoofdstuk 16: Kansspelen	- 1	1	78%
Hoofdstuk 17: Kinderopvang (n.v.t.)	0	0	-
Hoofdstuk 18: Telecommunicatie	- 60	50	83%
Hoofdstuk 19: Verkeer en vervoer	- 27	20	73%
Hoofdstuk 20: Diversen	- 69	34	50%

(+ = voordeel, - =nadeel)

Bedragen x €1.000

Titel 2: Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	Lasten	Baten	Dekkingspercentage
Totaal Titel 2	- 1.857	1.204	65%
Niet op hoofdstukniveau toegerekende lasten	- 76	0	n.v.t.
Hoofdstuk 1: Begripsomschrijvingen	0	0	-
Hoofdstuk 2: Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag	- 99	61	62%
Hoofdstuk 3: Omgevingsvergunning	- 1.673	1.155	69%
Hoofdstuk 4: Vermindering	0	- 20	-
Hoofdstuk 5: Teruggaaf	0	0	-
Hoofdstuk 6: Intrekking omgevingsvergunning	0	0	-
Hoofdstuk 7: Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging project	- 1	0	22%
Hoofdstuk 8: Bestemmingswijzigingen	- 8	7	86%
Hoofdstuk 9: In deze titel niet benoemde beschikkingen of planwijziging	0	0	-

(+ = voordeel, - =nadeel)

Bedragen x €1.000

Titel 3: Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn en niet vallend onder titel 2	Lasten	Baten	Dekkingspercentage
Totaal Titel 3	- 107	€ 28	26%
Niet op hoofdstukniveau toegerekende lasten	0	0	n.v.t.
Hoofdstuk 1: Horeca	- 32	7	22%
Hoofdstuk 2: Organiseren evenementen	- 74	20	27%
Hoofdstuk 3: Prostitutiebedrijven	0	0	-
Hoofdstuk 4: Huisvestingswet 2014 (n.v.t.)	0	0	-
Hoofdstuk 5: Marktstandplaatsen	- 2	1	87%
Hoofdstuk 6: Winkeltijdenwet	0	0	-
Hoofdstuk 7: In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	0	0	-

(+ = voordeel, - =nadeel)

Kwijtschelding gemeentelijke heffingen

Wanneer inwoners onoverkomelijke problemen hebben met het voldoen van gemeentelijke belastingen, bestaat de mogelijkheid tot kwijtschelding hiervan. Kwijtschelding is mogelijk voor de afvalstoffenheffing, rioolheffing en voor de eerste hond bij de hondenbelasting. Kwijtschelding van afvalstoffenheffing is alleen mogelijk voor:

- Het bedrag van het vastrecht.
- Het bedrag van het aantal containerledigingen of stortingen in een ondergrondse container, met een maximum van 11 ledigingen c.q. 33 stortingen.
- Het vaste bedrag van de aanslag voor de gebruikers van percelen, waarbij het huishoudelijk afval wordt aangeboden via een bovengrondse verzamelcontainer of op een andere wijze.

Zelfstandige ondernemers kunnen voor het privé-gedeelte van de gemeentelijke belastingaanslag kwijtschelding vragen. Verenigingen en stichtingen kunnen per definitie geen kwijtschelding aanvragen.

Bij de behandeling van kwijtscheldingsaanvragen wordt als kosten van bestaan 100% van de bijstand als norm gehanteerd. Voor personen ouder dan 65 jaar geldt de norm van 100% van de toepasselijke netto AOW-bedragen inclusief een deel van de tegemoetkoming koopkracht oudere belastingplichtigen (KOB). De normbedragen worden ieder jaar op 1 januari en 1 juli vastgesteld door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

In de begroting zijn de in de onderstaande tabel genoemde bedragen voor kwijtschelding opgenomen. In de afzonderlijke kostendekkenheidsoverzichten is hier al rekening mee gehouden.

Bedragen x €1.000

Overzicht kostendekking lijkbezorging	Programma	Begroting 2021
LASTEN		
Kwijtschelding afvalstoffenheffing	6.3 Inkomensregelingen	- 136
Kwijtschelding rioolheffing	6.3 Inkomensregelingen	- 145
Kwijtschelding hondenbelasting	6.3 Inkomensregelingen	- 6
Subtotaal Lasten		- 286

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft aan welke risico's de gemeente loopt en welke mogelijkheden de gemeente heeft om eventuele risico's op te vangen.

In het voorjaar van 2020 zijn we geconfronteerd met COVID-19. Dat heeft onder andere gevolgen voor de ontwikkeling van de financiële positie van onze gemeente in 2020. In subparagraaf 6 van deze paragraaf worden de gevolgen van COVID-19 nader toegelicht.

1. Inleiding

Artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat gemeenten beleid moeten formuleren over de weerstandscapaciteit en de risico's. Tweemaal per jaar geeft de gemeente een oordeel over de toereikendheid van het weerstandsvermogen. Dat doen we via de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in de gemeentebegroting en de jaarstukken. De weergave van de risico's betreft altijd een peilmoment van de op dat moment aanwezige risico's. Voor de programmabegroting 2021 is dit peilmoment 31 augustus 2020.

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin de gemeente financiële en budgettaire tegenvallers kan opvangen, zonder direct beleid aan te passen. Het weerstandsvermogen wordt berekend door de benodigde weerstandscapaciteit (de risico's) af te zetten tegen de beschikbare weerstandscapaciteit (de middelen).

2. Risicobeleid

In maart 2018 heeft de gemeenteraad de nota Risicomanagement & weerstandsvermogen 2018-2022 vastgesteld. Hierin is opgenomen dat risico's aan de hand van een risicoprofiel (kans x gevolg) worden beoordeeld. Het weerstandsvermogen wordt middels een ratio berekend. In het nieuwe beleid is opgenomen dat positieve risico's (kansen) nader worden benoemd in de jaarrekening en begroting.

3. Weerstandscapaciteit

We onderscheiden:

- de benodigde weerstandscapaciteit = het totaal van de risico's
- de beschikbare weerstandscapaciteit = de financiële middelen om de risico's te dekken.

De beschikbare weerstandscapaciteit kan bestaan uit de onbenutte belastingcapaciteit, het buffervermogen, de post onvoorzien, de stille reserves en het vrij beschikbare deel van de algemene reserve. Alleen het vrij besteedbare deel van de algemene reserve geeft hier ruimte voor. Rekening houdend met de dekking van het rekeningresultaat 2020 wordt het saldo van de algemene reserve begin 2021 geraamd op € 16.723.000. In 2021 zal de Algemene reserve flink stijgen door de vrijval van de reserve precariobelasting en de vrijval van de voorziening bedrijventerreinen, waardoor eind 2021 het saldo geraamd wordt op € 20.615.000.

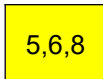
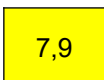
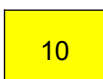
4. Risico's

De risico's zijn hieronder weergegeven. Alle risico's met een financieel gevolg vanaf € 100.000 zijn in onderstaand overzicht opgenomen. Onderstaand overzicht geeft per risico aan of het een incidenteel of structureel risico (I/S) is en de ontwikkeling van het risico ten opzichte van de jaarstukken 2019 door middel van een pijl.

Nr.	Risico	Omschrijving	Type	Kans	Gevolg	Risicoscore	▼/▲	Gevolgschade
1	Dekking mogelijke schadeclaims	Het risico op financiële claims van derden ten laste van de gemeente.	I	5	5	25	►	€ 1.300.000
2	Stijging kosten door overspannen markt	Het risico dat de kosten voor aanbestedingen en personeel onevenredig stijgen.	S	5	5	25	►	€ 1.000.000
3	Taskforcemaatregelen	Het risico dat de financiële effecten van de getroffen maatregelen uit de Taskforce sociaal domein onvoldoende zijn als gevolg van niet-beïnvloedbare factoren.	I	4	5	20	►	€ 1.000.000
4	Verkeer	Het risico dat het niet voldoen aan wettelijke verkeerstechnische verplichtingen leidt tot klachten en/of ongevallen.	S	5	3	15	►	€ 300.000
5	Projectsubsidies	Het risico dat bij de uitvoering van projecten de extra subsidie niet wordt ontvangen.	I	3	4	12	▲	€ 500.000
6	Onvoldoende vervangingsreserves	Het risico dat er onvoldoende reserves zijn voor vervangingsinvesteringen.	S	3	4	12	►	€ 500.000
7	Gevolgen Van Werk Naar Werk budget	Het risico dat de kosten voor de gemeente stijgen bij het beëindigen van een (tijdelijk) dienstverband van een medewerker.	S	4	3	12	►	€ 450.000
8	Informatiebeveiliging	Het risico op schendingen van de privacy en datalekken en de mogelijke claims daardoor.	S	3	4	12	►	€ 400.000
9	Afval	Het risico dat de opbrengsten uit diftar lager uitvallen en de kosten van de inzameling van oud papier hoger uitvallen dan de geraamde opbrengsten voor de gemeente.	S	4	3	12	▼	€ 250.000

10	Herverdeling algemene uitkering	Het risico dat de effecten van de herverdeling van de algemene uitkering in het gemeentefonds vanaf 2022 negatief zijn.	S	5	2	10	►	€ 250.000	
11	Overige risico's								€ 645.000
									€ 6.595.000

Bovenstaande risico's zijn verwerkt in onderstaande matrix.

Risicomatrix						
Financieel gevolg	5					
	4					
	3					
	2					
	1					
		1	2	3	4	5
		Kans %				

Voor de risico's in de oranje en rode gebieden geldt dat er beheersmaatregelen geïmplementeerd (moeten) worden ter beheersing van de risico's. De risico's met een risicoscore van 15 of hoger lichten we hieronder nader toe.

4.1 Dekking mogelijke schadeclaims

De kans bestaat dat de gemeente in geschillen met derden te maken krijgt met schadeclaims. Ter mogelijke dekking hiervan wordt daarop een bedrag opgenomen in de benodigde weerstandscapaciteit. Gelet op de positie van de gemeente in gerechtelijke procedures, wordt dit niet nader inhoudelijk onderbouwd.

4.2 Stijging kosten in overspannen markt

Ondanks de gekrompen economie is er nog steeds sprake van prijsstijgingen bij de aanbesteding van opdrachten door gemeenten. We zien nog steeds een tendens dat inschrijvingen op aanbestedingen hoger uitvallen dan het budget dat daarvoor in de begroting is opgenomen. De groei is echter wel gestagneerd ten opzichte van de programmabegroting 2020.

4.3 Taskforcemaatregelen

In de afgelopen jaren merkten we hoe weerbarstig de kostenontwikkeling in het sociaal domein kan zijn. Noodzakelijke zorg willen en zullen wij onze inwoners niet onthouden. Externe factoren zoals de gevolgen van beleidswijzigingen door het Rijk en het verwijsgedrag van andere verwijzers zijn niet altijd voorspelbaar en/of beïnvloedbaar. Zo is het effect van de invoering van het abonnementstarief in combinatie met de vergrijzing op de vraag naar Wmo voorzieningen niet exact te voorspellen. Het economisch tij kan keren waardoor minder mensen uitstromen uit de uitkering en de instroom toeneemt. De financiële effecten van de wijziging van het woonplaatsbeginsel kunnen tegenvallen.

Onderdeel van het risicobedrag zijn ook de extra middelen jeugdzorg voor de jaren 2019 tot en met 2021, die onderdeel uitmaken van de algemene uitkering. In de Septembercirculaire 2020 zijn ook de middelen voor 2022 definitief toegekend. Deze worden als structureel dekkingsmiddel aangemerkt. Voor de jaren 2023 en 2024 kan door de gemeente een stelpost 'Uitkomst onderzoek jeugdzorg' geraamd worden: per gemeente naar rato van de € 300 miljoen (na 2021). Voorwaarde is dat de gemeente zelf maatregelen neemt in het kader van de transformatie rondom jeugdzorg en ggz mede gericht op beheersing van de kosten. Gemeenten spelen immers zelf ook een actieve rol in de transformatie en daarmee ook in het kunnen beperken van de uitgaven.

4.4 Verkeer

De gemeente dient er als wegbeheerder zorg voor te dragen dat de weg zodanig wordt ingericht en onderhouden dat hij geen gevaar oplevert voor de verkeersveiligheid. Op diverse fronten blijft de verkeerstechnische inrichting van de weg achter ten opzichte van de wettelijke verplichtingen. Het van de weggebruiker gewenste gebruik van de weg behoort voort te vloeien uit de inrichting van de weg. De inrichting van de weg is echter niet altijd in overeenstemming met het geldende verkeersregime en dit leidt tot onduidelijke situaties. Hier is in de afgelopen periode aan gewerkt en is op verschillende locaties de verkeerssituatie aangepakt.

5. Ontwikkeling risico's

5.1 Wijzigingen t.o.v. jaarrekening 2019

Ten opzichte van de jaarrekening 2019 zijn er een aantal veranderingen in de risico's met een risicoscore van 15 of hoger zichtbaar. Zie hiervoor de beschrijving in de vorige paragraaf.

Een groot aantal risico's zijn gelijk gebleven in het eerste halfjaar van 2020.

Het risico op afval is gedaald, ondanks de kostenstijging op het ophalen en de verwerking van oud papier. De opbrengsten uit diftar zijn gestegen.

Een nieuw risico is projectsubsidies. Wij houden er rekening mee, dat een deel van de investering subsidiabel is. Of het bedrag, dat we in de subsidieaanvraag meenemen, daadwerkelijk zal worden ontvangen, is niet zeker.

Risico's zonder een direct financieel gevolg, maar die wel relevant blijven, zijn de risico's als gevolg van de PFAS en stikstof problematiek. In combinatie met de ontstane crisis als gevolg van COVID-19, kan deze problematiek gevolgen hebben voor de in het CUP opgenomen ambities. Projecten met activiteiten die leiden tot stikstof-uitstoot mogen niet meer worden gerealiseerd op basis van aannames met betrekking tot het rendement van toekomstige compensatiemaatregelen. Dit leidt tot vertraging in projecten voor woningbouw en infrastructuur. Het CUP bevat de ambitie van 1.000 nieuwe woningen in deze bestuursperiode. Voornamelijk de onzekerheid en vertraging als gevolg van

de problematiek van stikstof-uitstoot, zorgt ervoor dat de uitvoering van bouwplannen moeilijker tot stand komt. Hoewel we weten dat bouwactiviteiten weer op gang komen en ook de problematiek in verband met stikstof-uitstoot oplosbaar is, zien we ook aankomen dat we kwantitatief de ontstane achterstand niet binnen twee jaar gaan inlopen.

De totaal benodigde weerstandscapaciteit voor de reguliere risico's is gestegen met € 395.000 ten opzichte van de jaarstukken 2019.

5.2 Positieve risico's

De verkoop van gronden op de bedrijventerreinen trekt ondanks de economisch krappere tijden toch weer aan. Ondanks COVID-19 durven ondernemers toch weer investeringsstappen te zetten.

De ontwikkelingen als gevolg van COVID-19 zijn niet alleen puur (financieel) negatief. Er komen ook kansen uit voort. Als gevolg van de beperkende maatregelen worden er sneller stappen gezet in digitale inwonersparticipatie en dienstverlening. Door de digitalisering van de gemeente wordt de bereikbaarheid naar de samenleving vergroot door nieuwe digitale hulpmiddelen.

De ambtelijke organisatie is door de beperkende maatregelen versneld gewend geraakt aan meer hybride werken en vergaderen. Dit heeft positieve gevolgen de ingebruikname van het herbouwde gemeentekantoor en het gebruik ervan in de toekomst. Meer hybride werken heeft positieve gevolgen voor de parkeergelegenheid en het verkeer op de traditionele spitsmomenten.

6. Covid-19

De risico's in relatie tot COVID-19 zijn hieronder weergegeven. Alle risico's met een financieel gevolg vanaf € 100.000 zijn in onderstaand overzicht opgenomen. Onderstaand overzicht geeft per risico aan of het een incidenteel of structureel risico (I/S) is.

Nr.	Risico	Omschrijving	Type	kans	gevolg	Risicoscore	Gevolgschade
1	COVID-19-niet realiseren doelstellingen Taskforce	Het risico dat het uitvoeren van de taskforcemaatregelen vertraging oploopt als gevolg van COVID-19.	I	5	5	25	€ 1.200.000
2	COVID-19-stijging bijstandsuitkeringen	Het risico dat door faillissementen en inkrimping in het bedrijfsleven meer mensen in de bijstand komen.	S	5	4	20	€ 700.000
3	COVID-19-daling inkomsten bouwleges	Het risico dat de gemeentelijke inkomsten dalen door lagere leges.	I	4	4	16	€ 500.000
4	COVID-19-verzuim en werkdruk	Het risico op disbalans tussen werk/privé met verzuim als gevolg. De werkdruk wordt hoger omdat veel uren aan COVID-19 zijn besteed en andere werkzaamheden vertraging hebben.	I	4	3	12	€ 350.000

5	COVID-19-personeelswerving	Het risico dat wervingsprocedures vertraging oplopen of inboet aan kwaliteit door de beperkende maatregelen.	I	4	3	12	€ 250.000
6	COVID-19-TOZO regeling	Het risico dat er onvoldoende financiële middelen en menskracht voor de uitvoering van de controle.	I	4	3	12	€ 250.000
7	COVID-19-doorlopen tijdelijke indicaties	Het risico dat indicaties die zijn afgegeven om de gevolgen van COVID-19 maatregelen te verzachten, blijvend ingezet worden.	I	4	3	12	€ 200.000
8	COVID-19-sport en cultuur	Het risico dat door de beperkende maatregelen culturele instellingen en organisaties, verenigingen en dorpshuizen in financiële nood komen.	I	5	2	10	€ 200.000
9	COVID-19-inhaaleffect zorg	Het risico dat door de beperkende maatregelen niet geleverde zorg moet worden ingehaald, incl. nulde/1e lijnszorg en risico op overbelasting mantelzorg.	I	5	2	10	€ 200.000
10	COVID-19-veilig thuis	Het risico dat het aantal meldingen van huiselijk geweld stijgen als gevolg van de beperkende maatregelen.	I	5	2	10	€ 100.000
11	COVID-19-faillissement ketenpartners	Het risico dat door faillissementen van ketenpartners projecten vertraging oplopen.	I	4	2	8	€ 100.000
12	Overige risico's						€ 200.000
							€ 4.250.000

Niet alle COVID-19 gerelateerde risico's hebben een financieel gevolg. In onderstaand overzicht zijn de COVID-19 gerelateerde risico's met een maatschappelijk/niet-financieel gevolg opgenomen.

Nr.	Risico	Omschrijving
1	COVID-19-college uitvoeringsprogramma	Het risico dat door de recessie (bezuinigings)keuzes moeten worden gemaakt die gevolgen hebben voor het CUP en LTA.
2	COVID-19-interne en externe participatie/samenwerking	Het risico dat door de beperkende maatregelen interne en externe interactie ten koste gaat van de betrokkenheid.
3	COVID-19-winkels en horeca	Het risico dat door de recessie leegstand in winkelstraten ontstaat als gevolg van faillissementen.
4	COVID-19-leegstand kantoren	Het risico dat door de beperkende maatregelen en de nieuwe 1,5 meter samenleving thuiswerken de norm wordt en daardoor een verminderd kantoorgebruik ontstaat.

5	COVID-19-toename eenzaamheid	Het risico dat door de beperkende maatregelen de eenzaamheid onder mensen toeneemt en nadelige gevolgen heeft op de gezondheid en daardoor toename vraag op zorg.
6	COVID-19-DOP's en WOP's	Het risico dat als gevolg van de beperkende maatregelen de energie uit de projecten loopt.
7	COVID-19-ziekte en overlijden inwoners	Het risico dat het aantal ziekte- en overlijdensgevallen hoog wordt in de gemeente.
8	COVID-19-tweedeling in maatschappij	Het risico dat in de nasleep van Covid-19 er nog meer een tweedeling in de samenleving ontstaat op meerdere vlakken.

6.1 COVID-19-niet realiseren doelstellingen Taskforce

Door de maatregelen die de verspreiding van het COVID-19-virus moesten voorkomen, kwam er ineens veel op de gemeente af. Er moest opvang geregeld worden voor kinderen van ouders met cruciale beroepen, zorg moest anders worden ingericht, de TOZO-regeling nam veel tijd in beslag en het grootste deel van dit werk moest vanuit thuis worden verricht. De prioriteiten lagen in de eerste maanden bij het goed regelen van de continuïteit van hulp en ondersteuning van onze inwoners. Ook de partners, met wie we samenwerken hadden het druk met de gevolgen van de maatregelen. Uit de Taskforce Q2 rapportage is gebleken dat er vertraging is opgelopen op de uitvoering van de taskforcemaatregelen. Vooral de uitvoering van maatregelen waarbij samenwerking intern of met andere partijen nodig was, hebben we moeten uitstellen.

Dit heeft consequenties voor de financiële taakstelling die we moeten realiseren. Er wordt een herstelplan COVID-19 opgesteld om in te spelen op de gevolgen van COVID-19. Een onderdeel van dit herstelplan zijn ook de bijdragen vanuit het Rijk. De gevolgen voor de Taskforce worden meegenomen in dit herstelplan.

Het hier beschreven risico betreft alleen het risico van vertraging als gevolg van de COVID-19-maatregelen. De overige risico's voor de taskforce, zoals benoemd in onderdeel 4.3 van deze paragraaf, blijven onverminderd bestaan. Deze staan los van de ontwikkelingen die het gevolg zijn van de COVID-19-crisis.

6.2 COVID-19-Stijging bijstandsuitkeringen

Als gevolg van de COVID-19 crisis staat de bedrijvigheid van bedrijven en organisaties tijdelijk op een lager pitje of is zelfs stil komen te liggen. Dit heeft tot gevolg dat er gedwongen ontslagen zijn gevallen in verschillende sectoren. Deze mensen komen, al dan niet met een vertraging via het UWV, in het bijstandsbestand van de gemeente. De prognose is dat het bestand per 31 december 2020 met circa 80 inwoners is gegroeid. Het maximale risico ligt binnen een bandbreedte van € 0,5 - € 1,0 miljoen. Op de compenserende BUIG-gelden wordt een tekort verwacht. Het definitieve budget wordt eind september vastgesteld. Naar verwachting zal het definitieve budget omhoog worden bijgesteld, maar zal het onvoldoende zijn om de volledige kosten te dekken.

De verwachting is dat na 2020 het aantal bijstandsgerechtigden doorgroeit. Berenschot heeft geprognosticeerd dat het bestand groeit van (nu) 467 naar 630 in 2022.

6.3 COVID-19-Daling inkomsten bouwleges

Naar verwachting zullen de inkomsten uit bouwleges dalen. Uit de administratie blijkt een flinke achterstand in de ontvangen leges. Dit zal mogelijk voornamelijk uitstel van betaling zijn. We verwachten dat dit een incidentele daling is. De inkomstdaling heeft ook een relatie met de reeds voor COVID-19 bestaande problematiek rond stikstof en PFAS.

6.4 Toekomstige ontwikkelingen COVID-19

De financiële en maatschappelijke gevolgen van een mogelijke tweede lockdown zijn niet meegenomen in de risicoanalyse ten behoeve van de programmabegroting 2021. Het is koffiedik kijken hoe het virus zich de komende maanden zal ontwikkelen. Hierbij zijn verschillende scenario's denkbaar.

1. De lijn van het mondjasmaat verder openstellen van Nederland zet zich de komende tijd voort. Dit scenario heeft tot gevolg dat met de tijd de gevolgen van bepaalde risico's kleiner worden en zelfs kunnen verdwijnen.
2. Het virus komt terug in lokale brandhaarden en veroorzaakt de komende tijd meer gecentreerde lockdowns door middel van het afsluiten van specifieke gebieden, steden, wijken. Zolang dit zich niet in Lingewaard en omgeving afspeelt, heeft dit minder impact op de gemeente en haar inwoners.
3. Er komt een nieuwe uitbraak met een tweede volledige lockdown. Dit scenario betekent dat de gevolgen van groot aantal benoemde risico's zich blijven voortdoen en nog groter worden. In dit scenario zouden de financiële gevolgen opnieuw gekwantificeerd moeten worden.

Gezien de grote onzekerheid hoe COVID-19 zich verder gaat ontwikkelen, is gekozen om een mogelijke tweede golf niet te kwantificeren.

7. Weerstandsvermogen

De ratio van het weerstandsvermogen is 1,54. Bij een ratio tussen de 1,4 en 2,0, is deze ruim voldoende. Onder meer door de storting van € 4,3 miljoen vanuit de reserve precariobelasting en € 4 miljoen vanuit de vrijval voorziening bedrijfsterreinen in de algemene reserve zal de ratio in 2021 stijgen naar 1,90. De gemeente streeft naar een minimale ratio van 1,0 (raadsbesluit bij nota Risicomanagement & weerstandsvermogen).

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de risico's die we lopen (de benodigde weerstandscapaciteit) en de financiële middelen die we hebben om de risico's te dekken (de beschikbare weerstandscapaciteit). Deze relatie noemen we de ratio:

Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit / Benodigde weerstandscapaciteit.

Ratio weerstandsvermogen	
Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 16.723.000
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 6.595.000
Benodigde weerstandscapaciteit COVID-19	€ 4.250.000
Ratio weerstandsvermogen	1,54
Kwalificatie	Ruim voldoende

In de afgelopen jaren was het verloop van de ratio weerstandsvermogen als volgt:

P&C document	Ratio
Programmabegroting 2019	2,68
Jaarrekening 2018	4,00
Programmabegroting 2020	2,71
Jaarrekening 2019	2,81

De daling van de ratio is grotendeels het gevolg van COVID-19. Zonder deze risico's zou de ratio 2,54 bedragen en daarmee uitstekend zijn.

8. Verbonden partijen

In deze paragraaf beschrijven we de [verbonden partijen](#) die zijn ingedeeld in toezichtarrangement 3 'groot belang'. Dit zijn conform de nota verbonden partijen en raadsbesluit van 15 juni 2017 de onderstaande verbonden partijen. Bij het vaststellen van een nieuwe nota verbonden partijen vallen een aantal van deze verbonden partijen niet meer in risicocategorie 3.

Werkvoorziening Midden Gelderland

De bedrijfsactiviteiten van Presikhaaf Bedrijven zijn overgedragen aan Scalabor. Gemeente Lingewaard is geen deelnemer van het bedrijf Scalabor. Lingewaard heeft Scalabor via een aanwijzingsbesluit aangewezen als uitvoerder van de sociale werkvoorziening. Deze verbonden partij zou bij het updaten van de nota verbonden partijen niet langer in arrangement 3 ingedeeld te hoeven worden.

ODRA

De ODRA is een sinds 1 april 2013 opgerichte organisatie die namens de gemeente Lingewaard de Wabo-taken onderdelen bouwen en milieu op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving alsmede een aantal specialistische taken op het gebied van milieu, archeologie en ruimtelijke ordening uitvoert. Een groter werkpakket leidt logischerwijs tot hogere kosten. De financiële risico's van de ODRA zijn als gering tot matig beoordeeld. Vanaf de start van ODRA is er op basis van inputfinanciering gewerkt. In het najaar 2018 heeft het Algemeen Bestuur besloten om met ingang van 1 januari 2020 een beheerste vorm van outputfinanciering in te voeren. Eind 2018 is ODRA gestart met de voorbereiding voor de overgang naar outputsturing. Deze verbonden partij zou bij het updaten van de nota verbonden partij niet langer in arrangement 3 ingedeeld te hoeven worden.

BVO Doelgroepenvervoer

Ten aanzien van het doelgroepenvervoer was er in de afgelopen jaren sprake van budgetoverschrijdingen. Kostenbeheersing heeft in 2018 een belangrijke impuls gekregen door de (financiële) sturingsinformatie frequenter en gericht op continue monitoring te verbeteren. Vanuit de DRAN wordt zonder aanvullende maatregelen een forse groei van het verbruik en daarmee de kosten voorspeld.

MGR Sociaal Domein Midden Gelderland

De MGR is een uitvoeringsorganisatie waarin Lingewaard participeert. De samenwerking heeft een modulair karakter met de modules inkoop, onderwijs, werkgeversservicepunt en werkgeverschap SW. De raad heeft in 2018 een besluit genomen over het overdragen van Presikhaaf Bedrijven naar de MGR Sociaal Domein (WgSW). Voor de zijn er door COVID-19 geen extra financiële risico's. We dekken alleen de salariskosten van de werknemers en die liepen onveranderd door. De financiële risico's van de MGR zijn als gering tot matig beoordeeld.

VGGM

In 2019 heeft het bestuur van de VGGM gevraagd naar een moment om de verdeelsleutel brandweer te evalueren. Bij het overdragen van de brandweertaak en de bijbehorende budgetten ten tijde van de regionalisering zijn hier geen concrete afspraken over gemaakt. Hierdoor is de huidige bijdrage nog gebaseerd op de oorspronkelijke brandweerbudgetten, terwijl de brandweertaak inmiddels gebaseerd is op een regionaal dekkingplan.

In 2020 worden/zijn verschillende verdeelmodellen ontwikkeld, bijvoorbeeld een verdeling op basis van inwoneraantal of op basis van uitkering Gemeentefonds. Dit kan voor Lingewaard nadelige financiële gevolgen hebben omdat Lingewaard hierin een nadeelgemeente is.

Het proces ten aanzien van deze herverdeling ziet er als volgt uit.

- In 2020 worden/zijn het historische perspectief, de uitgangspunten en verschillende verdeelmodellen en overgangsmoedellen verkend.
- Uitgewerkte voorstellen zijn/worden in december 2020 ter besluitvorming voorgelegd aan het Algemeen Bestuur.
- De uitkomst van de evaluaties wordt verwerkt in de begroting van 2022. Op deze begroting van VGGM wordt de gemeenteraad in de gelegenheid gesteld om een zienswijze kenbaar te maken.
- De begroting 2022 van VGGM kunnen de gemeenten in het voorjaar 2021 betrekken bij het opstellen van hun kadernota voor 2022.

9. Financiële kengetallen

Financiële kengetallen

De gemeenten zijn verplicht om de financiële kengetallen op te nemen in de begroting conform het Besluit Begroting en Verantwoording. De kengetallen geven de financiële positie van onze gemeente weer en maken het mogelijk om deze te vergelijken met die van andere gemeenten. Ook geven ze een beeld van de ontwikkeling van de financiële positie ten opzichte van de begroting 2020 en de jaarstukken 2019.

Financiële kengetallen	Werkelijk 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
1.a. Netto schuldquote	42%	55%	69%	79%	82%	85%
1.b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen	37%	50%	64%	74%	77%	80%
2. Solvabiliteitsratio	30%	31%	26%	24%	24%	23%
3. Grondexploitatie	4,74%	8,46%	7,35%	6,07%	4,30%	2,53%
4. Structurele exploitatieruimte	-4,74%	-1,32%	-1,76%	--0,43%	0,07%	0,33%
5. Belastingcapaciteit	109,40%	125,46%	120,35%	120,35%	120,35%	120,35%

De provincie hanteert bij de beoordeling 3 categorieën. Deze sluiten aan bij de landelijk afgesproken signaleringswaarden.

Financiële kengetallen	Gelders gemiddelde	Kengetal Lingewaard	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1.a. Netto schuldquote	63%	69%	<90%	90-130%	>130%
1.b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen	54%	64%	<90%	90-130%	>130%
2. Solvabiliteitsratio	31%	27%	>50%	20-50%	<20%
3. Grondexploitatie	9%	7,35%	<20%	20-35%	>35%
4. Structurele exploitatieruimte	-0,04%	-1,76%	> 0%	0%	< 0%
5. Belastingcapaciteit	103%	120,35%	<95%	95-105%	>105%

Het Gelders gemiddelde is berekend op basis van de door de gemeenten in hun begroting 2020 opgenomen kengetallen.

Categorie A is het minst risicovol en C het meest risicovol. Alhoewel de provincie onze financiële positie beoordeelt aan de hand van de kengetallen, is voor het behouden van preventief toezicht alleen van belang dat de meerjarenbegroting een positief saldo heeft (art. 203 GW).

1 a. Netto schuldquote

De netto schuldquote = totale schulden / totale baten (excl. reserves)

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente. Hoe lager het percentage, hoe beter.

Ten opzichte van de begroting 2020 is de netto schuldquote toegenomen. Dit wordt onder andere veroorzaakt door voorgenomen grote investeringen voor onderwijshuisvesting en mobiliteit waar we nieuwe leningen voor opnemen.

We blijven in categorie A, de minst risicovolle categorie.

1 b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote wordt zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden berekend, omdat er onzekerheid kan bestaan of alle leningen terug worden betaald.

Ook hier blijven we in categorie A, de minst risicovolle categorie.

2. De solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio = eigen vermogen / totaal balans

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin onze gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger het percentage, hoe beter.

Dit is een aandachtspunt. De ratio neemt de komende jaren wat af. Dit wordt onder andere veroorzaakt doordat er vanuit de reserve precariobelasting € 5 miljoen wordt toegevoegd aan de voorziening onderhoud wegen en bijna € 3 miljoen wordt ingezet voor projecten in het kader van bereikbaarheid en mobiliteit. Verder wordt dit veroorzaakt door voorgenomen grote investeringen in onderwijshuisvesting en mobiliteit waar we nieuwe leningen voor opnemen.

De solvabiliteitsratio zit in de middelste categorie.

3. Grondexploitatie

Kengetal grondexploitatie = Boekwaarde bouwgrond in exploitatie / totale baten (excl. reserves)

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. De boekwaarde is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Of een hoog of laag percentage gunstig is, is afhankelijk van de markt. Bij een gunstige markt zou een hoog percentage meer winstpotentie kunnen hebben.

De boekwaarde van de grondexploitaties is gedaald. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de verkoop van gronden op de Houtakker en door de afsluiting van de grondexploitatie Dorpsstraat/Oostvervelen. Daardoor is het kengetal gedaald.

Het kengetal is kleiner dan 20%. Hierdoor zit Lingewaard in categorie A, de minst risicovolle categorie.

4. Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte = het saldo van de structurele baten en lasten + het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves / de totale baten (excl. reserves).

Dit kengetal geeft aan welke structurele financiële ruimte de gemeente heeft. We nemen bij de berekening alleen de structurele baten en lasten mee en dus niet de incidentele. Hoe hoger het percentage, hoe beter.

De structurele exploitatieruimte is in 2021 en 2022 negatief. Dit komt met name door de incidentele dekking van de aanloop van de bezuinigingen in het sociaal domein uit de bestemmingsreserve sociaal domein. Met deze dekking mag voor de bepaling van de structurele exploitatieruimte geen rekening worden gehouden. De incidentele dekking zal door de realisatie van de bezuinigingen vanaf 2023 niet meer nodig zijn. Daardoor stijgt het kengetal in 2023 en 2024 (anders zou het kengetal in 2021 - 0,81% en in 2022 + 0,08% zijn)

We zitten in 2021 en 2022 in de meest risicovolle categorie, maar vanaf 2023 niet meer.

5. Belastingcapaciteit

Belastingcapaciteit = totale woonlasten gemeente Lingewaard / landelijk gemiddelde woonlasten

Dit kengetal vergelijkt de totale woonlasten in Lingewaard met het landelijke gemiddelde. De woonlasten zijn de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. We gaan uit van de [woonlasten van meerpersoonshuishoudens](#). Hoe lager het percentage, hoe beter.

De belastingcapaciteit zit in de meest risicovolle theorie. Door de relatief hoge onroerende zaakbelasting ontbreekt de ruimte voor het benutten van extra belastingcapaciteit, indien dat nodig zou zijn voor het opvangen van risico's. De belastingdruk 2021 is vergeleken met het landelijke gemiddelde van 2020 (2021 is nog niet bekend).

Beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen

De netto schuldquote en de grondexploitatie zitten in de minst risicovolle categorie.

De structurele exploitatieruimte is in 2021 en 2022 negatief. Dit is met name het gevolg van de incidentele dekking in deze jaren van de tekorten in het sociaal domein. Door maatregelen, waaronder bezuinigingen valt dit kengetal in 2023 en 2024 in de minst risicovolle categorie.

De solvabiliteit loopt in meerjarig perspectief wat terug en tegelijkertijd loopt de schuldquote op. Dit wordt onder andere veroorzaakt door voorgenomen grote investeringen in de loop der jaren.

De belastingcapaciteit zit in de meest risicovolle categorie. De onbenutte belastingcapaciteit kan daardoor niet ingezet worden voor het opvangen van risico's. Echter, we hebben een goed weerstandsvermogen, waarmee we risico's kunnen opvangen. We beoordelen dit daarom per saldo niet als risicovol.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

Lingewaard wil een aantrekkelijke gemeente zijn om te wonen, te werken en te recreëren. De openbare ruimte speelt hierin een belangrijke rol. Het beheer moet voldoen aan het afgesproken kwaliteitsniveau in de beleidsplannen. We investeren in het onderhouden van kapitaalgoederen voor het dagelijks onderhoud, het uitvoeren van (groot)onderhoud en vervangingen.

We gebruiken meerjarenprogramma's voor de uitvoering van groot onderhoud en voor inzicht op de toekomstige uitgaven. Leidt dit niet meer tot het minimaal vereiste kwaliteitsniveau, dan vervangen we de voorzieningen. Op dat moment zijn vervangingsinvesteringen noodzakelijk.

In deze paragraaf geven we de volgende onderdelen per kapitaalgoed weer:

- de kaders die we hanteren voor het onderhoud van de openbare ruimte,
- het actuele onderhoudsniveau,
- welke werkzaamheden we uit gaan voeren,
- de financiële consequenties.

Naast een aantal specifiek genoemde beleidskaders zijn er een groot aantal wetten die ook regels stellen aan het onderhoud. Bijvoorbeeld het Burgerlijk Wetboek, de Wegenwet of de Arbowet.

1. Openbaar groen

Programma

5 Sport, cultuur en recreatie

Beleidskader

Groenstructuurplan 2008

- de structuur- en beeldbepalende delen van het openbaar groen binnen de bebouwde kom van de kernen zijn beschreven

Beeldkwaliteitsplan Openbaar Groen 2009

- beschrijving van de onderhoudsniveau 's van openbaar groen

Onderhoudsniveau

Het onderhoud is over het algemeen op kwaliteitsniveau B (basis). Voor de centrumgebieden van de kernen is dit hoger. De leeftijd van de beplanting varieert sterk. Verouderde beplanting heeft vaak onvoldoende kwaliteit en is daarmee aanleiding voor selectieve vervanging.

Wat doen we in 2021

- kwaliteitsbeoordeling van het openbaar groen in de kernen Haalderen, Gendt en Angeren
- opstellen van een vervangingsschema voor beplanting op basis van de kwaliteitsbeoordeling
- anticiperen op wijk- en dorpsontwikkelingsplannen van een aantal kernen
- sommige gazons omvormen tot kruidenrijke groenstroken als dit ruimtelijk kan. Onder andere in de parken Tuinlaan in Bemmelen en de Zanderij in de Zilverkamp Huissen
- inzet van het groenfonds om verbetervoorstellen uit het groenstructuurplan te realiseren
- aangepast maaibeheer uitvoeren om de biodiversiteit in bermen te verhogen en het natuurlijk evenwicht te herstellen. We hebben daarbij specifiek aandacht voor de bijen
- creëren van meer diversiteit in het bomenareaal

- sterk in blijven zetten op de sociale paragraaf in het groenonderhoud. Dat doen we door ruim vijftig mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een duurzame werkplek in het groenonderhoud te geven. Dit borgen we in een onderhoudscontract voor langere tijd (10 jaar).

Financieel

In programma 5, onder '[Wat mag het kosten?](#)' staan de lasten en baten voor het onderhoud van openbaar groen.

Het reguliere onderhoud aan openbaar groen en bomen bekostigen we uit de exploitatiebudgetten. Voor vervanging van groen en bomen is er jaarlijks een investering van € 115.000. We activeren deze investering (rente en afschrijving). Daarnaast zijn er voor verbetering en compensatie van openbaar groen middelen uit het Groenfonds beschikbaar.

De budgetten en investeringen zijn ook de komende jaren voldoende om het vastgestelde kwaliteitsniveau te bereiken en te behouden.

2. Wegen

Programma

2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Beleidskader

Beleidsplan wegverhardingen 2017

- kaders voor onderhoud en vervanging van verhardingen

Onkruidbestrijdingsplan 2009

- kaders voor niet-chemische onkruidbestrijding op verhardingen en in plantsoenen

Onderhoudsniveau

Het onderhoud is over het algemeen op kwaliteitsniveau B. Voor de centrumgebieden van de kernen is dit hoger, vooral door de toepassing van specifieke materialen als natuursteen en gebakken straatstenen.

Wat doen we in 2021

Groot onderhoud van asfaltverhardingen aan (delen van):

- Waaldijk Gendt/Bemmel (rekening houdende met de toekomstige dijkverbetering)
- Flierensestraat in Gendt
- Dorpstraat in Gendt
- de van Schuerenweg in Doornenburg
- Rotonde Stadsdam/ir. Molsweg in Huissen
- Molenstraat in Gendt

Groot onderhoud van elementenverhardingen aan (delen van):

- Nijverheidstraat in Huissen
- Energiestraat in Huissen
- fietspad Stadswal in Huissen

Vervanging van verharding gaat vaak samen met rioleringsprojecten (zie onder 3.) De revitalisering van de wijk de Zilverkamp, inclusief verhardingen, gaat ook in 2021 nog door.

Financieel

In programma 2, onder "[Wat mag het kosten?](#)" staan de lasten en baten voor onderhoud wegen.

Naast de exploitatiebudgetten zijn middelen uit de voorziening onderhoud wegen beschikbaar.

Daarmee bekostigen we de uitgaven voor groot onderhoud.

In het beleidsplan uit 2016 meldden we dat de storting in deze voorziening structureel € 400.000 te laag is. Door toevoeging van € 5 miljoen uit de reserve precariobelasting aan de voorziening zorgen we voor voldoende dekking van de kosten voor groot onderhoud.

De kapitaallasten voor vervangingsinvesteringen kunnen deels gedekt worden met de jaarlijkse vrijval van kapitaallasten van eerdere investeringen.

3. Riolering en water

Programma

7 Volksgezondheid en milieu

Beleidskader

Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2017-2021

- bevat de beleidsvoornemens en (bijbehorende) maatregelen voor inzameling, transport en (lokale) verwerking van stedelijk afval-, hemel- en grondwater in onze gemeente

Waterwet

- zorgplicht voor het inzamelen en verwerken van hemelwater
- voorkomen van structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand
- bekostigingssysteem (verbrede rioolheffing) voor kosten die voortvloeien uit de zorgplicht.

Wet Milieubeheer

- verplichting tot het inzamelen en transporten van stedelijk afvalwater

Onderhoudsniveau

De kwaliteit van het onderhoudsniveau van onze riolering is B. De (technische) voorzieningen zijn in deugdelijke staat, het afvalwater kan ongehinderd afstromen en de rioolgemalen zijn bedrijfszeker.

Wat doen we in 2021

Bij groot onderhoud beperken we de overlast voor inwoners tot een minimum. Dat doen we door het vervangen van de riolering zo veel mogelijk te combineren met het groot onderhoud aan wegen.

- We vervangen de bestaande riolering en brengen verbeteringen aan tegen wateroverlast in:
 - Nijmeegsestraat in Gendt;
 - wijk 't Zand in Huissen;
 - Woerdsestraat in Gendt;
 - Doelenstraat in Huissen.
- We voeren klein onderhoud uit na kwaliteitsinspecties of meldingen
- we bouwen verbeterd gescheiden rioolstelsels om naar gescheiden stelsels in de wijken:
 - Molenwijk in Gendt;
 - de Gaard in Bemmelen;
 - Hofmeesterij in Huissen
- We onderhouden en vervangen pompen en gemalen
- Een extern gespecialiseerd bedrijf onderhoudt het grondwatermeetnet.

Financieel

In programma 7, onder ["Wat mag het kosten?"](#) staan de lasten en baten voor algemeen rioolbeheer en riolering en waterzuivering (GRP).

Het reguliere onderhoud aan de riolering en de gemalen bekostigen we uit de exploitatiebudgetten.

We activeren vervangingen en verbeteringen van het rioolstelsel (rente en afschrijving).

Het totaal aan kosten in het GRP is in balans met de opbrengst uit de rioolheffing.

4. Gebouwen

Programma

5 Sport, cultuur en recreatie

6 Sociaal Domein

7 Volksgezondheid en milieu

9 Bestuur en ondersteuning

Beleidskader

Beleidsplan Gebouwd Vastgoed 2016

- minimale kwaliteitsniveau om de gebouwen in stand te houden, voor de functie en/of het gebruik, en behoud van de bedrijfseconomische (vastgoed)waarde

Contourennota Accommodatie- en Vastgoedbeleid 2019

- relatie tussen de strategische doelen die de gemeente heeft en de manier waarop het maatschappelijk vastgoed gebruikt wordt om die doelen te bereiken

Onderhoudsniveau

De huidige onderhoudstoestand van de gemeentelijke gebouwen, bouwwerken en de technische installaties is redelijk tot goed. Ze voldoen aan de minimale kwaliteitsniveau 3 (basis). Incidenteel is de kwaliteit door (plan)ontwikkelingen rondom deze gebouwen of locatie onder de norm.

Wat doen we in 2021

We voeren regulier en planmatig onderhoud uit op basis van het nader uit te werken

OnderhoudJaarPlan (OJP) 2021. Onder andere:

- vervangen van het stokkenklavier in het carillon in de kerk van Huissen-Stad
- onderhoud van de sportvloer van de gymzaal in het Kulturhus in Angeren
- renovatie van de liftinstallatie in Cultureel Centrum De Kinkel in Bommel
- renovatie van de gevelbeplating van clubgebouw ESKA in Bommel
- vervangen van de veldverlichting op sportcomplex De Heister in Bommel
- onderhoud van de kleedkamers bij voetbalvereniging GVA in Doornenburg
- vervangen van de oude stalen gevelkozijnen en bitumineuze dakbedekking bij Kinderopvang De Toverbal in Huissen

Uitrol Accommodatie- en Vastgoedbeleid:

- integraal maatschappelijk huisvestingsplan voor de kern Bommel (oriëntatiefase).
- voorkeursvariant maatschappelijk huisvestingsplan voor de kernen Huissen en Haalderen uitwerken naar een uitvoeringsplan (ontwerpfase).
- multifunctioneel gebruik van de Leemhof in Gendt bevorderen (onder andere verplaatsing en inpassing van de bibliotheek)
- uitvoering geven aan de toekomstige bestemming van Villa Ganita (realisatiefase).
- fasegewijs implementeren van geharmoniseerde huur en exploitatietarieven voor de binnen- en buitensport
- alle labelplichtige gebouwen hebben tenminste een energielabel B
- opstellen van een beleidsplan buitensportvelden

Financieel

Onder “Wat mag het kosten?”, in de programma [5](#), [6](#), [7](#) en [9](#), hebben we de lasten en baten voor onderhoud gebouwen opgenomen. Naast de exploitatiebudgetten zijn middelen uit de voorziening onderhoud gebouwen beschikbaar voor planmatig onderhoud.

De voorziening is toereikend om de kosten voor planmatig onderhoud te dekken.

5. Openbare verlichting

Programma

2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Beleidskader

Beleidsplan openbare verlichting 2015-2019

- de wijze waar op we onze openbare verlichting duurzaam in stand houden

Wet informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten (WION)

- registratie van alle ondergrondse voorzieningen bij het kadaster

Onderhoudsniveau

Het onderhoud is over het algemeen op kwaliteitsniveau B. Door het aanbrengen van LED armaturen daalt het relatieve energieverbruik. Medio 2020 was het aantal armaturen voorzien van LED ruim 33% van het totaal aantal armaturen.

Wat doen we in 2021

We vervangen bestaande verlichting in:

- de Molenkamp in Bemmelen
- de Gaard in Bemmelen

Liander stapt in 2021 over naar een andere manier van schakelen van de openbare verlichting.

Daarom treffen wij zelf voorzieningen om onze eigen verlichtingsnetten te laten schakelen. We passen de volgende installaties aan:

- ir. Molsweg in Huissen
- Looveerweg in Huissen
- Kloosterlaan in Huissen
- 't Drieske in Bemmelen
- Oude Kerkhof in Bemmelen
- Markt in Bemmelen
- Transportstraat (Pannenhuis Bemmelen)

Voor het energieverbruik van de straatverlichting is de afgelopen drie jaar een besparing van in totaal ruim 100.000 kWh gerealiseerd door vervanging van armaturen op plekken waar het energieverbruik het hoogst was. In 2021 vervangen we enkele honderden armaturen op plekken met een gemiddeld verbruik.

Inwoners doen de meldingen van defecte verlichting via de website. Daarmee komt het direct in het beheerssysteem om afgehandeld te worden.

Financieel

In programma 2, onder “[Wat mag het kosten?](#)” staan de lasten en baten voor onderhoud openbare verlichting. Er zijn geen middelen beschikbaar voor de structurele vervanging van armaturen (door LED) en lichtmasten.

6. Civieltechnische kunstwerken

Programma

2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Beleidskader

Beleidsplan Civieltechnische Kunstwerken 2013-2018

- kaders voor onderhoud en vervanging van kunstwerken

Onderhoudsniveau

Het onderhoud is over het algemeen op kwaliteitsniveau B voor de kunstwerken die een leeftijd van maximaal 25 jaar hebben. De oudere kunstwerken hebben het kwaliteitsniveau C. Dit zijn veel constructies uit de jaren 70 en 80 van de vorige eeuw. De gemiddelde leeftijd van de kunstwerken is 24 jaar en komt vooral door de grote toename aan kunstwerken in de laatste tien jaar (21%).

Wat doen we in 2021

- Voor civieltechnische kunstwerken geeft een onderhoudsplan aan wat er de komende vijf jaren wordt gedaan. Dit onderhoudsplan wordt elk najaar door het college vastgesteld. Bij vervanging en reparatie wordt de levensduur van materiaal meegewogen;
 - vervangen houten brugdek Bolder in Bommel
 - vervangen houten palen rondom trappartij Bessenmaat in Huissen
 - conserveren leuningwerken Arnhemse Poort in Huissen

Financieel

In programma 2, onder "[Wat mag het kosten?](#)" staan de lasten en baten voor onderhoud civieltechnische kunstwerken. Naast het exploitatiebudget zijn middelen uit de voorziening onderhoud civieltechnische kunstwerken beschikbaar voor groot onderhoud. Er is er een bestemmingsreserve voor vervangingsinvesteringen.

In het beleidsplan uit 2013 meldden we dat de stortingen in de voorziening en de reserve onvoldoende zijn om al het onderhoud en vervangingen op termijn uit te voeren. Het nieuwe beleidsplan, dat voor het eind van 2020 wordt vastgesteld, zal duidelijkheid geven over de omvang van de ontbrekende middelen.

7. Speeltoestellen/-tuinen

Programma

5 Sport, cultuur en recreatie

Beleidskader

Beleidsplan spelen (2019)

- kaders om de speelruimte uitnodigend en uitdagend te maken voor alle doelgroepen van jong tot oud

Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (WAS)

- veiligheidsvoorschriften voor speeltoestellen op en de inrichting van formele speelplekken

Onderhoudsniveau

De speelplekken en toestellen zijn veilig en voldoen aan het kwaliteitsniveau B.

Wat doen we in 2021

- de jaarlijkse controle- en onderhoudscyclus uitvoeren om te bepalen of onderdelen nog veilig zijn
- meer schoolpleinen openbaar maken voor spelen en dit juridisch vastleggen
- aanleggen van een kunstgras voetbalveldje in de kernen Gendt en Bommel
- uitwerken van de speelvisie voor de kernen Angeren en Haalderen
- vervangen van speeltoestellen op basis van de inspectie uit het voorjaar van 2021

Bij alle aanpassingen in de speelruimte hebben we aandacht voor 'circulaire speelruimte' en klimaatadaptatie. Ook anticiperen we op de dorps- en wijkontwikkelingsplannen.

Financieel

In programma 5, onder "[Wat mag het kosten?](#)" staan de lasten en baten voor onderhoud speeltoestellen en speeltuinen.

Het reguliere onderhoud bekostigen we uit het exploitatiebudget. Voor vervanging en verbetering is er jaarlijks een investering van € 50.000. We activeren (rente en afschrijving) de investering en de kapitaallasten bekostigen we uit het exploitatiebudget.

De budgetten en investeringen zijn ook de komende jaren voldoende om het vastgestelde kwaliteitsniveau te behouden.

Paragraaf 4 Financiering

Inleiding

De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) stelt regels voor het financieringsgedrag van decentrale overheden. Hierbij gaat het om regels voor de treasury: het beheersen van financiële risico's op aangetrokken en uitgezette middelen. De uitvoering van de treasuryfunctie vereist snelle beslissingen in een complexe geld- en kapitaalmarkt.

Financiering

Financieringspositie

We geven in deze paragraaf aan welke financieringsbehoefte we verwachten. Wij verwachten in 2021 voor € 5 miljoen aan langlopende geldleningen te moeten aantrekken. In de Begroting 2020 zijn we ervan uitgegaan dat in de loop van 2020 nog een nieuwe geldlening van € 5 miljoen moet worden aangetrokken. Dit is afhankelijk van het moment waarop bij een van de provincie ontvangen subsidie moeten doorbetalen aan Rijkswaterstaat. Vindt deze doorbetaling pas in 2021 plaats dan is de verwachting dat we voor €10 miljoen aan langlopende geldleningen moeten aantrekken in 2021. In het Treasurystatuut is bepaald dat de raad aan het college mandaat geeft voor maximaal dit bedrag. In afwijking van andere jaren vragen wij nu mandaat voor € 5 miljoen in 2021. Mocht de lening in 2020 niet doorgaan, dan vragen we in 2021 mandaat voor maximaal € 10 miljoen. Deze leningen zijn om de kortlopende schuld te consolideren naar langlopende schuld. Een belangrijk deel is bestemd voor nieuwe investeringen, zoals het huisvestingsprogramma onderwijs. Op korte termijn zien wij geen mogelijkheden om de langlopende schuld verder af te bouwen. De inkomsten uit met name de grondexploitaties worden nu ingezet voor de reguliere aflossingen en de investeringen. De schuldpositie van de gemeente Lingewaard zal hierdoor iets verslechteren.

Leningenportefeuille

Uit het volgende overzicht blijkt dat door het opnemen van een nieuwe langlopende geldlening en de reguliere aflossingen in 2021 het gemiddelde rentepercentage zal afnemen met 0,31%. Dit is natuurlijk afhankelijk van de te betalen rente op de nieuw af te sluiten geldlening. Voor de begroting 2021 gaan we hier uit van een rentepercentage van 0,1% conform onze rentevisie.

MUTATIES VASTE SCHULD IN 2021

(Bedragen x EUR 1.000)

	Bedrag	Gemiddelde rente	Invloed op gem. rente
Beginstand per 1 januari 2021	57.789	3,40%	
Nieuwe leningen	5.000	0,10%	-0,27%
Reguliere aflossingen	-2.636	4,30%	-0,04%
Vervroegde aflossingen	0	0,00%	0,00%
Renteaanpassing (oud percentage)	0	0,00%	0,00%
Renteaanpassing (nieuw percentage)	0	0,00%	0,00%
Omzetting vast naar vlottend	0	0,00%	0,00%
Omzetting vlottend naar vast	0	0,00%	0,00%
Eindstand per 31 december 2021	60.153	3,08%	-0,31%

Algemene ontwikkelingen

Intern

Op 13 december 2018 heeft de raad van de gemeente Lingewaard het huidige treasurystatuut Gemeente Lingewaard 2018 vastgesteld. In dit Treasurystatuut zijn de spelregels van de treasuryfunctie vastgelegd. We gaan uit van een laag risicoprofiel.

Extern

Onze rentevisie is als volgt:

	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>
Kapitaalmarktrente (lang)	0,0%	0,1%	0,2%
Geldmarktrente (kort)	-0,4%	-0,4%	-0,3%

Bij het bepalen van onze rentevisie richten wij ons op de verwachtingen van een aantal grote banken. Ten opzichte van de begroting 2020 is de rentevisie voor de jaren 2020 t/m 2022 wat lager geworden. Het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB) blijft zeer ruim. De verwachting is zelfs dat de kans vrij groot is dat de ECB het monetaire beleid nog verder zal verruimen om zo de gevolgen van COVID-19 op de economie te verkleinen. De geldmarktrente kan hierdoor nog lager worden. Het effect op de lange rente is onzeker. Door de lage korte rente zullen wij onze financiering zoveel als mogelijk afdekken met korte financiering.

Risicobeheer

Voor de toetsing van het renterisico heeft de overheid twee instrumenten gedefinieerd, namelijk de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet per 01-01-2021

De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel de gemeente kort mag financieren. De toegestane kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal van het lopende jaar naar de stand per 1 januari. De uitgaven in de programma's bedragen € 114.314.000 (exclusief toevoegingen en onttrekkingen aan reserves). De kasgeldlimiet voor 2021 bedraagt € 9.717.000.

Renterisiconorm en renterisico's op de vaste schuld per 01-01-2021

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. Het renterisico is het gevaar van ongewenste veranderingen van de (financiële) resultaten van de gemeente door rentewijzigingen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar.

Het renterisico op de vaste schuld blijft onder de renterisiconorm, zowel in 2021 als tijdens het hele meerjarenperspectief. Bij het opnemen van nieuwe langlopende geldleningen zal in ieder geval met deze norm rekening worden gehouden. Zodat deze norm ook in de toekomst niet overschreden zal worden.

Op basis van de huidige inzichten gaan we er vanuit dat er in 2021 één nieuwe geldlening tot maximaal € 5 miljoen moet worden aangetrokken. De lening is nodig om de kortlopende schuld te consolideren en nieuwe investeringen te kunnen betalen. Wanneer we met name in de sfeer van de grondexploitatie meer inkomsten realiseren, hebben we minder, of lagere geldleningen nodig. Het tegenovergestelde zou zich ook voor kunnen doen als we veel meer uitgaven krijgen door de gevolgen van COVID-19.

(Bedragen x EUR 1.000)				
	2021	2022	2023	2024
Renterisico op vaste schuld	budget	budget	budget	budget
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a - 1b)	0	0	0	0
3a. Nieuw aangetrokken vaste schuld (o/g)	5.000	10.000	0	0
3b. Nieuw verstrekte lange leningen (u/g)	0	0	0	0
4. Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a - 3b)	5.000	10.000	0	0
5. Betaalde aflossingen	2.636	2.636	2.636	2.636
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	2.636	2.636	0	0
7. Renterisico op vaste schuld (2 + 6)	2.636	2.636	0	0

Renterisiconorm

8. Begrotingstotaal per 1 januari	114.314	114.314	114.314	114.314
9. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
10. Renterisiconorm	22.863	22.863	22.863	22.863

Toets Renterisiconorm

10. Renterisiconorm	22.863	22.863	22.863	22.863
7. Renterisico op vaste schuld	2.636	2.636	0	0
11. Ruimte(+) / Overschrijding(-) (10 - 7)	20.227	20.227	22.863	22.863

Liquiditeitenplanning

Voor de begroting 2021 vormt de liquiditeitenplanning van augustus 2020 de basis voor de berekening van de verwachte financieringsbehoefte. In deze planning houden we rekening met het aantrekken van een langlopende geldlening van € 5 miljoen in 2021. Ook is hierin rekening gehouden met een nog aan te trekken geldlening van € 5 miljoen in 2020. Zoals hiervoor bij het onderdeel financiering al is aangegeven, kan de lening van € 5 miljoen in 2020 ook eventueel aan de lening van 2021 worden toegevoegd. Dit gaat alleen op als de subsidie aan Rijkswaterstaat niet in 2020 maar in 2021 plaatsvindt. Als de verkoop van gronden erg afwijkt van de raming en als er door COVID-19 meer onverwachte uitgaven komen, kan dit er toe leiden dat aanvullende, of minder financiering moet worden aangetrokken. Het mandaat voor het college is voor 2021 maximaal € 10 miljoen. Is meer financiering nodig, dan zullen wij daarvoor een voorstel aan de raad voorleggen. Omdat kort financieren ook in 2021 goedkoper is dan lang financieren, blijven we maximaal gebruik maken van kort financieren.

LIQUIDITEITENPLANNING

	2021	2022	2023	2023
Inkomsten				
leningen	5.143	10.140	137	133
investeringen	0	0	0	0
grondexploitaties	2.706	2.536	2.536	2.536
overig operationeel	105.926	103.379	106.052	106.052
Totaal inkomsten	113.775	116.055	108.725	108.721
Uitgaven				
leningen	4.568	4.455	4.343	4.228
investeringen	14.158	16.099	12.326	13.994
grondexploitaties	1.874	667	526	509
overig operationeel	96.609	96.002	96.708	96.708
Totaal uitgaven	117.209	117.223	113.903	115.439
Totale cashflows	-3.434	-1.168	-5.178	-6.718
Saldo rekening courant	-6.022	-7.190	-12.368	-19.086

Renteschema

In de paragraaf financiering geven we ook inzicht in de rentelasten van de externe financiering, het renteresultaat en de rentetoerekening. Dit moeten we doen op basis van het BBV. Met onderstaand schema geven we hieraan invulling.

RENTESHEMA: (Bedragen x € 1.000)

a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering			1.968
b. De externe rentebaten (idem)	-/-		<u>48</u>
Saldo rentelasten en rentebaten			1.920
 c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden toegerekend	-/-	238	
c2. De rente van projectfinanciering die aan het desbetreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	-	
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+ / +	<u>-</u>	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	-/-		238
 d1. Rente over eigen vermogen	+ / +		-
d2. Rente over voorzieningen	+ / +		<u>-</u>
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente			1.682
 e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-		<u>1.624</u>
 f. Renteresultaat op het taakveld Treasury			58

We rekenen minder rente toe aan de verschillende taakvelden dan het totaal aan rentelasten. Bij de toerekening rekenen we met een afgerond percentage. Daardoor ontstaat dit renteresultaat. Dit heeft geen gevolgen voor het saldo van de meerjarenbegroting. De totale rentelasten zijn namelijk verwerkt in het saldo. Dit nadeel op het taakveld treasury wordt gecompenseerd door voordelen op de andere taakvelden.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Het beleid van de gemeente geven we vooral vorm binnen de programma's. Om de ambities te realiseren is een organisatie nodig. Een organisatie bestaat uit mensen en middelen en werkt met gegevens en informatie via bepaalde processen.

In deze paragraaf beschrijven we waar het komende jaar, buiten de reguliere werkzaamheden, in het bijzonder de nadruk op ligt. We starten met de ontwikkeling van de bedrijfsvoering en vervolgens gaan we in op de aspecten mensen, middelen, informatie & gegevens en tot slot processen.

Ontwikkeling van de bedrijfsvoering

Inwoners en organisaties staan centraal in onze dienstverlening!

Dat betekent dat we uitgaan van de inwoner, zijn leefwereld en zijn behoeften. Wij kiezen er daarom voor om bij het opstellen van ons beleid, de toepassing van regels en in de uitvoering van onze taken onze inwoners en hun leefwereld echt centraal te stellen. Wij zorgen ervoor dat "het mooi leven is in Lingewaard".

Dit vraagt een bijgestelde mindset van onze organisatie én de medewerkers die hierin werken.

Namelijk van: "Hoe voeren we onze (wettelijke) taken zo goed mogelijk uit voor onze inwoners?"

naar: "Wat hebben onze inwoners nodig en wat kunnen wij doen om zo goed mogelijk aan die behoefte te voldoen?"

Dat betekent dat de rol van situatie tot situatie kan verschillen. Soms voeren we uit, maar vaker zullen we - ruimte geven aan initiatieven vanuit de samenleving, - verbinden waar mogelijk, - regisseren waar het kan - en (alleen) regelen waar het moet.

Ontwikkeling van de organisatie

Om deze verandering te bereiken richten we ons op vier verschillende bewegingen:

1. Verbetering dienstverlening
2. Transformatie Sociaal domein
3. Transformatie Ruimtelijk domein
4. Verbetering bedrijfsvoering

Over de eerste drie bewegingen is meer terug te vinden in de programma's die gaan over het Ruimtelijk en het Sociaal Domein en het programma dat gaat over Bestuur en ondersteuning. Hieronder gaan we verder in op de vierde beweging. Bedrijfsvoering ondersteunt de dienstverlening aan de inwoner en moet dus ook deze verandering ondersteunen.

Verbetering van de bedrijfsvoering

Om de inwoner goed van dienst te kunnen zijn is het essentieel om de bedrijfsvoering op orde te hebben. Vandaar verbetering van de bedrijfsvoering. Om dit te realiseren hebben we in 2019 een aantal speerpunten benoemd die hieraan bijdragen, namelijk:

- a. Procesgericht werken;
- b. Gebiedsgericht werken;
- c. Integraal opdrachtgever-/opdrachtnemerschap.

Hieronder beschrijven we per speerpunt waar in 2021 de nadruk op ligt.

a. Procesgericht werken

Voor verbetering van de dienstverlening is het nodig dat de organisatie verandert van een taak- en teamgerichte organisatie naar een proces- en resultaatgerichte organisatie. Op verschillende plaatsen werken we aan verbetering/vernieuwing van de processen. Daarbij maken we gebruik gemaakt van klantreizen (processen worden herontworpen vanuit het perspectief van de klant).

Voor 2021 ligt de focus bij verbeteren en vernieuwen van processen op sturing en control en dan met name op P-budgetten en de P&C cyclus.

b. Gebiedsgericht werken

Binnen het ruimtelijk en sociaal domein werken we steeds meer gebiedsgericht. In 2021 zal er extra aandacht zijn voor “integraal gebiedsgericht werken” over domeinen heen. Het doel is aan de voorkant te ontdekken waar domeinen elkaar nodig hebben en wat zij van elkaar kunnen leren en elkaar kunnen versterken.

c. Integraal opdrachtgever-/opdrachtnemerschap

In de afgelopen jaren is veel aandacht geweest voor de procedures. Bijvoorbeeld documenten die gebruikt kunnen worden wanneer een opdracht gegeven wordt. Voor 2021 zal de nadruk liggen op houding en gedrag. (Hoe) Gebruiken we de beschikbare instrumenten en (hoe) worden medewerkers hierbij gecoacht en bijgestuurd? We willen aan de voorkant verwachtingen managen en voorspelbaarheid vergroten. Als dat nodig is voeren we met de opdrachtgever het gesprek over keuzes en prioritering.

Mensen

In het uitvoeren van de taken spelen medewerkers een cruciale rol.

We bereiden ons voor op de toekomst

Daarbij maken we gebruik van het instrument strategische personeelsplanning (SPP). Niet als doel, maar als middel om vorm te geven aan de organisatie van de toekomst. Hoe moet ons personeelsbestand er over enkele jaren uitzien om de doelstellingen van onze gemeente te realiseren? Wat vraagt de andere manier van denken en werken van onze medewerkers? Welke competenties zijn daarvoor nodig? Met SSP kunnen we ons voorbereiden op uitdagingen in de toekomst.

We werken aan duurzame inzetbaarheid van mensen

We stimuleren leven lang ontwikkelen en faciliteren medewerkers om pro-actief met hun eigen loopbaan aan de slag te gaan gericht op duurzame inzetbaarheid. We helpen mensen in beweging te komen, binnen of buiten de functie, het team of de organisatie. Dit doen we door de duurzame inzetbaarheid te stimuleren en te werken aan de flexibiliteit en vitaliteit. Dit geeft medewerkers de kans om zich te ontplooiën en hun werk interessant en uitdagend te houden. Daarnaast streven we naar instroom van jonge mensen. Zij zorgen mede voor vernieuwing door hun andere kijk op werk en werkrelaties.

We hebben oog voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt,

We geloven in inclusiviteit! Als gemeente hebben we een voorbeeldfunctie in de maatschappij. We gaan daarom ook niet alleen voor korte tijdelijke plaatsingen. We proberen medewerkers structureel en duurzaam op te nemen in de organisatie en formatie. Diversiteit in ons personeelsbestand draagt bij aan een completere kijk op werk en arbeidsrelaties. Bij de werving denken we aan de voorkant goed na wat van toegevoegde waarde is voor een team. Naast inhoudelijk vakken is er ook aandacht voor andere perspectieven als aanvulling op een team. Wij geven mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt voorrang in het W&S proces. Inclusie en diversiteit is onderdeel van ons werkgeversmerk.

We volgen de richtlijnen vanuit het RIVM

In 2020 zijn we geconfronteerd met COVID-19. Ook in 2021 ondervinden we daar ook de gevolgen nog van. Als gemeente hebben we een voorbeeldfunctie. Wij volgen de richtlijnen vanuit het RIVM. Voor zover nu bekend blijft het voorlopig nodig om met 1,5m afstand rekening te houden. Daarom blijft thuiswerken voorlopig voor een groot deel van de medewerkers noodzakelijk. We hebben aandacht voor de mentale en fysieke problemen die dit met zich meebrengt en geven aandacht en ruimte waar het kan.

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	W2019	B2020	B2021
Formatie	Aantal fte per 1.000 inwoners	6,28	6,35	6,52
Personeelsbezetting	Aantal fte per 1.000 inwoners	5,87	5,49	6,23
Apparaatskosten	De personele en materiële kosten verbonden aan het functioneren van de organisatie per inwoner	€ 598	€ 579	€ 623
Externe inhuur	Kosten inhuur als percentage van de totale loonsom	11,7%	max. 10%	Max. 10%
Overhead	Percentage van de totale lasten	12,5%	12%	12%
Ziekteverzuim *	Verzuim als percentage van de totale personele bezetting	5,65%	5,0%	5,0%

*) Dit is geen verplichte indicator.

Toelichting op enkele verplichte indicatoren

Formatie: toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van onze organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. Dit is de begrote formatie zoals opgenomen in het vastgestelde formatieplan. Het gaat om formatieplaatsen ongeacht of die worden ingevuld door iemand met een vaste of tijdelijke aanstelling of die nog als vacature openstaan.

Personeelsbezetting: het werkelijk aantal fte dat werkzaam is op peildatum 1 januari. Het is vrij lastig de werkelijke bezetting voor een toekomstig begrotingsjaar in te schatten. Daarom nemen wij conform de definitiebepaling van de VNG de werkelijk bezetting in fte op 1 januari van het vorige jaar op.

Apparaatskosten: de apparaatskosten stijgen met name als gevolg van hogere personeelslasten (€ 950.000), hogere kosten huisvesting (€ 240.000) en hogere kosten voor informatievoorziening en automatisering (€ 410.000).

Externe inhuur: kosten inhuur externen als percentage van de totale loonsom. Onder externe inhuur vallen onder andere uitzendkrachten, zzp-ers of detacheringsovereenkomsten. Tijdelijke aanstellingen en payroll-medewerkers horen niet bij externe inhuur.

Middelen

Gebouwen ondersteunen het werk dat uitgevoerd moet worden

Het gerenoveerde gemeentehuis is in september 2020 opgeleverd. Aan de voorkant is nagedacht over hoe het gebouw het werk het beste kan ondersteunen. In 2021 onderzoeken we of we het gebouw nu optimaal benutten ook in het kader van het optimaliseren van de dienstverlening. Verder onderzoeken we in 2021 de mogelijkheden voor verdere verduurzaming van onze gebouwen.

We werken aan veiligheid van personen en materialen

Dat betekent dat de gemeente als werkgever de thuiswerkende medewerkers zo optimaal mogelijk ondersteunt. Het betekent bijvoorbeeld iets voor de digitale ondersteuning, maar ook voor de werkplekinrichting van medewerkers. Het heeft ook gevolgen voor de inzet van ondersteunende medewerkers zoals bijvoorbeeld helpdeskmedewerkers en bodes.

Er zijn kosten verbonden aan de ondersteuning van het primaire proces, de bedrijfsvoeringskosten

Deze bedrijfsvoeringskosten zijn samengevat opgenomen in het overzicht [Overhead](#).

Bedrijfsvoeringskosten zijn kosten die niet direct voortvloeien uit activiteiten, taken en producten die gericht zijn op de externe klant. Het gaat om kosten voor de ondersteuning van deze activiteiten, taken en producten. Denk daarbij aan management, control, P&O, inkoop, communicatie, juridische zaken, bestuursondersteuning, informatievoorzieningen & automatisering, facilitaire zaken & huisvesting en documentaire informatievoorziening.

Informatie & gegevens

Veel van ons werk voeren wij uit met gegevens van ons zelf en gegevens van andere partijen. Om ons samen met andere partijen in te zetten voor inwoners en ondernemers is het noodzakelijk dat wij gegevens met elkaar uitwisselen. Als gemeente beheren we veel informatie van de inwoners en de bedrijven binnen Lingewaard. Onze goed ingerichte digitale snelweg zorgt er ook voor dat medewerkers apparaat, tijd- en plaats-onafhankelijk kunnen werken.

Stapsgewijs ontwikkelen we een nieuwe, toekomstbestendige gemeentelijke ICT infrastructuur

Wij zorgen voor goede en veilige ICT voorzieningen. De komende jaren voegen wij met de ICT samenwerking Lingewaard/Overbetuwe onze ICT platformen samen. Dit is efficiënter en zorgt voor minder meer kosten.

We onderschrijven de uitgangspunten van de Common Ground

Het gedachtegoed van de Common Ground is een nieuwe manier om koppelingen tussen systemen te leggen en gegevens toegankelijker te maken. Door het inzetten van Common Ground ontwikkelen we een de dienstverlening aan onze inwoners en bedrijven door. Het stelt ons in staat om op een moderne en flexibele manier in te spelen op maatschappelijke vraagstukken. Hierin werken wij samen met andere gemeenten en met VNG Realisatie.

Goede informatievoorziening biedt ondersteuning aan de organisatie bij het informatie-gestuurd werken

We brengen gegevens bij elkaar in bruikbare dashboards. Deze dashboards ondersteunen de gemeente om bijvoorbeeld de effectiviteit van investeringen te meten en beter in control te komen over de uitgaven. Het maakt het ook mogelijk om patronen en afwijkingen op normen beter te herkennen. Daardoor versterken we de besturingskracht.

Onze informatiebeveiliging voldoet aan alle normen die binnen de Nederlandse overheid gelden

Gegevens bestaan vaak uit gevoelige informatie zoals persoonsgegevens. Om deze gegevens goed te beheren zorgen we voor informatiebeveiliging. Daarvoor zijn normen ontwikkeld. Wij zorgen dat onze informatiebeveiliging hieraan voldoet. Om te toetsen of we hieraan voldoen voeren we risicoanalyses uit. Verder leggen we verantwoording af over het juiste gebruik van gegevens binnen de gemeente Lingewaard.

Onze medewerkers zijn zich bewust van de eisen die gesteld worden aan het omgaan met gegevens

Iedere medewerker is verantwoordelijk voor het op de juiste manier omgaan met de gegevens waarmee zij werken. Daarom blijven we werken aan het bewust maken en houden van medewerkers privacy en integriteit van gegevens.

Processen

Stimuleren lokale en duurzame inkoop en aanbesteding in onze organisatie

We stimuleren lokale en regionale ondernemers deel te nemen aan aanbestedingsprocedures. Daarnaast stimuleren we medewerkers om duurzaamheid als wegingsfactor mee te nemen in het inkoopproces/de aanbestedingsprocedure.

We leggen meer de focus op sociale aspecten bij onze inkopen

Daarmee dragen wij nog verder bij aan het bereiken van gemeentelijke doelen als meer werkgelegenheid voor mensen die al langer aan de kant staan. In ruil voor de gunning van een opdracht vraagt de gemeente Lingewaard bij social return iets terug van haar opdrachtnemers. Daar waar dat mogelijk is vragen we de opdrachtnemers in elk geval om een bijdrage te leveren aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente om met name meer mensen aan het werk te krijgen.

We handelen bezwaren binnen de wettelijke termijnen af

Met een bezwaar laat diegene die het besluit heeft gekregen weten dat hij het daar niet mee eens is. Dit bezwaar wordt voorgelegd aan de bezwarencommissie. De bezwarencommissie geeft advies aan het college. Het college neemt daarop weer een besluit. Voor de afhandeling van dit traject zijn wettelijke termijnen. Die termijnen redden we nog niet in alle gevallen. Dit is wel van belang voor degene die het bezwaar in dient, maar ook voor andere betrokkenen. Zij moeten zo snel mogelijk weten waar zij aan toe zijn.

In de afgelopen jaren is een stijgende lijn te zien van binnen de termijnen afgehandelde bezwaarschriften. Deze stijgende lijn willen we graag vasthouden. Mogelijk heeft COVID-19 invloed op het afhandelen van de bezwaarschriften.

Niet verplichte indicator	Meetbaar resultaat	W2018	W2019	B2020	B2021
Behandelen bezwaarschriften	Afhandeling bezwaren binnen 12 weken:	48%	52%	65%	70%
	Afhandeling bezwaren binnen 18 weken:	81%	90%	85%	90%

We handelen klachten zo veel mogelijk in de informele fase af

Er zijn heel veel contactmomenten met burgers en bedrijven. Soms verlopen die niet altijd naar tevredenheid van betrokkene. Dat kan leiden tot klachten. Iedereen kan een klacht indienen over o.a.:

- de persoonlijke behandeling door medewerkers of bestuurders;
- het krijgen van te weinig, onjuiste of misleidende informatie;
- het niet reageren op vragen.

Voor de afhandeling van een klacht zijn wettelijke termijnen. Voor de inwoner en de gemeente is het van belang om de klacht zo snel mogelijk af te handelen. Eerst bespreken we de klacht informeel met de klager. We bekijken hoe de klacht kan worden opgelost. In de praktijk blijkt dit de snelste en beste manier om de klacht op te lossen. Ook in 2021 streven we om het aantal klachten in meer dan 90% op te lossen in de informele fase.

Niet verplichte indicator	Meetbaar resultaat	W2018	W2019	B2020	B2021
Klachten	Percentage klachten dat informeel wordt afgehandeld.	91%	93,5%	> 85%	> 90%

Verzoeken om informatie handelen we snel

Iedereen kan stukken opvragen over zaken waar een gemeente over gaat. Dit wordt meestal in een Wob-verzoek (wet openbaarheid van bestuur) gegoten. Deze Wob-verzoeken dienen volgens de wet worden afgehandeld binnen 4 weken nadat het verzoek is ontvangen. Er is een mogelijkheid voor uitstel met 4 weken. De wettelijke termijn van 4 weken halen we niet in alle gevallen. We streven er naar om alle Wob-verzoeken binnen de wettelijke termijn af te handelen.

Het aantal verzoeken dat we binnen de wettelijke termijn af kunnen handelen neemt toe tot 65%

Dat lukt niet altijd om de wettelijke termijn te halen. Als het om veel informatie gaat, kost het verzamelen van informatie, het beoordelen en het screenen ervan veel tijd. Daarnaast moeten we, als dat van toepassing is, rekening houden met belangen van derden. Wij moeten hen dan vragen of ze bezwaar hebben tegen het openbaar maken van de informatie en waarom (hun zienswijze). Deze zienswijze betrekken we dan bij de besluitvorming op het Wob-verzoek. Ook dit kost extra tijd.

Verzoeken om informatie handelen we zo transparant mogelijk af

We screenen en anonimiseren de informatie en beoordelen op de eventuele in de wet genoemde weigeringsgronden. Het uitgangspunt blijft dat we zoveel mogelijk informatie delen.

Niet verplichte indicator	Meetbaar resultaat	W2018	W2019	B2020	B2021
Wob-verzoeken	Percentage WOB-verzoeken dat binnen de 4 wekentermijn wordt afgehandeld.	46%	39%	>60%	>65%

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Inleiding

In deze paragraaf geven we een toelichting op de partijen waar de gemeente mee samenwerkt. Als deze samenwerking een bestuurlijk en financieel belang kent, spreken we van een verbonden partij. De raad heeft in de Nota Verbonden Partijen het beleid vastgesteld. Dit geeft volgens het BBV voldoende kader voor de visie en uitgangspunten. In de diverse programma's van de begroting wordt beschreven welke bijdrage de verbonden partijen leveren aan het doel of de doelen van de programma's.

Algemeen

Risicomanagement

Per verbonden partij bekijken we hoeveel bestuurlijk en financieel belang er is en hoeveel risico we lopen. Op basis van deze analyses plaatsen we een verbonden partij in één van de drie toezichtarrangementen. Dit varieert van licht (1) tot zwaar (3). In de Nota Verbonden Partijen staat beschreven welke maatregelen en instrumenten er bij ieder toezicht arrangement horen. In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' gaan we verder in op de partijen uit het toezichtarrangement 'zwaar'.

Beleidsvoornemens 2021

Volgens de Nota Verbonden Partijen evalueren we elk jaar een andere gemeenschappelijke regeling. In 2021 zal dat de VGGM, onderdeel brandweer zijn. Deze stond gepland voor 2020 maar wordt doorgeschoven naar 2021.

Overzicht van de verbonden partijen

Doelgroepenvervoer Arnhem Nijmegen

Datum statuten, oprichtingsakte van de VP		14 april 2016 (Regeling BVO DRAN)
Plaats van vestiging		Arnhem
Datum meest recente wijziging van de VP		Januari 2017
Partijen	Welke gemeenten en/of andere publieke partijen nemen deel in de VP?	Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
Openbaar belang	Welke openbaar belang wordt met de VP gediend?	Het regelen van het vervoer voor doelgroepen uit de deelnemende gemeenten (Wmo, leerlingenvervoer en Jeugd)
Bestuurlijk belang	Deelname in (algemeen/dagelijks bestuur	<i>Aangewezen namens het college:</i> Wethouder A. Slob
	Gemeentelijk belang/aandeel (als percentage) t.o.v. totaal	Er wordt afgerekend tussen de deelnemende gemeenten volgens een verdeelsleutel.
Financieel belang	Bijdrage in de begroting 2021 van de VP	€ 2.045.965
	Omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en het einde van het jaar	Eigen vermogen per 01-01: € 0
		Eigen vermogen per 31-12: € 0
		Vreemd vermogen per 01-01: € 8.795.635
		Vreemd vermogen per 31-12: € 8.669.137
Rapportages	Rekeningresultaat 2019	€ 0
	Aandeel Lingewaard in het resultaat 2019	€ 0 - er wordt afgerekend op basis van werkelijkheid waardoor het saldo altijd € 0 bedraagt.
	Jaarverslag 2019 d.d.	11 juni 2020
Kader begroting 2021 d.d.		(AB) op 25 juni 2020

Euregio Rijn Waal

Datum statuten, oprichtingsakte van de VP		Opgericht in 1971, publiekrechtelijk sinds 1993
Plaats van vestiging		Kleve (D)
Datum meest recente wijziging van de VP		Statuten in 2007 gewijzigd
Partijen	Welke gemeenten en/of andere publieke partijen nemen deel in de VP?	• 49 Nederlandse en Duitse gemeenten • 3 regionale instanties 1 kamer van koophandel
Openbaar belang	Welke openbaar belang wordt met de VP gediend?	De Euregio Rijn-Waal heeft als belangrijkste doel de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij te verbeteren en te intensiveren
Bestuurlijk belang	Deelname in (algemeen/dagelijks bestuur	<i>Aangewezen namens de raad:</i> (raadslid) mw. drs. C.M. Dolmans-Klumper (D66)

		(raadslid) mw. M.W.L. Peters-Bruger (VVD) <i>Aangewezen namens het college:</i> Wethouder T. Janssen
	Gemeentelijk belang/aandeel (als percentage) t.o.v. totaal	2,51%
Financieel belang	Bijdrage in de begroting 2021 van de VP	€ 11.675
	Omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en het einde van het jaar	Eigen vermogen eind 2019: € 3.098.452,18 Vreemd vermogen eind 2019: € 2.166.841,36
	Rekeningresultaat 2019	€ 192.469,47
	Aandeel Lingewaard in het resultaat 2019	
Rapportages	Jaarverslag 2019	17 april 2020
	Kader begroting 2021	Nog niet beschikbaar pas na de Euregioraadsvergadering op 26.11.2020

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Gelderland Centraal

Datum statuten, oprichtingsakte van de VP		2017
Datum statuten, oprichtingsakte van de VP		2017
Plaats van vestiging		Westervoort
Datum meest recente wijziging van de VP		2018
Partijen	Welke gemeenten en/of andere publieke partijen nemen deel in de VP?	11 gemeenten: Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar
Openbaar belang	Welke openbaar belang wordt met de VP gediend?	Regionaal uitvoeren van diverse taken binnen het Sociaal Domein; De GR wordt modulair opgebouwd. We nemen Inkoop zorg, Onderwijszaken, WSP en werkgeverschap SW af.
Bestuurlijk belang	Deelname in (algemeen/dagelijks bestuur	<i>Aangewezen namens het college</i> Wethouder H. Witjes
	Gemeentelijk belang/aandeel (als percentage) t.o.v. totaal	Zowel voor de MGR als de modules is de kostenverdeling naar rato van het aantal inwoners (en de afname van producten volgens de zgn. sub-modules).
Financieel belang	Bijdrage in de begroting 2021 van de VP	€ 5.083.314
	Omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en het einde van het jaar	Eigen vermogen per 01-01: € 0 Eigen vermogen per 31-12: € 656 .000 Vreemd vermogen per 01-01: € 2.449.000 Vreemd vermogen per 31-12: € 3.497.000
	Rekeningresultaat 2019	€ 1.162.000 voor bestemming, € 656.000 na bestemming
	Aandeel Lingewaard in het resultaat 2019	€ 42.635
Rapportages	Jaarverslag 2019 d.d.	AB 25 juni 2020
	Kader begroting 2021 d.d.	AB 25 juni 2020

Toezichtarrangement 3

Omgevingsdienst Regio Arnhem

Datum statuten, oprichtingsakte van de VP		14 november 2012
Plaats van vestiging		Arnhem
Datum meest recente wijziging van de VP		Nvt
Partijen	Welke gemeenten en/of andere publieke partijen nemen deel in de VP?	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar en Provincie Gelderland
Openbaar belang	Welke openbaar belang wordt met de VP gediend?	Draagt zorg voor advisering en vergunningverlening en handhaving van Wabotaken
Bestuurlijk belang	Deelname in (algemeen/dagelijks bestuur	<i>Aangewezen namens het college:</i> Wethouder T. Janssen
	Gemeentelijk belang/aandeel (als percentage) t.o.v. totaal	19%
Financieel belang	Bijdrage in de begroting 2021 van de VP	€ 3.182,30
	Omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en het einde van het jaar	Eigen vermogen per 01-01-2019: € 1.458.700 Eigen vermogen per 31-12-2019: € 1.492.000 Vreemd vermogen per 01-01-2019: € 4.207.700 Vreemd vermogen per 31-12-2019: €3.750.100
	Rekeningresultaat 2019	- € 8.518
	Aandeel Lingewaard in het resultaat 2019	Dit bedrag wordt onttrokken aan de algemene reserve
Rapportages	Jaarverslag 2019 d.d.	Vaststelling 11 juni 2020
	Kader begroting 2021 d.d.	Vaststelling 11 juni 2020

Recreatieschap Overbetuwe

Datum statuten, oprichtingsakte van de VP		3 december 2008, oprichting BV recreatiemaatschappij Rivierenland
Plaats van vestiging		Kerk-Avezaath
Datum meest recente wijziging van de VP		Niet van toepassing
Partijen	Welke gemeenten en/of andere publieke partijen nemen deel in de VP?	Gemeente Lingewaard, Overbetuwe en Arnhem
Openbaar belang	Welke openbaar belang wordt met de VP gediend?	De gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de openluchtrecreatie en het toerisme in het gebied.
Bestuurlijk belang	Deelname in (algemeen/dagelijks bestuur	<i>Aangewezen namens de raad:</i> S.A.G. Rasing <i>Aangewezen namens het college:</i> Wethouder T. Janssen

	Gemeentelijk belang/aandeel (als percentage) t.o.v. totaal	1/4
Financieel belang	Bijdrage in de begroting 2021 van de VP	Geen bijdrage
	Omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en het einde van het jaar	Eigen vermogen en vreemd vermogen ligt bij de NV Recreatiemaatschappij Rivierenland. GR beschikt derhalve niet over vermogen.
	Rekeningresultaat 2019	Niet van toepassing

Park Lingezegen

Datum statuten, oprichtingsakte van de VP		1 december 2010
Plaats van vestiging		Elst
Datum meest recente wijziging van de VP		1 augustus 2014
Programma		Stad, dorp en landschap
Partijen	Welke gemeenten en/of andere publieke partijen nemen deel in de VP?	Gemeenten Arnhem, Nijmegen, Overbetuwe, Lingewaard. Provincie Gelderland en het waterschap maken geen onderdeel meer uit van het AB en DB. Aanpassing van de gemeenschappelijke regeling is in behandeling.
Openbaar belang	Welke openbaar belang wordt met de VP gediend?	Beheer van publiek toegankelijk groen tussen de steden en de financiering van dat beheer.
Bestuurlijk belang	Deelname in (algemeen/dagelijks bestuur	Aangewezen namens college: weth. T. Janssen
	Gemeentelijk belang/aandeel (als percentage) t.o.v. totaal	1/3 in het DB, 1/6 in het AB, na wijziging van de GR ¼ in DB en AB
Financieel belang	Bijdrage in de begroting 2021 van de VP	€ 240.000
	Omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en het einde van het jaar	Eigen vermogen begin 2019: € 15.947.000 Eigen vermogen eind 2019: € 12.268.000 Vreemd vermogen begin 2019: € 303.000 Vreemd vermogen eind 2019: € 654.000
	Rekeningresultaat 2019	Min € 7.092.000
	Aandeel Lingewaard in het resultaat 2019	n.v.t.
Rapportages	Jaarverslag 2019 d.d.	April 2020
	Kader begroting 2021 d.d.	April 2020

Datum statuten, oprichtingsakte van de VP		2002: 'Hulpverlening Gelderland Midden'
Plaats van vestiging		Arnhem
Datum meest recente wijziging van de VP		2017: 'Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland – Midden' (i.v.m. Veilig Thuis)
Partijen	Welke gemeenten en/of andere publieke partijen nemen deel in de VP?	Gemeenten: Arnhem, Ede, Wageningen, Renkum, Nijkerk, Zevenaar, Doesburg, Rheden, Overbetuwe, Duiven, Westervoort, Rozendaal, Scherpenzeel, Barneveld en Lingewaard
Openbaar belang	Welke openbaar belang wordt met de VP gediend?	• Publieke gezondheid • Jeugdgezondheidszorg • Brandweerszorg, rampenbestrijding
Bestuurlijk belang	Deelname in (algemeen/dagelijks bestuur	<i>Aangewezen namens het college:</i> DB: Burgemeester van Overbetuwe , namens de gemeenten Overbetuwe en Lingewaard AB: Burgemeester P.T.A.M. Kalfs - openbare veiligheid, Wethouder A. Slob - publieke gezondheid
	Bijdrage in de begroting 2021 van de VP	– Publieke gezondheid en jeugdgezondheidszorg 4-18 jr. € 684.000 – Jeugdgezondheidszorg 0-4 jr. € 582.000 – Rijksvaccinatieprogramma € 92.000 – Brandweer, crisisbeheersing en rampenbestrijding € 2.046.000 – bevolkingszorg € 44.000 De totale bijdrage is € 3.448.000
Financieel belang	Omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en het einde van het jaar	Eigen vermogen 01-01-2019 € 7.368.000 Eigen vermogen 31-12-2019 € 7.367.000 miljoen (incl.rekeningresultaat) Vreemd vermogen 01-01-2019 € 31.336.000 Vreemd vermogen 31-12-2019 € 33.491.000
	Rekeningresultaat 2019	€ 1.472.000 voor resultaatbestemming (€ 772.000 ná resultaatstemming)
	Aandeel Lingewaard in het resultaat 2019	Voor publieke gezondheid en jeugdgezondheidszorg 0-18 jr. o.b.v. inwoneraantal: € 8.198 Voor GGD-Facza o.b.v. inwoneraantal: € 4.206 Voor Veiligheid o.b.v. inbreng budgetten: € 28.884
	Jaarstukken 2019 d.d. april	Vaststelling door Algemeen Bestuur d.d. 8 april 2020
	Begroting 2021 d.d. april	Vaststelling door Algemeen Bestuur d.d. 8 april 2020

Toezichtarrangement 2

Werkvoorziening Midden Gelderland 'Presikhaaf bedrijven'

Deze is bij (voorgenomen) besluit van 15 oktober 2020 geliquideerd per 31-12-2020

Regio Arnhem Nijmegen

Datum statuten, oprichtingsakte van de VP		17 december 2015
Plaats van vestiging		Arnhem
Datum meest recente wijziging van de VP		N.v.t. Er is een wijziging beoogd met ingang van 1 januari 2021. Besluitvorming hierover vindt plaats in november 2020.
Partijen	Welke gemeenten en/of andere publieke partijen nemen deel in de VP?	Gemeenten Arnhem, Beuningen, Berg en Dal, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen, Zevenaar
Openbaar belang	Welke openbaar belang wordt met de VP gediend?	Het gemeenschappelijk orgaan bevordert de beleidsafstemming tussen de deelnemende gemeenten op het gebied van mobiliteit, economie en volkshuisvesting
Bestuurlijk belang	Deelname in (algemeen/dagelijks bestuur	<i>Aangewezen namens het college:</i> Wethouder H. Witjes
	Gemeentelijk belang/aandeel (als percentage) t.o.v. totaal	1/18
Financieel belang	Bijdrage in de begroting 2021 van de VP	€ 2,50 per inwoner voor het basispakket Voor de uitvoering van de opgaven worden aanvullende middelen ingezet.
	Omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en het einde van het jaar	Eigen vermogen eind 2019: € 136.734 Vreemd vermogen: Niet bekend.
	Rekeningresultaat 2019	€ 84.368
	Aandeel Lingewaard in het resultaat 2019	
Rapportages	Jaarverslag 2019 d.d.	17 juni 2020

Bank Nederlandse Gemeenten

Doel	Datum statuten, oprichtingsakte van de VP	26 november 1914
Partijen	Welke gemeenten en/of andere publieke partijen nemen deel in de VP	Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, elf provincies en een hoogheemraadschap
Openbaar belang	Welke openbaar belang wordt met de VP gediend?	Het concrete doel is vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling: het ontwikkelen en exploiteren van een kwalitatief hoogwaardig en uit financieel-economisch oogpunt aanvaardbaar intergemeentelijk glastuinbouwgebied (art. 4 regeling).
Bestuurlijk belang	Deelname in aandeelhoudersvergadering	<i>Namens het college</i> Burgemeester P.T.A.M. Kalfs
	Door wie?	
	Gemeentelijk belang/aandeel (als %) t.o.v. totaal	Aantal aandelen 19.305
Financieel belang	Bijdrage in de begroting van de VP	n.v.t.

	Omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en het einde van het jaar	Eigen vermogen per 01-01-2019: € 4.991.000 Eigen vermogen per 31-12: € 4.887.000 Vreemd vermogen per 01-01-2018: € 132.518.000 Vreemd vermogen per 31-12-2018: € 144.802.000
	Rekeningresultaat	Netto winst: € 163.000.000
	Aandeel Lingewaard in resultaat	Dividend: € 24.517,35 (€ 1,27) per aandeel
	Jaarverslag d.d.	16 april 2020

Toezichtarrangement 1

Vitens

Datum statuten oprichtingsakte van de VP		2006	
Datum meest recente wijziging van de VP		2 januari 2015	
Partijen	Welke gemeenten en/of andere publieke partijen nemen deel in de VP	De gemeenten en provincies in het voorzieningsgebied van Vitens zijn de publieke aandeelhouders. Zij hebben geen directe bemoeienis met de dagelijkse gang van zaken binnen het bedrijf.	
Openbaar belang	Welke openbaar belang wordt met de VP gediend?	Uitoefening van een publiek (drink)waterbedrijf, waaronder inbegrepen de winning, productie, transport en distributie van water	
Bestuurlijk belang	Deelname in Algemeen, Dagelijks bestuur	<i>Deelname aan de aandeelhoudersvergadering:</i> Burgemeester P.T.A.M. Kalfs	
	Door wie		
	Gemeentelijk belang/aandeel (als percentage) t.o.v. totaal		0,64%; 37.387 aandelen
Financieel belang	Bijdrage in de begroting van de VP	n.v.t.	
	Omvang van het eigen vermogen aan het begin en het einde van het jaar	Eigen vermogen per 01-01-2019: € 533.000.000 Eigen vermogen per 31-12-2019: € 533.300.000 Vreemd vermogen per 01-01-2019: € 1.233.500.000 Vreemd vermogen per 31-12-2019: € 1.293.000.000	
	Rekeningresultaat 2019	Netto winst € 11.100.000	
	Aandeel Lingewaard in het resultaat	Dividend: € 0,00	

Toezichtarrangement 1

Verenigingen en deelnemingen

De gemeente participeert naast de bovenstaande gemeenschappelijke regelingen nog in een aantal verenigingen, stichtingen of andere samenwerkingsverbanden. Het gaat dan om:

- De Vereniging van Nederlandse Gemeenten.
Lingewaard is, zoals alle andere gemeenten in Nederland, lid van de VNG. Via het college van Burgemeester en Wethouders zijn wij vertegenwoordigd in de algemene ledenvergadering van de VNG. In 2021 bedraagt de bijdrage aan de VNG € 67.000. Daarnaast zijn we ook lid van de afdeling Gelderland van de VNG. De contributie hiervoor bedraagt circa € 2.465.
Gezien het karakter van het lidmaatschap (vertegenwoordiging en belangenbehartiging) en het ontbreken van enig financieel risico wordt de VNG over het algemeen niet beschouwd als "Verbonden Partij".

- De Vereniging Nederlandse Riviergemeenten.
Dit is een overleg platform van gemeenten die aan de grote rivieren in Nederland liggen. We zijn in deze vereniging vertegenwoordigd door wethouder J. Sluiter. De contributie in 2021 bedraagt € 1.860. Gezien de genoemde criteria kan deze vereniging niet aangemerkt worden als een “Verbonden Partij”.
- Rijn 6.
Dit is een samenwerkingsverband met de gemeenten Arnhem, Overbetuwe en Rheden en de waterschappen Rijn en IJssel en Rivierenland. De samenwerking betreft de afvalwaterketen (dus met name riolering). In april 2013 is een samenwerkingsovereenkomst getekend (bestuurlijk). De samenwerkingsagenda maakt deel uit van de overeenkomst. In deze agenda staat concreet beschreven op welke onderdelen samengewerkt gaat worden. Gezien de genoemde criteria kan dit samenwerkingsverband niet aangemerkt worden als een “Verbonden Partij”.
- Platform NUVAL.
Het platform NUVAL is een samenwerkingsverband van de gemeentelijke aandeelhouders uit Gelderland en Flevoland in Vitens en Alliander. De gemeente Lingewaard is lid van dit platform. Er is geen vaste contributie per jaar vastgesteld. Gemaakte kosten worden naar rato verdeeld over de deelnemende gemeenten en bedraagt voor Lingewaard circa € 458. Gezien de genoemde criteria kan deze vereniging niet aangemerkt worden als een “Verbonden Partij”.
- Stichting Economic Board regio Arnhem Nijmegen.
Deze stichting is door het GO regio Arnhem Nijmegen opgericht om de economische ontwikkeling in de regio te stimuleren. Naast de lokale overheden nemen bedrijfsleven en kennisinstellingen hier aan deel. Van de deelnemersbijdrage aan het GO wordt € 1,00 per inwoner doorgesluisd naar de Stichting Economic Board. Er is indirect sprake van bestuurlijke deelname en van een financieel aandeel in de stichting. Verantwoording wordt afgelegd via de Verbonden Partij GO Arnhem - Nijmegen.
Deze stichting is ingedeeld in toezichtarrangement 1.
- Stichting Veilig Thuis.
Deze stichting is per 1 april 2017 opgericht door het Algemeen Bestuur (AB) van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM). Stichting Veilig Thuis is het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling. De Raad van Toezicht bestaat uit twee wethouders en een burgemeester uit het AB en twee onafhankelijke inhoudelijke deskundigen. De bijdrage van de gemeente Lingewaard aan de Stichting Veilig Thuis in 2020 bedraagt € 386.969. Er is indirect sprake van bestuurlijke deelname en van een financieel aandeel. Verantwoording hierover wordt afgelegd via de Verbonden Partij VGGM.
Deze stichting is ingedeeld in toezichtarrangement 1.

Alle deelnemingen in verenigingen in stichtingen als hierboven beschreven zijn ingedeeld in toezichtarrangement 1.

Paragraaf 7 Grondbeleid

Visie op grondbeleid

De gemeenteraad heeft op 31 oktober 2013 de "[Nota Grondbeleid 2013 gemeente Lingewaard](#)" vastgesteld. Hierin zijn de kaders gesteld voor de uitvoering van het grondbeleid. In deze nota is het grondbeleid als volgt beschreven:

"Grondbeleid is een doelgerichte overheidsinterventie in de grondmarkt. Door in de grondmarkt te interveniëren kan de overheid - in de meeste gevallen is dat de gemeente - het bereiken van haar eigen doelstellingen veilig stellen"

Hieruit blijkt dat het karakter van grondbeleid vooral faciliterend van aard is. Het draagt bij aan het behalen van doelen uit andere beleidsvelden en dit op een zo efficiënt mogelijke manier. Deze doelen, waarin het grondbeleid faciliteert, zijn uitgewerkt in met name de programma's 2, 3 en 8.

Wijze uitvoering grondbeleid

Om onze doelen in deze begroting te realiseren hebben wij de voorkeur voor het voeren van een faciliterend grondbeleid. Als het voor de realisering van onze doelen wenselijk is zullen wij een regisserende rol aannemen. Als het voor de realisering van onze doelen noodzakelijk is zullen wij een actieve vorm aannemen. We kunnen afwijken van deze voorkeursroute maar zullen dit dan onderbouwen aan de hand van de volgende inputfactoren:

- het (maatschappelijk) belang van de ontwikkeling;
- de mate waarin marktpartijen de ontwikkeling zelfstandig ter hand willen nemen;
- de eigendomspositie;
- een inschatting van het risicoprofiel;
- de winstverwachting;
- de aanwezige financiële middelen;
- de beschikbare capaciteit, kennis en kunde.

Deze voorkeursroute sluit aan op het beeld wat wij hebben over de rol van de overheid bij gebiedsontwikkeling. Wij kiezen er niet voor om vooraf en risicodragend zelfstandig plannen te ontwikkelen waarna we deze zelf uitvoeren. We stellen kaders en nodigen marktpartijen uit om met goede voorstellen te komen die passen binnen onze kaders. Komen marktpartijen zelf met goede voorstellen, dan is een uitnodiging niet nodig. Een faciliterende rol is dan afdoende. Wij zien onze rol niet als die van ondernemer.

De wijze waarop wij het grondbeleid uitvoeren geven wij hieronder per programma in hoofdlijnen weer.

Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Voor de realisatie van de Dorpensingel is het noodzakelijk dat we in samenwerking met de gemeente Nijmegen gronden aankopen om de realisatie van dit project mogelijk te maken. Uitgangspunt is minnelijke aankoop. Lukt dat niet dan zetten wij het onteigeningsinstrument in.

Voor de uitvoering van de maatregelen kruispunt Karstraat-Zandsedwardsstraat (Huissen) en de uitvoering bochten Karstraat (Huissen) is het noodzakelijk dat we gronden aankopen om de uitvoering van deze projecten mogelijk te maken. Uitgangspunt is minnelijke aankoop. Lukt dat niet dan zetten wij het onteigeningsinstrument in.

Programma 3 Economie

Bedrijfskavels

We gaan door met de inzet op acquisitie bij de verkoop van bedrijfskavels. Dit doen we onder meer via sociale media, websites van bedrijventerreinen en verkoopmakelaars. Het doel is om in 2021 zoveel mogelijk kavels te verkopen.

Glastuinbouwkavels

Binnen het project NEXTgarden ligt nog 29 hectare aan uitgeefbare grond in het exploitatiegebied Bergerden. In 2021 zetten we verder in op marketing en acquisitie om de verkoop van deze kavels te bevorderen.

Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Woningbouw

In 2021 brengen we voor diverse nieuwe woningbouwontwikkelingen bestemmingsplannen in procedure en leggen we deze voor aan de raad. Het project Markt 20-24 (Gendt) ontwikkelen we via het actief grondbeleid. In het project Zandsestraat (Bemmel) hebben we gronden liggen. Voor dit project onderzoeken we of we dit zelf gaan ontwikkelen of dat we de samenwerking aangaan met een ontwikkelaar. Voor de Aloysiuslocatie (Huissen) zal een Europese aanbestedingsprocedure worden gevoerd. De andere projecten ontwikkelen we via het faciliterend grondbeleid. Bij deze faciliterende projecten verhalen we onze kosten via een anterieure overeenkomst. Lukt dit niet dan verhalen we onze kosten via een exploitatieplan.

Beleidsuitgangspunten reserves

Algemene reserve grondexploitatie

Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's zijn van belang voor de algemene financiële positie van de gemeente. Voor het grondbeleid is een algemene reserve grondexploitatie aanwezig. Deze reserve dient ter dekking van onvoorzienbare risico's en als voorziening voor risico's op aangekochte (strategische) gronden die nog niet in exploitatie zijn genomen. De algemene reserve grondexploitatie wordt gevoed uit de (positieve) eindresultaten van alle afgesloten (grond)exploitaties, alle tussentijdse winstnemingen plus de positieve bijstellingen (verlagingen) van getroffen verliesvoorzieningen. Als uit de kostprijsberekening blijkt, dat bij een complex een verlies wordt verwacht, wordt hiervoor een voorziening getroffen (artikel 44 BBV), die ten laste van deze reserve wordt gebracht.

Als de algemene reserve grondexploitatie volledig is ingezet voor de afdekking van de (verwachte) verliezen van grondexploitaties, dan komen de tekorten, conform de nota Grondbeleid, ten laste van de algemene reserve. Als de algemene reserve grondexploitaties hoger is dan voor de verevening van de te verwachten tekorten/dekking van de risico's noodzakelijk is, dan kan de gemeenteraad bij de begroting/jaarrekening tot afoming besluiten.

De algemene reserve grondexploitatie bedroeg per 1-1-2020 € 5.681.480 (na resultaatbestemming, na aftrek van de ten laste van de algemene reserve grondexploitaties getroffen verliesvoorzieningen en na aftrek van de voorzieningen van verliezen, die in het verleden in de grondexploitaties zijn ingebracht).

Rekening houdend met:

- de winst- en verliesverwachtingen in de jaren 2020 en 2021;
- het vervallen van de extra getroffen verliesvoorziening voor de bedrijventerreinen door het vervallen van het voornemen om in het kader van het Regionale Programma Werklocaties (RPW) de bestemming per 1 januari 2021 van elke niet uitgegeven bedrijfskavel te wijzigen;
- een storting van een bedrag ter grootte van 4 miljoen euro in de Algemene Reserve als gevolg van het vrijvallen van de extra getroffen verliesvoorziening *)

is het verloop van de algemene reserve grondexploitaties naar verwachting als volgt:

	(Bedragen x € 1.000)
Saldo 1-1-2020	€ 5.681
Af: Verhoging verliesvoorziening 2020	€ 28
Bij: Vervallen extra voorziening bedrijventerreinen 2020	€ 4.066
Af: Storting in Algemene Reserve 2020	€ 4.066
Af: Verhoging verliesvoorziening 2021	€ 0
Bij: Verlaging verliesvoorziening 2021	€ 0
Bij: Toevoeging na afsluiting grondexploitatie Loovelden 2021	€ 23
Saldo 31-12-2021	<u>€ 5.676</u>

*) De extra getroffen voorziening voor de bedrijventerreinen valt vrij. Omdat de Algemene Reserve Grondexploitatie hoog genoeg is voor de financiële risico's die samenhangen met de grondexploitaties en omdat we in het verleden middelen uit de Algemene Reserve hebben gehaald om verliesvoorzieningen te treffen is dit bedrag (4 miljoen euro) in de Algemene Reserve gestort.

Voorzieningen verliesgevende projecten

Wanneer voor een complex op basis van de jaarlijkse geactualiseerde exploitatieopzet een verlies op eindwaarde (EW) optreedt, dan wordt voor dit verlies een voorziening getroffen.

De verliesvoorziening per 31-12-2019 is gebaseerd op de actualisatie van de grondexploitaties voor de jaarrekening 2019 die in maart 2020 is uitgevoerd. De bijstelling van de verliesvoorziening is gebaseerd op de huidige prognose van de geactualiseerde grondexploitaties voor de begroting 2021 die in juni 2020 is uitgevoerd.

Complex-nummer	Complexnaam (Bedragen x € 1.000)	Getroffen verliesvoorziening per 31-12-2019	Bijstelling op basis van huidige prognose	Verliesvoorziening na bijstelling op basis van huidige prognose
A.042	Fitness-Centre / Rietbaan-Zuid, Huissen	€ 246	- € 0	€ 246
A.063	Dorpsstraat/Oostervelden, Bemmelen	€ 570	- € 570	€ 0
A.043	Pannenhuis II, Huissen	€ 403	€ 28	€ 431
A.110	Glastuinbouwgebied Bergerden	€ 2.460	- € 2	€ 2.458
	Extra voorziening bedrijventerreinen	€ 4.066	- € 4.066	€ 0
	Voorzieningen voor verliezen die ingebracht zijn in de Grondexploitaties	€ 647		€ 647
Totaal		€ 8.392	- € 4.610	€ 3.782

Risico's van de grondzaken

Zie paragraaf 2 Weerstandsvormen en risicobeheersing onder [4.Risico's](#).

Prognose resultaten bouwgrondexploitaties

Complexen (Bedragen x € 1.000)	Einde looptijd	Winstverwachting/ Verliesverwachting
		V=voordeel N=nadeel
<i>Bedrijventerreinen</i>		
A.040 Agropark, Huissen	31-12-2025	€ 1.192 V
A.043 Pannenhuis II, Huissen	31-12-2025	€ 431 N
A.045 Houtakker II, Bemmelen	31-12-2026	€ 2.459 V
<i>Woningbouw</i>		
A.032 Markt 20-24, Gendt	31-12-2022	€ 125 V
A.042 Fitness-Centre / Rietbaan-Zuid, Huissen	31-12-2022	€ 246 N
A.051 Loovelden, Huissen	31-12-2021	€ 23 V
<i>Glastuinbouw</i>		
A.110 Glastuinbouwgebied Bergerden	31-12-2028	€ 2.458 N

Winst / verlies

Wij moeten volgens de richtlijnen van de BBV winst nemen op het moment dat deze zich werkelijk heeft gerealiseerd. In de regel dus als er sprake is van een positief resultaat. Onder strikte voorwaarden, zoals opgenomen in de BBV, dient tussentijds winst genomen te worden. In 2021 wordt de grondexploitatie Loovelden afgesloten. Er wordt in 2021, na tussentijdse winstnemingen in de jaren 2016 t/m 2019, een winst verwacht van 22.411 euro.

Paragraaf 8 Duurzaamheid

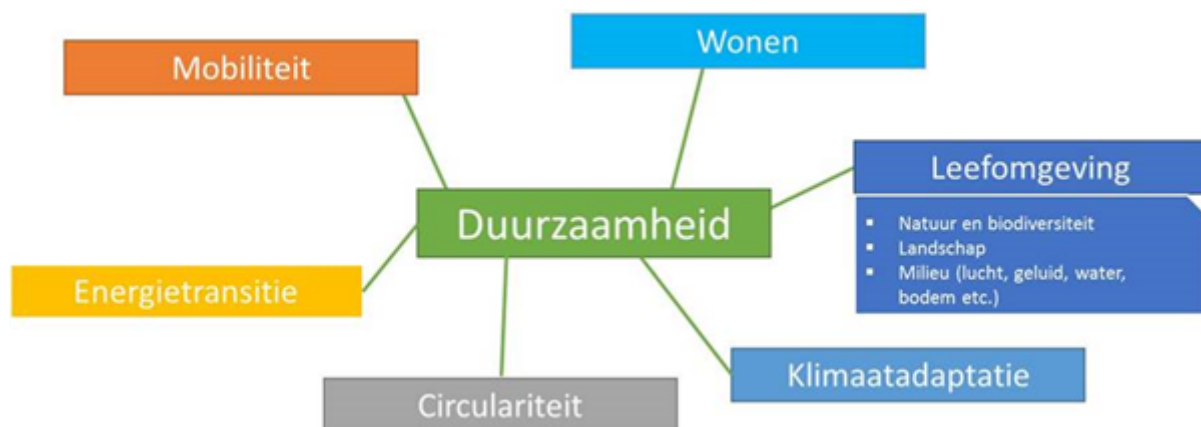
Inleiding

Wij verduurzamen. Dat is hard nodig. Wij willen de wereld tenminste behouden voor onze kinderen en kleinkinderen en de wereld nog een beetje beter achterlaten voor hen. We werken in Lingewaard *samen* aan verduurzaming. Vele inwoners in Lingewaard isoleren hun huis, pakken de fiets in plaats van de auto, gebruiken minder plastic of ontwikkelen zelfs duurzaamheidsprojecten in de buurt. Ook bedrijven verduurzamen; hun proces, hun pand, hun logistiek. Samen met de regio maken wij afspraken over de ontwikkeling van hernieuwbare energie. Er gebeurt dus al veel. Duurzaamheid ontwikkelt zich de laatste jaren razendsnel, en de opgave is groot. In deze duurzaamheidsparagraaf geven we een overkoepelend zicht op de thema's die vallen onder duurzaamheid.

Duurzaam Lingewaard

Duurzaam denken en doen gaat gemeengoed worden, dat is onze insteek, het college heeft een 'coördinerend wethouder duurzaamheid'. Het invullen van deze integrale rol gebeurt middels het thema-overstijgende programma Duurzaam Lingewaard. Dit behelst het bundelen van wat we doen binnen alle thema's die onder duurzaamheid vallen. We nemen dit jaar voor de tweede maal de duurzaamheidsparagraaf op in de programmabegroting. Ook koppelen we in de verantwoording vanaf 2020 terug per thema. Er komt steeds meer samenhang en integraliteit tussen de thema's die vallen onder Duurzaam Lingewaard.

Onderstaande figuur geeft de thema's aan die vallen onder Duurzaam Lingewaard:

Wij werken door de gemeente heen aan deze thema's. Het loopt door bijna alle werkgebieden en samenwerkingen. Duurzaamheid is een van de essentiële bouwstenen voor de omgevingsvisie. Duurzaam Lingewaard is een van onze focuspunten en heeft onze volle aandacht.

Er staan drie overkoepelende acties gepland voor Duurzaam Lingewaard in 2021, namelijk:
A. We besluiten hoe duurzaamheid wordt verweven in de omgevingsvisie.

B. We nemen ons nieuwe monitoringsinstrument voor duurzaamheid in gebruik, genaamd de Duurzaam Lingewaard Balans.

C. We hebben op communicatiegebied één boodschap naar buiten toe, waardoor herkenbaar is wat we als gemeente doen aan verduurzaming.

A. Mobiliteit

Mobiliteit en verkeer zijn opgenomen in programma twee van deze begroting. Het verduurzamen van mobiliteit komt terug in deze duurzaamheidsparagraaf. De verwachting is dat het aantal verplaatsingen in de toekomst verder blijft stijgen. Dit komt door een toename van het aantal inwoners en arbeidsplaatsen in de regio Arnhem-Nijmegen. Hierdoor neemt de druk op het hoofd- en onderliggend wegennet toe. Het doel is uiteindelijk om het verkeer energieneutraal te laten verplaatsen. Om dit te bereiken zoeken we naar een evenwicht tussen de bereikbaarheid, de economie, het leefmilieu en het klimaat. Deze grote opgaven vragen om een landelijke en regionale aanpak.

Het regionale programma “Slim&schoon onderweg” is hiervoor de basis om in de periode 2019-2022 een forse stap te maken in het benutten van de kansen voor slimme & duurzame mobiliteit in de regio Arnhem Nijmegen. “Structureel ander reisgedrag. Regionaal streven we naar gedragsverandering van dagelijks minimaal 20.000 extra reizigers (gerealiseerd eind 2022 ten opzichte van 1 januari 2019). Forensen, bewoners, bezoekers en logistiek die in de looptijd van 4 jaar zijn overstapt op slimme en duurzame mobiliteitsalternatieven.”

Als regio werken we daarvoor nauw samen en zetten we in op een aantal werksporen: robuust wegennet, betrouwbaar spoor, (H)OV voor iedereen, aantrekkelijk fietsnetwerk, schoon onderweg en verkeersveilige omgeving. Als gemeente stimuleren we bewoners om vaker de fiets te pakken en de auto te laten staan. Het doelgroepenvervoer verduurzaamt. Ook faciliteren we laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen.

Voor 2021 staan de volgende acties gepland, deze zijn ook opgenomen in programma twee:

Verdere uitbreiding van de laadinfrastructuur bereiken;

A.1. We pakken de acties op uit beleid voor laadinfrastructuur.

A.2. We streven naar een verdubbeling van de hoeveelheid laadpalen voor auto's in 2021 tov van eind 2020. In beginsel worden laadpalen op verzoek van gebruikers betaald en bekostigd. Halverwege 2020 waren er 29 openbare laadpalen.

We nemen infrastructurele maatregelen om het fietsgebruik verder te stimuleren.

A.3. We verbeteren drie fietsersoversteekplaatsen aan de Nielant in Huissen.

A.4. We maken fietsvoorzieningen op de Plak in Bemmelen, wanneer De Plak wordt gerealiseerd.

A.5. We onderzoeken hoe we beter aan kunnen takken op de snelfietsroutes rondom Lingewaard.

B. Wonen

Onze woningvoorraad dient een stuk energiezuiniger te worden. Veel van de woningen en gebouwen moeten beter geïsoleerd worden en voorzien van zonnepanelen. We voeren de energietransitie stap voor stap uit, samen met woningcorporaties, netwerkbeheerders en installateurs. En de transitie dient ook voor iedereen betaalbaar te blijven.

Naast energieneutraliteit en beperking CO₂-uitstoot ligt er een opgave voor:

- Circulair bouwen. We stimuleren hergebruik en herbestemming van sloopafval en bouwmaterialen. Dat kan door kringlopen te realiseren in de totale cyclus van ontwerp, bouw, exploitatie en onderhoud, en sloop.
- Klimaatadaptatie. We werken aan een klimaatadaptieve leefomgeving. Dit betekent dat de woonomgeving zodanig is ingericht, dat we minder kwetsbaar worden voor wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen.
- Natuurinclusief ontwerpen. Bij nieuwe ontwikkelingen, zoals de realisatie van een woonwijk of een bedrijventerrein, kijken we naar mogelijkheden om die natuur te versterken.

In 2020 is de Nota Wonen vastgesteld, deze voeren we uit.

Win-win op vele vlakken

Duurzame woningen en een klimaatadaptieve woonomgeving dragen bij aan comfortabel, gezond, betaalbaar en veilig wonen. Bijvoorbeeld: de aanwezigheid van groen en water in de woonomgeving verhoogt de beleefingswaarde, biedt mogelijkheden voor natuurontwikkeling en zorgt tegelijkertijd voor verkoeling tijdens warme dagen. Dit heeft weer effect op de gezondheid van de inwoners.

Voor 2021 staan de volgende zaken gepland, welke ook zijn opgenomen in programma acht:

B.1. We verkennen de mogelijkheden om circulair bouwen in nieuwe plannen op te nemen, waarbij we aanhaken bij de ambitie uit de Woondeal om ons in te spannen hiervoor een percentage van 25% te halen.

B.2 Bij nieuwe ontwikkelingen, zoals de realisatie van een woonwijk, kijken we naar mogelijkheden om de natuur te versterken door natuurinclusief te ontwerpen;

B.3. Voor bovenstaande punten haken we aan bij ontwikkelingen die in de regio op dit terrein ontwikkeld worden.

C. Circulariteit

Circulaire economie, dat betekent dat grondstoffen of hun kwaliteit niet verloren gaan na gebruik, maar worden hergebruikt. Dan krijg je een economie waarin energie, water en materialen zo lang mogelijk behouden blijven en zo efficiënt mogelijk hergebruikt worden. Kringlopen van materialen sluiten en de waarde van grondstoffen en producten maximaliseren (Rabobank, 2017); een 'grondstoffentransitie'. In deze regio werken we samen aan visie en aanpak. Dit thema heeft raakvlakken met zowel duurzaamheid als economie. We willen in 2030 voor 50% afvalloos zijn, waarbij we ons aansluiten bij de ambitie van de provincie om in 2050 volledig afvalloos te zijn. Dit is uitgewerkt in het Grondstoffenbeleid van onze gemeente.

Economie en duurzaamheid gaan samen op. De tuinbouwsector kan naast energiegebruiker ook steeds meer energieleverancier worden. Goede energievoorzieningen bijvoorbeeld in de vorm van een aansluiting op een regionaal warmtenet zijn een must voor de sector. Verschillende vormen van duurzame energie zoals zon, wind en biomassa kunnen elkaar versterken en voor leveringszekerheid zorgen. In de verbinding ligt onze kracht als gemeente. Het stimuleren van de energietransitie versterkt bedrijven in de Energie Milieu Technologie (EMT) sector, die regionaal in de belangstelling staat.

De mogelijkheden van vernieuwende concepten zoals de teelt van waterlinzen en algen onder glas zullen nader onderzocht worden. Veel van deze ontwikkelingen verkeren nog in de experimenteerfase. De gemeente faciliteert haalbaarheidsstudies en experimenten.

Voor 2021 staan de volgende acties gepland, zie ook de programma's drie en zeven:

C.1. Oriëntatie op gezamenlijke grondstoffengebruik met buurgemeenten Overbetuwe, Nijmegen en Arnhem, door een gesprek met alle drie te arrangeren.

C.2. Onderzoeken welke bedrijven aan kunnen/ willen sluiten, indien het warmtenet van de tuinders op Bergerden uitgebreid wordt.

C.3. Onderzoek naar de potentie van teelt van waterlinzen en algen onder glas ter stimulering van de bio economie.

D. Klimaatadaptatie

Het klimaat verandert, waardoor zomers heter en winters zachter en natter worden. Het weer verandert en er komt vaker veel regen in korte tijd, extreme hitte en droogte. Dit kan grote gevolgen hebben voor onze gezondheid, veiligheid, leefbaarheid en economie. Daarom willen we ons hier goed op voorbereiden. We gaan ons land 'klimaatbestendig' inrichten. Dit aanpassen aan het veranderende klimaat noemen we klimaatadaptatie. Specifieker is ruimtelijke adaptatie, waarbij aanpassingen plaatsvinden in de fysieke leefomgeving. Met het anders inrichten van de ruimte om ons heen, zorgen we ervoor dat we minder kwetsbaar zijn.

Om het proces van ruimtelijke adaptatie te versnellen en te intensiveren, is er een Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie geschreven. Dit plan is erop gericht om de gevolgen van wateroverlast, hittestress, droogte en overstromingen te beperken. Het is een gezamenlijk plan van Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen

De doelen uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie zijn:

1. Vanaf 2020 dient ruimtelijke adaptatie onlosmakelijk onderdeel te zijn van beleid en handelen.
2. In 2050 dient de Nederland klimaatbestendig en waterrobuust te zijn ingericht.

De gemeente Lingewaard is aan de slag gegaan met het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie.

Samenwerking met partijen in de regio is daarbij van groot belang. Daarom werken we met 8 andere gemeenten, Waterschap Rivierenland en Provincie Gelderland samen aan een klimaatbestendige regio. Er is dus een regionaal en een lokaal gemeentelijk traject.

Inmiddels hebben we onderzocht waarvoor we kwetsbaar zijn bij wateroverlast, droogte en hitte. Dit is in een zogenaamde 'stresstest' gedaan. We weten waarvoor we kwetsbaar zijn. Nu gaan we kijken welke maatregelen we kunnen nemen. Dit doen we door met alle betrokkenen in gesprek te gaan tijdens zogenaamde klimaatgesprekken (risicodialogen). De lokale klimaatgesprekken zijn gestart in de tweede helft van 2020. Vervolgens maken we een 'adaptatiestrategie'. Dit is een plan waarin staat beschreven hoe we onze omgeving zo goed mogelijk aanpassen aan het veranderende klimaat.

Voor 2021 staan de volgende acties gepland, deze zijn ook opgenomen in programma zeven:

D.1. Afronden en door de gemeenteraad laten vaststellen van de lokale adaptatiestrategie met een uitvoeringsagenda (voor het regionale traject geldt waarschijnlijk dat dit in 2020 is afgerond)

D.2. Oppakken eerste maatregelen uit de uitvoeringsagenda's (regionaal en lokaal)

E. Leefomgeving

We hebben een groene gemeente, waar inwoners en toeristen kunnen recreëren, waar bedrijven zich op specifieke locaties kunnen ontwikkelen en waar natuur- en landschapswaarden belangrijk en volop aanwezig zijn. Wetten en regels helpen om gezond en veilig te kunnen leven. Goede luchtkwaliteit, een gezond geluidsniveau en goede bodemkwaliteit zijn belangrijk, dit houdt de ODRA voor ons bij.

De algemene overkoepelende doelstelling voor landschap is:

“Verbeteren van de leesbaarheid en herkenbaarheid van het landschap waarbij cultuurhistorie een belangrijke rol vervult.” (zie Structuurvisie; <https://www.lingewaard.nl/structuurvisie-lingewaard-2012-2022/>)

We versterken de landschappelijke kwaliteit van onze gemeente door groene inrichtingsmaatregelen en -projecten waarbij ook aandacht uitgaat naar stimulering van natuurwaarden en biodiversiteit.

Meer groen is goed voor de biodiversiteit. Hoe meer verschillende soorten planten, dieren, bomen, bloemen, die thuishoren in onze regio, hoe groter de biodiversiteit. Bomen zijn onderdeel van de biodiversiteit en tegelijkertijd ondersteunen ze de biodiversiteit. Bomen bieden voedsel, leefruimte, bescherming en nestgelegenheid aan insecten, vogels, kleine zoogdieren en korstmossen. Bij aanplant van nieuwe boomstructuren houden we daar rekening mee. Wij planten meer pollen- en nectarrijke bomen, struiken en vaste planten aan. Deze zogenaamde drachtplanten leveren het basisvoedsel voor bestuivende insecten, zoals bijen en vlinders, én vormen een aanvullende voedselbron voor veel andere insecten. Daarbij gedijen ook vogels en kleine zoogdieren beter in een omgeving met kleurrijk en gevarieerd groen. Door het aanplanten van vogelbosjes met bes-dragende struiken, dichte hagen voor nestgelegenheid en hoge bomen om te schuilen, neemt de biodiversiteit toe. Daarnaast is deze biodiversiteit belangrijk voor predatoren van diverse plaagdieren zoals eikenprocessierupsen en luizen. Meer biodiversiteit is niet alleen van belang voor de natuur, maar ook voor ons leven en welbevinden. Bomen spelen hierin een beeld- en sfeerbepalende rol.

Voor 2021 staan de volgende acties gepland, deze acties zijn tevens opgenomen in de programma's vijf, zeven en acht:

We continueren met het Uitvoeringsprogramma Landschap en Biodiversiteit 2019-2023, om biodiversiteit, natuurwaarde en landschappelijke kwaliteit te verbeteren in combinatie met participatie van bewoners:

E.1. Beplantingsproject Lingewaard in 't Groen (vergroenen en landschappelijk inpassen van erven in buitengebied)

E.2. Cursus aanleg en beheer van landschapselementen

E.3. Oprichten werkgroep voor het creëren en beheren van aantrekkelijke biotopen (o.a. bijenoases)

E.4. We voeren het project Bloemrijke akkerranden opnieuw uit. Hierin brengen gemeenten Overbetuwe en Lingewaard samen met agrariërs de voor beleving en biodiversiteit waardevolle bloemrijke akkerranden terug in het landschap.

E.5. We brengen in beeld bij welke nieuwbouwwijken waterdoorlatende materialen gebruikt kunnen worden ipv gesloten verharding. We voeren minimaal 1 pilot uit.

- E.6. We leggen minimaal 2 wadi's aan met zandarme ondergrond in de nieuwbouwwijken, zoals in Vleumingen-west en Driegaarden
- E.7. We leggen klimaatbos Sportpark Ressen aan (1 á 2 hectare aanplant met bos). Dit betreft een strook grond tussen het Plaksche Veld / Sportpark Ressen en de A15 in Bemmelen.
- E.8. Minimaal 50% van de herplant zijn bomen die een belangrijke bijdrage leveren aan het verhogen van de biodiversiteit
- E.9. 20% van de bermen maaien we minder intensief (1 keer per jaar) om de biodiversiteit te verhogen
- E.10. We richten in 2021, 1000 are bermen en gazons biodivers in.

F. Energietransitie

Energietransitie betekent een grote overgang. We maken de overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame bronnen. Dat doen wij volgens wettelijke kaders en gemaakte afspraken, zoals het Gelders Energieakkoord (GEA). Ons hoofddoel is 'energie neutraal zijn in 2050'. Wij willen dan even veel energie opwekken als wij gebruiken in de gemeente. Wij zetten ons tot die tijd maximaal in om deze doelstelling te halen. Wij realiseren ons dat dit een fikse opgave is en dat wij nu tempo moeten maken om de lange termijn doelstelling te halen.

Wij werken aan de energietransitie vanuit drie pijlers:

1. het besparen van energie;
2. het opwekken van duurzaam geproduceerde energie;
3. het verduurzamen van de warmtevoorziening ('van het aardgas af gaan').

Energietransitie is nieuwe dingen doen en uitproberen. Juist in de uitvoering is de gemeente aangewezen op de inbreng van inwoners, organisaties en bedrijven. Wij willen het echt samen doen. Wij geloven dat je alleen misschien sneller bent, maar samen kom je verder. We werken samen met inwoners (initiatieven), bedrijven, Lingewaard Energie, Stichting Lingewaard Natuurlijk, woningbouwcorporaties en andere partners. We zoeken hen bewust op. Wij vinden het samen optrekken net zo belangrijk als de inhoudelijke voortgang.

De gemeente heeft hierbij een belangrijke regierol. Deze rol richt zich het informeren, stimuleren, faciliteren, organiseren en initiëren. Daarvoor is het van het grootste belang dat je als gemeente toegerust bent op het faciliteren van initiatieven vanuit inwoners en bedrijven. Een luisterend oor, het voeren van een open gesprek, beschikbaar en bereikbaar zijn in praktische zin en in grondhouding. We doen er ons best voor om dit voor elkaar te krijgen.

Voor 2021 staan er vooral acties opgenomen in programma zeven. Aanvullend zijn de volgende acties gepland, genoemd per pijler:

Energiebesparing:

- F.1. We bereiken het totaal van 2000 inwoners met de Regeling Reductie Energie (RRE) regeling die ondersteunt bij energiebesparen.
- F.2. We breiden de RRE-regeling uit met ondersteuning voor ten minste 30 huishoudens om energieschulden te voorkomen.
- F.3. We voeren ten minste 1 project uit waarin minstens 10 particulieren meedoen met verduurzaming aan huurwoningen door de woningbouwcorporaties.
- F.4. We bieden ten minste 5 bedrijven die verduurzamen een podium door een filmpje met hen op te nemen ofwel een artikel te plaatsen in het gemeentenieuws en/ of de nieuwsbrief bedrijven.

- F.5. We verrijken de volgende gemeentelijke communicatiekanalen met informatie over energiebesparing voor bedrijven: energieloket, gemeentelijke website, ondernemersloket
- F.6. We voorzien minimaal 5 bedrijven met een voucher twv 300 euro, op een natuurlijk (keuze)moment (verhuizing, verbouwing e.d.), om te besteden aan advies betreft mogelijkheden voor energiebesparing/ energietransitie
- Opwekken van duurzame energie:
- F.7. We evalueren het zoekgebied zon aan de Lingewal.
- F.8. We schrijven een notitie om de raad te informeren over ons standpunt t.a.v. onze mogelijkheden om duurzame energie op te slaan.
- Warmtetransitie
- F.9. We maken een routekaart om de stappen duidelijk te krijgen voor een energieneutraal (glas)tuinbouwgebied in 2025.
- F.10. We hebben minimaal viermaal per jaar contact met Duurzaam Zilverkamp en Doornenburg Duurzaam met energie, of ieder ander WOP/ DOP met een werkgroep gericht op Duurzaamheid/Energietransitie
- F.11. We werken de businesscase uit voor het toepassen van aquathermie in Doornenburg, mits de werkgroep Doornenburg Duurzaam met Energie dit een goed idee vindt.
- F.12. We voeren vervolgacties na het onderzoek Hoge Temperatuur Opslag (HTO) dat in september 2020 plaatsvindt op Bergerden.

G. Gemeente als goede voorbeeld

Duurzaam Lingewaard zijn we zelf – we verweven duurzaamheid in onze organisatie en inkoop. We geven als gemeente dus het goede voorbeeld. Zo bieden we al vijf jaar elektrische auto's, scooters en fietsen aan om dienstreizen mee te maken. We stimuleren medewerkers om met de fiets te komen in plaats van met de auto. Er is nog veel te doen en daar willen we ons voor inzetten de komende jaren. Allereerst willen we overzicht hebben in de huidige situatie, hiervoor gaan we de CO₂-prestatieladder inzetten.

Vele medewerkers zijn betrokken bij de inkoop van producten, diensten of werken. Bij het ontwerpen en bepalen wat er nodig is wordt duurzaamheid meegewogen, zie ook paragraaf vijf. In praktijk blijkt het een uitdaging om duurzaamheid mee te wegen als criterium. Dit is voor verbetering vatbaar.

Op ons gemeentekantoor prijken zonnepanelen. We hebben warmtekoudeopslag in het gemeentekantoor. Aangezien dit een nieuw gebouw betreft, is het goed geïsoleerd. We passen LED verlichting toe en sensoren die waarnemen of een ruimte in gebruik is en of de verlichting uit kan. Dit zijn mooie stappen, maar we verkennen graag wat we nog meer kunnen doen vanuit de gemeentelijke organisatie.

We verduurzamen ons gemeentelijk vastgoed. Het accommodatiebeleid bepaalt per kern hoe we omgaan met het gemeentelijke vastgoed. Wanneer dit bekend is, is het onze ambitie om de betreffende voorziening binnen tien jaar energieneutraal te hebben. Dit bedoelen we met 'Gemeentelijke accommodaties op weg naar energieneutraal'. Tevens kan gemeentelijk vastgoed als aanjager fungeren voor de warmtetransitie in een kern of dorp.

We zetten al verschillende stappen in de goede richting, zo verduurzamen we onze labelplichtige gebouwen voor 31 december 2022 naar tenminste energielabel B. De nieuwbouw voor onderwijs gebouwen willen we bouwen volgens de Energie Neutrale Gebouwen (ENG) normen, voor de renovatie van schoolgebouwen volgen we de Bijna Energie Neutrale Gebouwen (BENG) normen.

Voor 2021 staan de volgende acties gepland, deze zijn tevens opgenomen in programma zeven:
Inkoop

G.1. We organiseren drie interne bijeenkomsten om de bewustwording betreft duurzaam inkopen te vergroten en goede voorbeelden te delen.

G.2. We willen in 2021 ten minste vijf voorbeelden waarbij we tot duurzame inkoop zijn over gegaan ipv de standaard.

Gemeentelijke organisatie

G.3. We nemen de CO2-prestatieladder in gebruik.

Gemeentelijk vastgoed

G.4. We onderzoeken wat er nodig is om maatschappelijk vastgoed in Gendt, Huissen en Haalderen energieneutraal te maken.

G.5. Indien de landelijke proeftuinsubsidie wordt toegekend aan de Zilverkamp, onderzoeken we wat het betekent om het maatschappelijk vastgoed in de wijk ook aan te sluiten op het warmtenet.

G.6. We onderzoeken wat er nodig is om een postcoderoos project te realiseren in Huissen. Dit doen we in samenwerking met Lingewaard Energie.

Wat mag het kosten?

De budgetten die beschikbaar zijn voor de Duurzaam Lingewaard kunnen we onderverdelen in:

- Budgetten in de programma's in de meerjarenbegroting
- Budget duurzaamheid in de meerjarenbegroting
- Energietransitiefonds

Budgetten in de programma's in de meerjarenbegroting

Duurzaamheid is verweven in de programma's in de meerjarenbegroting. Benodigde (deel)budgetten vallen daarmee binnen de reguliere programma's. We streven ernaar om in de begroting van 2022 een opsomming te geven van de budgetten binnen de reguliere begroting die per thema aan duurzaamheid besteed worden.

Noemenswaardig is het budget geoormerkt binnen de revitalisering van de Zilverkamp als krediet om specifiek in de wijk te besteden aan duurzaamheid. Dit budget is dus niet gekoppeld aan een begrotingsjaar. Het is bedoeld als co-financiering en het college beslist over de uitgave ervan. Oorspronkelijk was dit krediet € 250.000, medio 2020 was hier nog € 180.000 van over.

Ook is er het investeringskrediet voor windenergie ter hoogte van € 125.000. Dat is ook niet aan een boekjaar gebonden. Dit krediet dient als voorfinanciering voor windprojecten.

Budget duurzaamheid in de meerjarenbegroting

Jaarlijks is er voor het beleidsterrein duurzaamheid € 245.000 opgenomen in de begroting (exclusief personele lasten). Dit bedrag gebruiken we voor duurzaamheid in het algemeen (Duurzaam Lingewaard) en voor het thema energietransitie. Dit bedrag wordt in 2021 globaal besteed aan:

Indeling	Verdeling Duurzaamheidsbudget € 245.000
Duurzaamheid	€ 50.000
Energietransitie, over all	€ 75.000
Pijler 1 Energiebesparing	€ 90.000
Pijler 2 Duurzame opwek	€ 15.000
Pijler 3 Warmtetransitie	€ 15.000

Energietransitiefonds

Het Energietransitiefonds is in werking. Er worden uitgaven en investeringen gedaan en er vloeien opbrengsten in terug. Hiermee kunnen we snel en flexibel inspelen op kansen die zich voordoen. In mei heeft de raad de startnotitie beleidskader energietransitie vastgesteld. Hierin is onder andere opgenomen dat het Energietransitiefonds is voor incidentele kosten die de energietransitie aanjagen. Dit kunnen ook personeelskosten zijn, mits deze ten dienste komen van het project of initiatief.

Voor 2021 hebben we de volgende begroting opgesteld:

Indeling	Verdeling Energietransitiefonds € 340.000
Duurzaamheid	nvt
Energietransitie, over all	€ 25.000
Pijler 1 Energiebesparing	€ 25.000
Pijler 2 Duurzame opwek	€ 150.000
Pijler 3 Warmtetransitie	€ 140.000

In 2021 is 1,72 fte beschikbaar voor de vaste formatie voor duurzaamheid. Daarnaast wordt 1,5 tot 2,0 fte ingehuurd op projecten. Deze kosten komen ten laste van projectbudgetten zoals De Zilverkamp, NEXTgarden en duurzame opwek van wind en zon, voor warmtetransitie en het transitiefonds.

Indicatoren

De indicatoren kunt u vinden in programma zeven.

Beleidsnota's

- [Beleidsnota Duurzaamheid 2016 – 2020 \(2016\)](#)
- [Startnotitie beleidskader energietransitie 2020](#)
- [Beleidskader Wind \(2019\)](#)
- [Beleidskader Zon \(2019\)](#)

Beleidsnota Duurzaamheid 2016 – 2020

Startnotitie beleidskader energietransitie 2020

Beleidskader Wind (2019)

Beleidskader Zon (2019)

- Strategie Warmte (2019)

Financiële positie

Van Kaderbrief naar Begroting

In de Kaderbrief 2021 hebben we een aantal uitgangspunten voor de Begroting 2021 opgenomen. Een daarvan is, dat we streven naar een sluitende meerjarenbegroting 2021-2024.

We kunnen u inderdaad een sluitende meerjarenbegroting voorleggen. Daarbij houden we rekening met de actualisatie van bestaande budgetten ([autonome ontwikkelingen](#)), de structurele doorwerking vanuit de 2e tussentijdse rapportage 2020 en de Meicirculaire 2020. Omdat we dit jaar een "vroeg" Prinsjesdag hebben, beschikken we eerder dan andere jaren over de informatie uit de Septembercirculaire. Hierover wordt u net als in voorgaande jaren in een apart raadsvoorstel geïnformeerd. De uitkomst van de Septembercirculaire staat wel in het financieel overzicht van deze begroting maar is verder niet in de begroting verwerkt.

We presenteren hierna eerst het overzicht van onze financiële positie. Vervolgens lichten we de autonome ontwikkelingen toe. De toelichting op de Meicirculaire 2020 vindt u [hier](#). De posten die doorwerken vanuit de 2e Tussentijdse Rapportage 2020 hebben we ook verwerkt.

We hebben in deze begroting, zoals aangegeven in de kaderbrief, twee nieuwe voorstellen opgenomen. Deze hebben betrekking op de Aloysiuslocatie en de regionale samenwerking. Ook gaan wij in op een tweetal door uw raad ingediende moties: de motie "Meer woningen mogelijk maken" en de motie "Op weg naar veiliger verkeer".

In de laatste paragraaf van dit onderdeel van de begroting hebben we een voorstel opgenomen over de inzet van de reserve precariobelasting.

Financieel overzicht

De ontwikkeling van het saldo van de Meerjarenbegroting 2021-2024 is in onderstaande tabel opgenomen.

Meerjarenbegroting 2021-2024

Bedragen x € 1.000		2021	2022	2023	2024
Kaderbrief 2021		-515	-419	1.074	1.913
Autonome ontwikkelingen		-298	-235	-203	-609
Meicirculaire 2020		195	705	-449	-521
Totaal Saldo MJB 2021 - 2024		-618	51	422	783
Structurele doorwerking 2e tussentijdse rapportage 2020		-118	-68	-68	-68
Raadsvoorstel inzake aanvullend krediet Polseweg		0	-17	-17	-17
Subtotaal saldo MJB 2021-2024		-736	-34	337	698
Nieuwe voorstellen					
Reservering t.b.v. ontwikkeling Aloysiuslocatie		0	0	-105	-105
Versterking regionale samenwerking		-33	-33	-63	-63
Motie "Meer woningen mogelijk maken"		-120	-120	-120	-120
Motie "Op weg naar veiliger verkeer"		0	0	0	0
Subtotaal saldo MJB 2021-2024		-889	-187	49	410
Inzet reserve precariobelasting					
- toevoeging aan de voorziening onderhoud wegen	5.000				
- projecten in het kader van bereikbaarheid en mobiliteit	2.800			-42	-41
- toevoeging aan de algemene reserve	4.300				
Totaal Saldo MJB 2021-2024	12.100	-889	-187	7	369
Septembecirculaire 2020		530	131	120	195
Saldo MJB 2021-2024 inclusief Septembecirculaire		-359	-56	127	564

Autonome ontwikkelingen

In deze paragraaf geven wij u een overzicht van de autonome ontwikkelingen. De belangrijkste mutaties hebben we voor u toegelicht.

Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024
Autonome ontwikkelingen:				
Bijstelling bijdrage VGGM	-72	-72	-72	-72
Prijsindexering en areaalvergroting	-673	-1.071	-1.468	-1.866
Vergoedingen raad, college en wachtgeld	-24	-97	-125	-127
Salarissen en opleiding organisatie	-321	-229	-84	35
Minder dekking uren grexen	-171	-156	0	0
Actualisering kapitaallasten	549	920	887	823
Automatiseringsplan actualisatie obv bestaand beleid	-214	-183	-94	-110
Automatiseringsplan Nieuwe Werken (incl. gevolgen COVID-19)	-80	-80	-80	-80
Egalisatie afval en riolering	356	322	299	304
Overig	8	85	89	40
Bijstelling opbrengst OZB	343	320	440	438
Totaal autonome ontwikkelingen	-298	-235	-203	-609

Bijstelling bijdrage VGGM

Bijstelling van de bijdrage aan de VGGM conform de door de VGGM in april 2020 vastgestelde begroting 2021.

Prijsindexering en areaalvergroting

Conform de uitgangspunten in de kaderbrief 2021 indexeren we de prijzen op basis van de Septembercirculaire 2019 of indien sprake is van contractuele verplichtingen op basis van de afspraken in het betreffende contract.

Het bedrag dat we in de meerjarenbegroting 2020-2023 hadden gereserveerd voor prijsindexering en areaalvergroting van materiële budgetten was € 300.000 per jaar. Voor de meerjarenbegroting 2021-2024 is het totaal per jaar € 673.000 hoger dan geraamd. Dit is grotendeels voor de decentralisatie van de taken in het sociaal domein. De jaarlijkse reservering dient bijgesteld te worden voor de budgetten van het sociaal domein. Daarom verhogen we voor de volgende jaren de reservering van € 300.000 elk jaar met € 400.000 (cumulatief).

Vergoedingen Raad, college & wachtgeld

De vergoedingen voor de werkzaamheden van de raadsleden en de onkostenvergoedingen worden jaarlijks geïndexeerd. Daarnaast wordt er standaard rekening gehouden met een wachtgeldverplichting voor 1 wethouder.

Salarislasten en opleidingen personeel

We actualiseren jaarlijks de salarislasten. Daarbij houden we onder andere rekening met Cao-afspraken, gevolgen van functiewaardering en andere ontwikkelingen op personeelsgebied.

Minder dekking uren en rente grexen

Jaarlijks beoordelen we aan de hand van de voorgenomen activiteiten hoeveel uren we kunnen doorbelasten naar grondexploitaties. We verwachten in 2021 en 2022 minder uren te kunnen doorbelasten dan geraamd was in 2020.

Daarnaast daalt de rente in 2021 en 2022 die ten laste van de grondexploitatie wordt gebracht. Dit is een nadeel. Dit komt door de daling van de boekwaarde van de grondexploitaties.

De verwachting is dat er in verband met de plannen voor een nieuw bedrijventerrein weer meer uren en rente doorbelast kunnen worden.

Actualisering kapitaallasten

Jaarlijks actualiseren we de kapitaallasten. Bij die actualisatie houden we naast vervangingsinvesteringen natuurlijk rekening met de stand van de voorgenomen investeringen en investeringen die zijn vertraagd. Daarnaast maken we een nieuwe raming van de rentekosten van de vaste geldleningen.

Vanaf 2021 schrijven we annuïtair af. Dit levert een voordeel op. Daarnaast zijn kapitaallasten van het investeringsplan geactualiseerd op basis van de huidige inzichten.

Automatiseringsplan actualisatie obv bestaand beleid

De meer kosten zijn als volgt onder te verdelen:

- Applicaties als gevolg van wettelijke voorschriften € 53.000
Bijvoorbeeld Archivering iBurgerzaken, actieve netwerkmonitoring, beveiligingsconsultancy en GGI-netwerk, uitbreiding tokens en bitdefender
- Applicaties/hardware/infrastructuur t.b.v. bedrijfsvoering € 107.000
Windows10, Server, storage, etc.
- Vaktechnische applicaties € 55.000
RaetOnline, app werkzoekenden, etc.

Automatiseringsplan Nieuwe Werken (inclusief gevolgen COVID-19)

Voor het Nieuwe Werken (concept flexibel werk) / Nieuwbouw gemeentehuis is nodig

- Toename beeldschermen, licenties, bandbreedte en applicaties
- Aanmeldzuil, scanner ontvangsthal, vergaderzaal-/werkpleksignalering

Door de gevolgen van COVID-19 (thuiswerken) is de invoering van het concept flexibel werken noodgedwongen versneld ingevoerd.

Afval en riolering

Het voordeel wordt globaal veroorzaakt door de indexering van de heffingen, de toerekening van de btw over de rentelasten van de investeringen en door de dekking van de stijging van de perceptiekosten, de overhead en de kosten van vegen.

Overige posten

Op basis van bestaand beleid zijn enkele posten bijgesteld. Zoals dividend Vitens, mutaties voorzieningen ivm planmatig onderhoud, leges en huur raadsvergaderingen, verkiezingen e.d.

OZB-opbrengsten

De OZB opbrengsten zijn geïndexeerd met de jaarlijkse prijsstijging van 1,8%. Daarnaast is er rekening gehouden met een groei van 180 woningen per jaar in de jaren 2021 t/m 2024 en is er bij de niet-woningen areaaluitbreiding en minder leegstand. Verder houden we vanaf 2023 rekening met een groei van het aantal niet-woningen.

Doorwerking 2e Tussentijdse Rapportage 2020

De doorwerking vanuit de 2e Tussentijdse Rapportage 2020 heeft onder meer betrekking op de beweegbare afsluitingen in het centrum van Huissen, onderzoeken mobiliteit en het voorbereidingskrediet woningbouwplan Zandsestraat in Bemmel. Voor een nadere toelichting op de doorwerking vanuit de 2e Tussentijdse Rapportage 2020 verwijzen wij u naar deze rapportage.

Nieuwe voorstellen

Reservering t.b.v. ontwikkeling Aloysiuslocatie

Wij hebben in deze begroting vanaf de jaarschijf 2023 een reservering van € 105.000 opgenomen voor de kapitaallasten die voortvloeien uit de ontwikkeling van de Aloysiuslocatie. Deze reservering is gebaseerd op de informatienota die u in april heeft ontvangen. Wij zullen u de komende periode in een apart raadsvoorstel vragen om hiervoor het investeringsbudget beschikbaar te stellen. Op deze manier is er al (gedeeltelijke) dekking in de begroting opgenomen.

Versterking regionale samenwerking

In het voorjaar van 2019 hebben de 18 colleges van B&W in de regio Arnhem-Nijmegen besloten een proces te starten om de regionale samenwerking te versterken. De urgentie is tweeledig: slagkracht organiseren voor de grote opgaven die op de regio afkomen én het tot stand brengen van een transparante en democratisch gelegitimeerde regionale besluitvorming. Hiertoe zijn voorstellen in voorbereiding die de volgende onderdelen bevatten:

- Visie op de regio Arnhem-Nijmegen;
- Contouren voor de regionale agenda van 2021, bestaande uit 5 opgaven;
- Gemeenschappelijke Regeling Regio Arnhem-Nijmegen.

Eind 2020 neemt uw raad hier een besluit over. Bij positieve besluitvorming over de voorstellen, zal de gemeentelijke bijdrage aan de Regio stijgen. De financiële consequenties bestaan enerzijds uit een stijging van de basis-financiering en anderzijds uit financiering van de vijf opgaven. De basisfinanciering stijgt op grond van de voorstellen met een bedrag van € 1,62 naar € 2.50 per inwoner. Daarnaast betalen we € 1,00 voor de Economic Board. Van de financiering van de opgaven is nog geen eindbeeld bepaald, daar wordt nog aan gewerkt. Wel is er in beeld hoeveel 'extra' geld de gemeenten ook in de afgelopen jaren al bijdragen aan de diverse ontwikkelingen gekoppeld aan de opgaven. Voor Lingewaard komt dit neer op een bedrag van gemiddeld € 4,00 per inwoner per jaar. Voor 2021 wordt uitgegaan van bestaande budgetten voor de opgaven.

Tegenover het beeld van de kostenstijging moet echter ook het beeld gezet worden van de urgentie om tot deze ontwikkeling van versterking van de regio te komen. Het is al eerder in beeld gebracht dat we in de afgelopen jaren middelen zijn 'mis' gelopen, omdat we vanuit onze huidige structuur onvoldoende daadkrachtig en gezamenlijk handelen. Een versterkte regio zal geld opleveren.

Gedeputeerden van de Provincie Gelderland zijn voornemens om Provinciale Staten te vragen financieel bij te dragen met een bedrag van € 1.200.000, gelijk verdeeld over 2021 en 2022, wanneer de regiogemeenten langjarig instemmen met de nieuwe samenwerking (en de inwonerbijdrage opnemen in de meerjarenbegroting). Met deze bijdrage is rekening gehouden in de tabel.

Motie meer woningen

De "motie meer woningen" bepleit het binnen de kaders op een ruimhartiger manier mogelijk maken van particuliere, veelal kleinschalige woningbouwinitiatieven. De invulling van deze motie wordt opgepakt in de denklijn van de nieuwe Omgevingswet. Dat wil zeggen, dat initiatieven worden behandeld in de lijn van "Ja, mits", terwijl nu op basis van vigerende planologische kaders vaak nee, tenzij als uitgangspunt wordt gehanteerd. Daar waar mogelijk worden de (planologische) kaders aangepast zonder dat dit leidt tot een aantasting van het Lingewaardse specifieke stedenbouwkundige en landschappelijke karakter, bestaande uit zichtbare autonome woonkernen gelegen in een groene setting. Om dit beleid uit te kunnen voeren is 1,5 fte formatie nodig. De bijbehorende kosten bedragen € 120.000 en hebben wij in deze begroting opgenomen.

We hebben u hierover een apart raadsvoorstel aangeboden. Daarin is meer informatie opgenomen over de uitvoering van de motie.

Motie "Op weg naar veiliger verkeer"

In de motie "Op weg naar veiliger verkeer" is gevraagd om in 2020 eenmalig € 5.000 vrij te maken voor de campagne "Wij gaan weer naar school".

Dit hebben we gedaan én we hebben posterframes (wisselborden) aangeschaft ten behoeve van de deelname aan regionale verkeersveiligheidscampagnes.

Daarnaast is verzocht om bij de Kadernota een keuzevoorstel op te nemen voor een structureel bedrag van ten minste € 15.000. Dit bedrag is volgens de motie belangrijk om jaarlijks uitvoering te geven aan regionale verkeersveiligheidscampagnes, de VVN-campagne "Wij gaan weer naar school", het ondersteunen van lokale activiteiten en het veiliger maken van schoolomgevingen. Voor de jaarlijkse deelname aan verkeersveiligheidscampagnes hebben we in deze begroting structureel € 5.000 gereserveerd. Dit kunnen we dekken uit bestaande budgetten in de begroting. Voor het bevorderen van de verkeersveiligheid, onder andere rondom scholen, zijn naast het deelnemen aan campagnes naar onze mening ook – soms ingrijpende – infrastructurele maatregelen nodig. Dat vraagt om meer dan het in de motie genoemde budget. Daarom hebben we daar in deze begroting geen extra bedrag voor opgenomen.

Inzet reserve precariobelasting

In de Kaderbrief 2021 hebben wij aangegeven, dat u bij de vaststelling van de Begroting 2016 onder andere besloten heeft over de mogelijke inzet van de precariobelasting. Deze inzet was onder het voorbehoud dat het heffen van precariobelasting op elektriciteits- en waterleidingen juridisch geoorloofd zou zijn. Hierover hebben we inmiddels meer duidelijkheid. Met Vitens zijn we tot een afronding van de gerechtelijke procedure gekomen en Liander heeft alle bezwaarschriften ingetrokken. Wat we ook weten is, dat we nog tot en met 2021 precariobelasting op elektriciteits- en waterleidingen kunnen heffen en dat dit daarna niet meer is toegestaan. Eind 2021 bevat de reserve precariobelasting € 12,1 miljoen.

We stellen voor om de reserve precariobelasting als volgt in te zetten:

1. Toevoeging aan de voorziening onderhoud wegen (€ 5,0 miljoen).
2. Projecten in het kader van bereikbaarheid en mobiliteit (€ 2,8 miljoen).
3. Toevoeging aan algemene reserve (€ 4,3 miljoen).

1. Toevoeging aan de voorziening onderhoud wegen (€ 5,0 miljoen)

In het beleidsplan wegverhardingen 2017, vastgesteld door de gemeenteraad op 29 september 2016, is gemeld dat de jaarlijkse storting in de voorziening onderhoud wegen € 400.000 te laag was. Zouden we dit in 2017 hebben aangepast, dan zou de voorziening onderhoud wegen in 2030 toch bijna helemaal leeg zijn.

Bedoeling was toen om de benodigde aanpassing vanuit de opbrengst precariobelasting te dekken. Daarbij gingen we ervan uit van een structurele opbrengst precariobelasting. We weten inmiddels dat dit niet het geval is.

Jaarlijks voegen we bijna € 1,4 miljoen toe aan de voorziening onderhoud wegen. De verwachte onttrekkingen aan de voorziening zijn de komende jaren hoger. Wanneer we geen aanvullende maatregelen nemen, zal de voorziening vanaf 2025 niet meer van voldoende omvang zijn. Een structurele verhoging van de jaarlijkse toevoeging is noodzakelijk. Daarvoor ontbreekt op dit moment echter de ruimte in de meerjarenbegroting. We stellen daarom voor om vanuit de reserve precariobelasting € 5 miljoen toe te voegen aan de voorziening onderhoud wegen. Dan zijn er tot en met 2029 voldoende middelen in de voorziening om alle werkzaamheden uit te kunnen voeren. Eind 2029 is de voorziening dan leeg.

We gebruiken het komende jaar om het beleidsplan wegverhardingen te actualiseren.

2. Projecten in het kader van bereikbaarheid en mobiliteit (€ 2,8 miljoen)

In de Kaderbrief 2021 gaven wij aan dat extra middelen nodig zijn voor bereikbaarheid en mobiliteit. In het project "Bochten Karstraat" hebben we te maken met extra kosten van ruim € 1 miljoen. Dit heeft te maken met het aankopen van extra gronden (via onteigening). We stellen voor om deze extra kosten te dekken vanuit de reserve precariobelasting.

Voor de uitvoering van het project Realisatie fietsvoorzieningen De Plak, is naar verwachting € 2,75 miljoen nodig. Wij verwachten een subsidie van € 1.000.000 te ontvangen. We stellen voor het restant te dekken door inzet van de reserve precariobelasting. Dit bedrag voegen wij toe aan de bestaande investeringsreserve voor fietsvoorzieningen (SFR15).

Uit de investeringsreserves mogen alleen de afschrijvingslasten worden gedekt. De rentelasten hebben we daarom apart in deze begroting opgenomen.

3. Toevoeging aan algemene reserve (€ 4,3 miljoen)

We stellen voor om het restant van de reserve precariobelasting (ruim € 4 miljoen) toe te voegen aan de algemene reserve. Van dit bedrag willen we een gedeelte opnemen als reservering voor COVID-19 (conform het bij de Kaderbrief 2021 ingediende amendement). Wij zijn op dit moment bezig met een notitie "Corona, Lingewaard herstelt stap voor stap". Deze notitie wordt eind van het jaar aangeboden aan de raad. Hier wordt in opgenomen wat de reservering is en hoe deze is opgebouwd.

Daarnaast wordt aan de algemene reserve ruim € 4 miljoen toegevoegd vanuit de algemene reserve grondexploitatie. Dit laatste heeft te maken met het vervallen van het voornemen van de provincie om in het kader van het Regionale Programma Werklocaties (RPW) de bestemming per 1 januari 2021 van elke niet uitgegeven bedrijfskavel te wijzigen.

Algemene dekkingsmiddelen, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Financieel overzicht

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Het betreft met name de OZB en de uitkeringen uit het gemeentefonds. Deze middelen kennen in tegenstelling tot heffingen zoals het rioolrecht of de afvalstoffenheffing geen vooraf bepaald bestedingsdoel.

(bedragen x € 1.000)

Algemene dekkingsmiddelen	2020 *	2021
OZB (groei + index)	11.704	12.404
Gemeentefonds (Algemene uitkering)	58.073	59.756
Uitkering deelfonds sociaal domein	5.486	5.437
Dividenden	120	53
Precariorechten	3.431	3.431
Saldo van de financieringsfunctie	163	60
Overige algemene dekkingsmiddelen	322	322
Vennootschapsbelasting	0	0
Totaal algemene dekkingsmiddelen	78.995	81.463
Reservering precariorechten	- 2.980	-3.087
Vrij besteedbare middelen	76.015	78.376

* Begroting 2020 na wijzigingen.

Onroerende zaakbelasting

In de paragraaf Lokale heffingen is een specificatie van de onroerende zaakbelasting opgenomen en zijn de ontwikkelingen toegelicht. Verwezen wordt dan ook naar genoemde [paragraaf](#).

Algemene uitkering

Meicirculaire

De uitkering van de Meicirculaire 2020 valt voor de jaren 2020 t/m 2022 hoger uit dan verwacht bij de septembercirculaire 2019, maar vanaf 2023 wordt het accres negatief. Dit wordt vooral veroorzaakt door de op termijn lager geraamde zorgkosten door het rijk. De accressen voor 2020 en 2021 worden vastgekleit om zo meer rust en stabiliteit te geven. De herijking van het gemeentefonds is een jaar uitgesteld naar 2022. Uiterlijk bij de decembercirculaire 2020 zullen de gevolgen van deze herijking voor de gemeente Lingewaard bekend zijn.

Septembercirculaire

Anders dan in voorgaande jaren kennen we bij deze begroting de uitkomst van de Septembercirculaire. Het accres is nu t/m 2024 vastgekleit op de stand uit de voorjaarsnota 2020 van het rijk, om zo meer rust en stabiliteit te geven.

De hogere uitkering in de jaren 2020 en 2021 komt vooral door de compensatie voor de kosten die gemeenten maken inzake corona en het opschorten van de verhoging van de opschalingskorting in de jaren 2020 en 2021.

Dividend

De gemeente Lingewaard ontvangt jaarlijks dividenduitkeringen uit hoofde van haar aandelenbezit Vitens € 29.000 en BNG € 24.000. Ten opzichte van 2020 is het dividend gedaald met € 67.000 (Vitens) en € 16.000 (BNG).

Bespaarde rente reserves en voorzieningen

Vanaf 2017 verantwoorden wij alleen de werkelijke rentelasten in de begroting. Er wordt, conform het advies van de commissie BBV, geen rentevergoeding meer berekend over het eigen vermogen en de voorzieningen.

Precariobelasting

Voor de actuele informatie over precariobelasting verwijzen wij u naar de paragraaf lokale heffingen, onderdeel [precariobelasting](#).

Saldo van de financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie is het verschil tussen de toegerekende rekenrente aan de producten en de werkelijk betaalde rente over de lang- en kortlopende leningen. Dit wordt ook wel het renteresultaat genoemd.

Bij de bepaling van het renteresultaat voor de begroting 2021 is gerekend met een renteomslagpercentage van 1,5%.

Het resultaat over 2021 bedraagt € 58.000 nadelig. Een specificatie van dit resultaat vind u in de paragraaf [Financiering](#).

Overige algemene dekkingsmiddelen

Dit betreft de opbrengsten van de hondenbelasting € 229.600 en de toeristenbelasting € 92.800. De reclamebelasting (raming € 81.700) wordt niet meegenomen als algemeen dekkingsmiddel omdat bij de instelling van het ondernemersfonds is afgesproken dat de netto-opbrengst van de reclamebelasting rechtstreeks beschikbaar wordt gesteld aan het ondernemersfonds. Overigens heeft de raad aangegeven de hondenbelasting en toeristenbelasting te beschouwen als doelbelasting.

Vennootschapsbelasting

Gemeente Lingewaard doet op basis van de uitgevoerde inventarisatie jaarlijks aangifte vennootschapsbelasting voor reclame en voor afvalgrondstoffen. De verwachte vpb-last die hieruit volgt is ca. € 5.000. Voor de grondexploitatie is na afstemming met de Belastingdienst definitief bevestigd dat geen sprake is van een vennootschapsbelastingplichtige activiteit voor de jaren 2016 tot en met 2018. De omstandigheden van het grondbedrijf zijn niet zodanig gewijzigd dat een risico ontstaat dat de fiscale positie van het grondbedrijf muteert. Jaarlijks wordt getoetst of nog eventuele andere activiteiten vennootschapsbelastingplichtig zijn. Hiervan is tot op heden geen sprake.

Onvoorzien

We hebben in de begroting geen specifieke post onvoorzien opgenomen. Voor onvoorziene zaken hebben we de algemene reserve tot onze beschikking.

Overhead

OVERHEAD	2021	
	x € 1.000	
Salarissen	23.685	
Algemene en advieskosten	93	
Overige personeelslasten	101	
Opleidingen	460	
Directe uren naar producten	<u>-14.688</u>	
Totaal personeelslasten		9.651
Huisvesting	1.394	
Informatievoorziening & automatisering	2.552	
Facilitaire dienstverlening	444	
Organisatieontwikkeling	75	
Personeelsbeleid & -beheer	<u>423</u>	
Totaal indirecte lasten		4.887
Begroting & verantwoording	81	
Communicatie	50	
Juridische kwaliteitszorg	255	
Documentaire informatievoorziening	208	
Representatie	<u>84</u>	
Totaal overhead werkzaamheden		<u>678</u>
Totaal overhead		15.216

Investeringsplan 2021 - 2024

[illegible]

7.01	Investeringen vervangingen Riolering 2021	2.137	2.137	0	0	2021-2023	15-60				
	Investeringen vervangingen Riolering 2022	1.998	1.998	0	0	2022-2024	15-60				
	Investeringen vervangingen Riolering 2023	2.047	2.047	0	0	2023-2025	15-60				
	Investeringen vervangingen Riolering 2024	1.998	1.998	0	0	2024-2026	15-60				
	Maatregelen / Projecten Riolering 2021	2.234	2.234	0	0	2021-2023	15-60				
	Maatregelen / Projecten Riolering 2022	840	840	0	0	2022-2024	15-60				
	Maatregelen / Projecten Riolering 2023	840	840	0	0	2023-2025	15-60				
	Maatregelen / Projecten Riolering 2024	840	840	0	0	2024-2026	15-60				
7.02	Ondergrondse containers 2020	138	138	0	0	2020-2021	15				
	Totaal uitvoering 2021-2024	49.941	15.040	5.726	29.175			0	42	283	778
Ten tijde van het opstellen van de begroting was de verwachting dat de volgende posten in 2020 worden uitgevoerd: eventueel na evaluatie Ontsluiting de Heister via terrein OBC, Uitvoering huisvestingsprogramma onderwijs 1e fase, Fietspad A325 kattenleger, reconstructie Nijmeegsestraat, vervanging groen en bomen (2018+2019+2020), Verduurzaming gemeentelijke gebouwen label B, Gemeentelijk Mobiliteitsplan (2019+2020) en grond Park Lingezegen.								135	169	300	300
Totaal reservering nieuwe lasten 2021 e.v.								135	212	583	1.078
Gedekt door investeringsreserves en/of de reserve rehabilitatie wegen								0	-1	-99	-107
Totaal nieuwe lasten investeringen in de exploitatie								135	211	484	971

Meerjarenbegroting 2021 - 2024

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Totalen Meerjarenbegroting 2021- 2024					
Nr.	Bedragen x € 1.000	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1	Veiligheid	-3.298	-3.290	-3.290	-3.290
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-2.232	-2.224	-2.224	-2.224
1.2	Openbare orde en veiligheid	-1.066	-1.066	-1.066	-1.066
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-10.239	-5.193	-5.193	-5.193
2.1	Verkeer en vervoer	-10.198	-5.152	-5.152	-5.152
2.2	Parkeren	-41	-41	-41	-41
3	Economie	-956	-956	-986	-986
3.1	Economische ontwikkeling	-698	-698	-728	-728
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	61	61	61	61
3.3	Bedrijvenloketten bedrijfsregelingen	-198	-198	-198	-198
3.4	Economische promotie	-121	-121	-121	-121
4	Onderwijs	-3.889	-3.889	-3.889	-3.889
4.1	Openbaar basisonderwijs	-49	-49	-49	-49
4.2	Onderwijshuisvesting	-2.066	-2.066	-2.066	-2.066
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.774	-1.774	-1.774	-1.774
5	Sport, cultuur en recreatie	-8.017	-7.947	-7.947	-8.052
5.1	Sportbeleid en activering	-627	-627	-627	-627
5.2	Sportaccommodaties	-2.201	-2.146	-2.146	-2.146
5.3	Cult.-presentatie, -productie en -partic	-374	-374	-374	-374
5.5	Cultureel erfgoed	-94	-94	-94	-94
5.6	Media	-836	-836	-836	-836
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-3.885	-3.870	-3.870	-3.975
6	Sociaal domein	-36.043	-35.503	-34.889	-34.676
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-4.595	-4.585	-4.486	-4.486
6.3	Inkomensregelingen	-2.047	-1.887	-1.838	-1.838
6.4	Begeleide participatie	-5.583	-5.347	-5.122	-4.909
6.5	Arbeidsparticipatie	-1.056	-1.122	-1.126	-1.126
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-3.346	-3.321	-3.320	-3.320
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-7.776	-7.744	-7.744	-7.744
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-10.079	-9.986	-9.792	-9.792
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-1.561	-1.511	-1.461	-1.461
7	Volksgezondheid en milieu	-846	-581	-592	-587
7.1	Volksgezondheid	-1.686	-1.688	-1.688	-1.688

7.2	Riolering	1.582	1.543	1.540	1.540
7.3	Afval	1.574	1.580	1.585	1.580
7.4	Milieubeheer	-2.184	-1.879	-1.883	-1.887
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-132	-137	-146	-132
8	Volkshuisv.,RO en Stedelijke vernieuwing	-2.647	-2.237	-2.077	-2.073
8.1	Ruimtelijke ordening	-1.458	-1.048	-888	-884
8.2	Grondexploitatie(niet-bedrijventerrein)		-	-	-
8.3	Wonen en bouwen	-1.189	-1.189	-1.189	-1.189
9	Bestuur en ondersteuning	61.346	58.961	58.944	59.180
9.1	Bestuur	-1.957	-2.049	-2.096	-2.119
9.2	Burgerzaken	-590	-590	-586	-586
9.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-1.119	-1.069	-1.069	-1.069
9.4	Overhead	-15.216	-15.635	-15.924	-16.387
9.5	Treasury	192	219	224	227
9.61	OZB woningen	8.998	9.331	9.620	9.913
9.62	OZB niet-woningen	3.176	3.229	3.383	3.438
9.64	Belastingen overig	2.829	-602	-602	-602
9.7	Algemene uitk. en ov. uitk. gem.fonds	65.193	67.249	68.564	69.908
9.8	Overige baten en lasten	-160	-1.122	-2.570	-3.543
9.9	Vennootschapsbelasting		-	-	-
	Totaal Saldo van lasten en baten	-4.589	-635	81	434
	Mutaties reserves programma 1 t/m 9	3.700	449	-74	-65
	Saldo MJB 2021-2024	-889	-186	7	369

Baten en lasten meerjarenbegroting 2021 - 2024

In onderstaande tabel zijn de **lasten (+)** en **baten (-)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Baten en lasten meerjarenbegroting 2021 - 2024									
Nr.	Bedragen x € 1.000	Lasten 2021	Baten 2021	Lasten 2022	Baten 2022	Lasten 2023	Baten 2023	Lasten 2024	Baten 2024
1	Totaal Veiligheid	-3.411	114	-3.403	114	-3.403	114	-3.403	114
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-2.299	67	-2.291	67	-2.291	67	-2.291	67
1.2	Openbare orde en veiligheid	-1.112	47	-1.112	47	-1.112	47	-1.112	47
2	Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	-10.472	233	-5.426	233	-5.426	233	-5.426	233
2.1	Verkeer en vervoer	-10.431	233	-5.385	233	-5.385	233	-5.385	233
2.2	Parkeren	-41		-41		-41		-41	-
3	Totaal Economie	-4.517	3.561	-4.517	3.561	-4.547	3.561	-4.547	3.561
3.1	Economische ontwikkeling	-698		-698		-728		-728	-
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-3.266	3.327	-3.266	3.327	-3.266	3.327	-3.266	3.327
3.3	Bedrijvenloketten bedrijfsregelingen	-218	20	-218	20	-218	20	-218	20
3.4	Economische promotie	-335	214	-335	214	-335	214	-335	214
4	Totaal Onderwijs	-4.213	324	-4.213	324	-4.107	218	-4.107	218
4.1	Openbaar basisonderwijs	-49		-49		-49		-49	-
4.2	Onderwijshuisvesting	-2.066		-2.066		-2.066		-2.066	-
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-2.098	324	-2.098	324	-1.992	218	-1.992	218
5	Totaal Sport, cultuur en recreatie	-9.078	1.061	-9.036	1.089	-9.036	1.089	-9.091	1.039
5.1	Sportbeleid en activering	-627		-627		-627		-627	-
5.2	Sportaccommodaties	-3.057	856	-3.046	900	-3.046	900	-3.046	900
5.3	Cult.-presentatie, -productie en -partic	-375	2	-375	2	-375	2	-375	2
5.5	Cultureel erfgoed	-95		-95		-95		-95	-
5.6	Media	-842	6	-842	6	-842	6	-842	6
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-4.082	197	-4.051	181	-4.051	181	-4.106	131
6	Totaal Sociaal domein	-45.213	9.171	-44.673	9.171	-44.059	9.171	-43.846	9.171
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-5.170	575	-5.160	575	-5.061	575	-5.061	575
6.3	Inkomensregelingen	-10.545	8.498	-10.385	8.498	-10.336	8.498	-10.336	8.498
6.4	Begeleide participatie	-5.583		-5.347		-5.122		-4.909	-
6.5	Arbeidsparticipatie	-1.076	20	-1.142	20	-1.146	20	-1.146	20
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-3.423	78	-3.398	78	-3.397	78	-3.397	78
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-7.776		-7.744		-7.744		-7.744	-
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-10.079		-9.986		-9.792		-9.792	-
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-1.561		-1.511		-1.461		-1.461	-

7	Totaal Volksgezondheid en milieu	-11.168	10.323	-10.897	10.317	-10.908	10.317	-10.903	10.317
7.1	Volksgezondheid	-1.686		-1.688		-1.688		-1.688	-
7.2	Riolering	-3.229	4.811	-3.268	4.811	-3.271	4.811	-3.271	4.811
7.3	Afval	-3.658	5.232	-3.646	5.226	-3.641	5.226	-3.646	5.226
7.4	Milieubeheer	-2.263	80	-1.958	80	-1.962	80	-1.966	80
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-332	200	-337	200	-346	200	-332	200
8	Totaal Volkshuisv.,RO en Stedelijke vernieuwing	-4.708	2.061	-4.298	2.061	-4.294	2.218	-4.290	2.218
8.1	Ruimtelijke ordening	-1.951	493	-1.541	493	-1.537	650	-1.533	650
8.2	Grondexploitatie(niet-bedrijventerrein)	-234	234	-234	234	-234	234	-234	234
8.3	Wonen en bouwen	-2.523	1.334	-2.523	1.334	-2.523	1.334	-2.523	1.334
9	Totaal Bestuur en ondersteuning	-21.534	82.879	-22.882	81.840	-24.655	83.598	-26.111	85.290
9.1	Bestuur	-1.957		-2.049		-2.096		-2.119	-
9.2	Burgerzaken	-1.160	570	-1.160	570	-1.156	570	-1.156	570
9.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-1.271	152	-1.221	152	-1.221	152	-1.221	152
9.4	Overhead	-15.873	657	-16.293	657	-16.581	657	-17.044	657
9.5	Treasury	91	101	117	101	123	101	126	101
9.61	OZB woningen	-230	9.228	-180	9.511	-180	9.800	-180	10.093
9.62	OZB niet-woningen	-	3.176	-	3.229	-	3.383	-	3.438
9.64	Belastingen overig	-974	3.802	-974	371	-974	371	-974	371
9.7	Algemene uitk. en ov. uitk. gem.fonds	-	65.193	-	67.249	-	68.564	-	69.908
9.8	Overige baten en lasten	-160		-1.122		-2.570		-3.543	-
9.9	Vennootschapsbelasting	-		-		-		-	-
	Totaal Lasten en totaal Baten	-114.314	109.727	-109.345	108.710	-110.435	110.519	-111.724	112.161
	Mutatie reserves progr. 1 t/m 9	-12166	15865	250	199	-333	259	-332	268
	baten en lasten meerjarenbegroting	-126.478	125.590	-109.092	108.906	-110.768	110.774	-112.056	112.425

Taakveldenbegroting

Taakveldenbegroting 2021				
Nr.	Bedragen x € 1.000	Lasten 2021	Baten 2021	Saldo 2021
0	Bestuur en ondersteuning	-33.700	98.744	65.045
0.1	Bestuur	-1.957	-	-1.957
0.10	Mutaties reserves	-12.166	15.865	3.699
0.11	Resultaat rekening van baten en lasten	-	-	-
0.2	Burgerzaken	-1.160	570	-590
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-1.271	152	-1.119
0.4	Overhead	-15.873	657	-15.216
0.5	Treasury	91	101	192
0.61	OZB woningen	-230	9.228	8.998
0.62	OZB niet-woningen	-	3.176	3.176
0.64	Belastingen overig	-974	3.802	2.829
0.7	Algemene uitk. en ov. uitk. gem.fonds	-	65.193	65.193
0.8	Overige baten en lasten	-160	-	-160
0.9	Vennootschapsbelasting	-	-	-
1	Veiligheid	-3.411	114	-3.298
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-2.299	67	-2.232
1.2	Openbare orde en veiligheid	-1.112	47	-1.066
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-10.472	233	-10.239
2.1	Verkeer en vervoer	-10.431	233	-10.198
2.2	Parkeren	-41	-	-41
3	Economie	-4.517	3.561	-956
3.1	Economische ontwikkeling	-698	-	-698
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-3.266	3.327	61
3.3	Bedrijvenloketten bedrijfsregelingen	-218	20	-198
3.4	Economische promotie	-335	214	-121
4	Onderwijs	-4.213	324	-3.889
4.1	Openbaar basisonderwijs	-49	-	-49
4.2	Onderwijshuisvesting	-2.066	-	-2.066
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-2.098	324	-1.774
5	Sport, cultuur en recreatie	-9.078	1.061	-8.017
5.1	Sportbeleid en activering	-627	-	-627
5.2	Sportaccommodaties	-3.057	856	-2.201
5.3	Cult.-presentatie, -productie en -partic	-375	2	-374
5.5	Cultureel erfgoed	-95	-	-94

5.6	Media	-842	6	-836
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-4.082	197	-3.885
6	Sociaal domein	-45.213	9.171	-36.043
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-5.170	575	-4.595
6.3	Inkomensregelingen	-10.545	8.498	-2.047
6.4	Begeleide participatie	-5.583	-	-5.583
6.5	Arbeidsparticipatie	-1.076	20	-1.056
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-3.423	78	-3.346
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-7.776	-	-7.776
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-10.079	-	-10.079
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-1.561	-	-1.561
7	Volksgesondheid en milieu	-11.168	10.323	-846
7.1	Volksgesondheid	-1.686	-	-1.686
7.2	Riolering	-3.229	4.811	1.582
7.3	Afval	-3.658	5.232	1.574
7.4	Milieubeheer	-2.263	80	-2.184
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-332	200	-132
8	Volkshuisv.,RO en Stedelijke vernieuwing	-4.708	2.061	-2.647
8.1	Ruimtelijke ordening	-1.951	493	-1.458
8.2	Grondexploitatie(niet-bedrijventerrein)	-234	234	-
8.3	Wonen en bouwen	-2.523	1.334	-1.189
	Saldo	-126.480	125.592	-890

Reserves en voorzieningen

Verloop Algemene reserve	2020	2021	2022	2023	2024
Saldo per 1 januari	22.597	16.723	20.615	20.307	20.214
Resultaat 2019	-4.730				
Toevoeg./onttrekk. resultaatbestemming 2019	-126				
Saldo 1-1-2020 ná resultaatbestemming	17.741				
Dekking saldi meerjarenbegroting 2021-2024		-888	-187	7	369
Dekking saldo 2020 conform 2e turap	-876				
Saldo 2020 (inclusief tussentijdse rapportages)	16.865				
Vrijval reserve precario inclusief reservering COVID-19		4.242			
Vrijval verliesvoorziening Reg.Progr.Werklocaties	4.066				
Storting in reserve sociaal domein	-3.000				
Storting in reserve sociaal domein Task force	-500				
Dekking begroting Scalabor/werkbedrijf Arnhem	-479				
Dekking exploitatie(omzetten aandelen Vitens)	-100	-100	-100	-100	-100
Dekking Kinkelvisie	-138				
Afbouw precario gas- en bovengrondse leidingen	558	1.047			
Invoering omgevingswet	-375	-375			
Kwartiermaker dijkversterking	-22	-22	-22		
Uitvoering verkeersbesluiten	-66				
Revitalisering Houtakker I	-75				
Tijdelijke lokalen jonge kracht	-11	-11			

Saldo per 31-12	16.723	20.615	20.307	20.214	20.483
------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Overzicht reserves en voorzieningen	Stand 31-12-2019	Resultaat- bestemming	2020	2021	2022	2023	2024	Stand 31-12-2024
--	-----------------------------	----------------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-----------------------------

Overzicht reserves

Algemene reserve	22.597	-4.856	-1.018	3.892	-309	-93	269	20.483
-------------------------	--------	--------	--------	-------	------	-----	-----	---------------

Bestemmingsreserves

Reserves t.b.v. dekking van afschrijvingslasten

Aanpassing kruising Valom	325		0	-6	-6	-6	-6	301
Sociaal Culturele Centra	514		-43	-41	-41	-42	-43	305
Bochten Karstraat	0		0	3.591	0	-66	-67	3.458
Fietsvoorzieningen	0		0	2.100	0	-32	-39	2.029

Reserves t.b.v. toekomstige uitgaven en/of investeringen

Fonds bovenwijkse voorzieningen	3.166		0	-2.850	0	0	0	316
Reserve inzet woningbouw	1.805		-130	0	0	0	0	1.675

Reserves t.b.v. personele verplichtingen en risico's

Bedrijfsvoering en personele verplichtingen	76		-37	-18	-18	0	0	4
---	----	--	-----	-----	-----	---	---	----------

Reserve grondexploitaties

Reserve grondexploitatie	5.681		-28	22	0	0	0	5.676
--------------------------	-------	--	-----	----	---	---	---	--------------

Reserves t.b.v. egalisatie groot onderhoud

Onderhoud schoolgebouwen	20		-20	0	0	0	0	0
<i>Reserves overige bestemmingen</i>								
Bestemmingsreserve budgetoverhevelingen	618		-618	0	0	0	0	0
Grondsanering gemeentewerf Gendt	127		-127	0	0	0	0	0
Wijkplatforms	0	30	0	0	0	0	0	30
Opsporing en ruiming niet gesprongen explosieven	24		-15	-9	0	0	0	0
Civieltechnische kunstwerken	69		28	28	28	28	28	206
Revitalisering Zilverkamp	26		-26	0	0	0	0	0
Inzet combinatiefunctionarissen	40		-19	0	0	0	0	21
Kunst	57		8	8	8	8	8	98
Landschapsfonds	135		0	0	0	0	0	135
Stimuleren vraag naar huishoudelijke hulp	278		-65	-100	0	0	0	113
Sociaal domein	0		1.594	-1.044	-550	0	0	0
Bestemmingsreserve afvalstoffenheffing	0		39	165	175	182	177	739
Fonds ruimtelijke ontwikkeling	277		0	0	0	0	0	277
Herinrichting openbaar gebied Sancta Maria Huissen	135		0	0	0	0	0	135
Startersleningen	404		0	0	0	0	0	404
Revolverend fonds vastgoed	321	-321	0	0	0	0	0	0
Precariobelasting	8.003		2.040	-10.043	0	0	0	0
Vervanging straatmeubilair	55		20	20	20	20	20	155
NEXTgarden	700		-588	0	0	0	0	112
Activiteiten regio Arnhem-Nijmegen	90		-30	0	0	0	0	60
Rehabilitatie wegen	114		57	59	58	83	87	459
Groenfonds Lingewaard	99		0	0	0	0	0	99
Visie Kinkelplein	138		0	0	0	0	0	138
Algemene uitkering	200	-200	0	0	0	0	0	0
Transitiefonds energie	500	616	-300	-340	0	0	0	476

Tijdelijke huisvesting SGS	418		-24	0	0	0	0	394
Totaal bestemmingsreserves	24.417	126	1.716	-8.457	-326	175	165	17.815
Totaal reserves	47.015	-4.730	698	-4.565	-635	82	434	38.298

Overzicht voorzieningen

Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's

Wethouderspensioenen	6.215		-42	-35	32	55	55	6.279
Voorziening ruilverkaveling	46		0	0	0	0	0	46
Bijdrage De Bongerd - Langstraat/Kruisstraat Gendt	363		0	0	0	0	0	363
	6.625	0	-42	-35	32	55	55	6.689

Egalisatievoorzieningen

Onderhoud wegverhardingen	1.922		-369	5.583	-415	-969	64	5.816
Onderhoud civieltechnische kunstwerken	167		0	0	0	0	0	167
Onderhoud gebouwen	1.536		270	0	0	0	0	1.806
Onderhoud buitensport accommodaties	75		331	220	125	200	175	1.127
	3.700	0	232	5.804	-290	-769	239	8.916

Voorzieningen van derden verkregen middelen met specifieke besteding

Voorziening planschade	335		0	0	0	0	0	335
Voorziening riolering	5.090		-8	7	233	249	325	5.895
Voorziening grafrechten	846		0	0	0	0	0	846
Voorziening vooruitontvangen leges	293		305	0	0	0	0	598
	6.564	0	297	7	233	249	325	7.675

Totaal voorzieningen	16.889	0	487	5.776	-25	-465	619	23.279
Totaal reserves en voorzieningen	63.903	-4.730	1.185	1.210	-660	-383	1.053	61.578

Uitvoeringsinformatie

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Uitvoeringsinformatie 2021						
Nr.	Bedragen x € 1.000	Lasten 2021	Baten 2021	Saldo 2021	Begroting 2020	Werkelijk 2019
1	Totaal Veiligheid	-3.411	114	-3.298	-3.344	-3.582
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-2.299	67	-2.232	-2.318	-2.554
1.2	Openbare orde en veiligheid	-1.112	47	-1.066	-1.026	-1.028
2	Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	-10.472	233	-10.239	-5.368	-5.314
2.1	Verkeer en vervoer	-10.431	233	-10.198	-5.324	-5.277
2.2	Parkeren	-41	-	-41	-44	-37
3	Totaal Economie	-4.517	3.561	-956	-1.600	1.033
3.1	Economische ontwikkeling	-698	-	-698	-762	-768
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-3.266	3.327	61	-553	2.028
3.3	Bedrijvenloketten bedrijfsregelingen	-218	20	-198	-191	-155
3.4	Economische promotie	-335	214	-121	-94	-72
4	Totaal Onderwijs	-4.213	324	-3.889	-3.996	-3.698
4.1	Openbaar basisonderwijs	-49	-	-49	-69	-72
4.2	Onderwijshuisvesting	-2.066	-	-2.066	-2.486	-2.298
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-2.098	324	-1.774	-1.441	-1.328
5	Totaal Sport, cultuur en recreatie	-9.078	1.061	-8.017	-7.740	-7.785
5.1	Sportbeleid en activering	-627	-	-627	-645	-666
5.2	Sportaccommodaties	-3.057	856	-2.201	-1.999	-2.044
5.3	Cult.-presentatie, -productie en -partic	-375	2	-374	-381	-389
5.5	Cultureel erfgoed	-95	-	-94	-95	-67
5.6	Media	-842	6	-836	-843	-818
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-4.082	197	-3.885	-3.777	-3.801
6	Totaal Sociaal domein	-45.213	9.171	-36.043	-36.954	-35.574
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-5.170	575	-4.595	-4.822	-4.761
6.3	Inkomensregelingen	-10.545	8.498	-2.047	-2.326	-2.120
6.4	Begeleide participatie	-5.583	-	-5.583	-5.680	-5.806
6.5	Arbeidsparticipatie	-1.076	20	-1.056	-1.333	-1.258
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-3.423	78	-3.346	-3.680	-3.616
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-7.776	-	-7.776	-7.580	-6.897
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-10.079	-	-10.079	-9.959	-9.814
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-1.561	-	-1.561	-1.574	-1.302
7	Totaal Volksgezondheid en milieu	-11.168	10.323	-846	-1.191	-1.362
7.1	Volksgezondheid	-1.686	-	-1.686	-1.669	-1.521

7.2	Riolering	-3.229	4.811	1.582	1.339	1.455
7.3	Afval	-3.658	5.232	1.574	1.314	481
7.4	Milieubeheer	-2.263	80	-2.184	-2.047	-1.603
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-332	200	-132	-128	-174
8	Totaal Volkshuisv.,RO en Stedelijke vernieuwing	-4.708	2.061	-2.647	-2.557	-1.294
8.1	Ruimtelijke ordening	-1.951	493	-1.458	-1.746	-779
8.2	Grondexploitatie(niet-bedrijventerrein)	-234	234	-	-	-113
8.3	Wonen en bouwen	-2.523	1.334	-1.189	-811	-402
9	Totaal Bestuur en ondersteuning	-21.534	82.879	61.346	59.413	53.884
9.1	Bestuur	-1.957	-	-1.957	-1.915	-2.658
9.2	Burgerzaken	-1.160	570	-590	-426	-524
9.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-1.271	152	-1.119	-1.123	-1.110
9.4	Overhead	-15.873	657	-15.216	-14.724	-15.544
9.5	Treasury	91	101	192	269	6
9.61	OZB woningen	-230	9.228	8.998	8.720	8.025
9.62	OZB niet-woningen	-	3.176	3.176	2.924	2.723
9.64	Belastingen overig	-974	3.802	2.829	2.855	2.280
9.7	Algemene uitk. en ov. uitk. gem.fonds	-	65.193	65.193	63.559	60.692
9.8	Overige baten en lasten	-160	-	-160	-726	-
9.9	Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-6
	Totaal Saldo van lasten en baten	-114.314	109.727	-4.589	-3.337	-3.692
	Mutaties reserves programma 1 t/m 9	-12.166	15.865	3.700	2.463	-1.038
	Saldo MJB 2021 - 2024	-126.478	125.590	-888	-877	-4.729

Incidentele baten en lasten

Uitgangspunten:

Voor het inzicht in de financiële positie op korte en langere termijn is het voor de raad van groot belang om een goed beeld te hebben van het structureel begrotingssaldo. Ook bij het nemen van besluiten met grotere financiële gevolgen is het van belang dat raadsleden kunnen zien wat de gevolgen daarvan zijn op langere termijn.

Om vast te kunnen stellen dat sprake is van een structureel evenwicht is belangrijk dat inzicht bestaat in welk deel van de baten en lasten incidenteel zijn en welke structureel.

Structurele baten en lasten zijn baten en lasten die in beginsel jaarlijks in de begroting, meerjarenraming en jaarrekening zijn opgenomen. Voor structurele baten en lasten geldt in het algemeen, dat zij tot nadere besluitvorming voor onbepaalde tijd opgenomen zijn. Met andere woorden, er is (nog) geen einddatum bekend.

Van structurele baten en lasten is ook sprake indien de ramingen bijvoorbeeld om het jaar opgenomen zijn. Zolang deze posten maar periodiek terug blijven komen en er geen eindtijd bepaald is. Deze fluctuaties blijken uit de meerjarenraming. Denk hierbij aan de lasten van verkiezingen. Ook door nieuw beleid of door bezuinigingen kunnen de hoogte van structurele lasten en baten worden beïnvloed. Baten en lasten die zich vier jaar of langer voordoen zijn in beginsel structureel van aard.

Incidentele baten en lasten betreffen die posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Het gaat om éénmalige zaken en om (meerjarige) projecten of subsidies als deze eveneens het karakter van tijdelijkheid c.q. eindig doel hebben. Een begroting, meerjarenraming of jaarrekening kan ieder jaar dergelijke eenmalige zaken bevatten. Ook kan het voorkomen dat een eenmalige subsidie voor een bepaalde activiteit wordt verkregen, maar dat de lasten van de uitvoering van die activiteit zich over meerdere jaren uitspreidt. Gezien de koppeling met de subsidie hebben deze lasten dan een incidenteel karakter.

Een incidentele baat of last, die vier jaar of langer geraamd wordt, blijft gezien de soort of de eigenschap van een begrotingspost altijd incidenteel en wordt niet opeens structureel door deze langer dan drie jaar te ramen.

	2021				2022				2023				2024			
Begrote incidentele lasten en baten	lasten	baten	mutatie reserves	effect	lasten	baten	mutatie reserves	effect	lasten	baten	mutatie reserves	effect	lasten	baten	mutatie reserves	effect
Programma 1 "Veiligheid"																
Explosievenopruijing	-	-	9	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal Programma 1 "Veiligheid"	-	-	9	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma 2 "Verkeer, vervoer en waterstaat"																
Kwartiermaker dijkversterking tlv algemene reserve	-22	-	22	-	-22	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Storting in voorziening onderhoud wegen	-5.000			-5.000												
Vormen investeringsreserve fietsvoorzieningen	-	-	-2.100	-2.100												
Vormen investeringsreserve bochten karstraat	-	-	-3.591	-3.591												
Dekking fietsvoorziening uit fonds bovenwijken	-	-	350	350												
Dekking bochten karstraat uit fonds bovenwijken	-	-	2.500	2.500	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Storting in voorziening onderhoud wegen																
Totaal Programma 2 "Verkeer, vervoer en waterstaat"	-5.022	-	-2.819	-7.841	-22	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma 3 "Economie"																
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal Programma 3 "Economie"	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma 4 "Onderwijs"																
Onderwijsachterstanden	-131	131	-	-	-106	106	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal Programma 4 "Onderwijs"	-131	131	-	-	-106	106	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma 5 "Sport, cultuur en recreatie"																
Huur tijdelijke lokalen Jonge kracht	-11	-	11	-												

Totaal Programma 5 "Sport, cultuur en recreatie"	-11	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma 6 "Sociaal Domein"																
Taskforce Sociaal Domein; Aansluiting op zorgstructuur onderwijs	-100	100	-	-	-100	-	-	-100	-	-	-	-	-	-	-	-
Taskforce Sociaal Domein; Beleidsadviseurs, kwaliteitsmedewerker, job-hunter	-400	100	-	-300	-250	100	-	-150	-	-	-	-	-	-	-	-
Was en strijk pilot tlv bestemmingsreserve Stimulering huishoudelijke hulp	-100	-	100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onttrekking bestemmingsreserve Sociaal Domein ivm Taskforce	-	-	1.044	1.044	-	-	550	550	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal Programma 6 "Sociaal Domein"	-600	200	1.144	744	-350	100	550	300	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma 7 "Volksgezondheid en milieu"																
Energietransitie tlv transitiefonds energie	-340	-	340	-	-	-	-	-	-14	-	-	-14	-	-	-	-
Vervanging materieel algemene begraafplaatsen	-	-	-	-	-5	-	-	-5	-14	-	-	-14	-	-	-	-
Totaal Programma 7 "Volksgezondheid en milieu"	-340	-	340	-	-5	-	-	-5	-14	-	-	-14	-	-	-	-
Programma 8 "Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing"																
Voorbereiding en Implementatie Omgevingswet	-375	-	375	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal Programma 8 "Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing"	-375	-	375	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma 9 "Bestuur en ondersteuning"																
Vervangingsinvesteringen materieel Technisch Wijkbeheer	-	-	-	-	-16	-	-	-16	-50	-	-	-50	-	-	-	-
WOZ - wijziging waarderingsgrondslag	-50	-	-	-50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Opbrengst precariobelasting	-	3.431	-2.040	1.391	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Opbrengst precariobelasting afbouwen t.g.v. algemene reserve	-	-	-1.047	-1.047	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vrijval reserve precariobelasting	-	-	12.083	12.083	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Restant reserve precariobelasting storten in Algemene reserve	-	-	-4.242	-4.242	-	-	-	-	-	-	-	-				
Teambuildingsactiviteiten tlv IZA-gelden	-18	-	18	-	-18	-	18	-	-	-	-	-				
Totaal Programma 9 "Bestuur en ondersteuning"	-68	3.431	4.772	8.135	-34	-	18	-16	-50	-	-	-50	-	-	-	-
Totaal incidentele baten en lasten	-6.547	3.762	3.832	1.047	-516	206	590	279	-65	-	-	-65	-	-	-	-

Structurele mutaties reserves

Structurele mutaties in de reserves

	2021	2022	2023	2024
PROGRAMMA 2				
<i>toevoegingen:</i>				
Dotatie bestemmingsreserve CT-kunstwerken	-28	-28	-28	-28
dotatie straatmeubilair	-20	-20	-20	-20
Dotatie Reserve Rehabilitatie wegen	-70	-70	-95	-99
<i>onttrekkingen:</i>				
Dekking afschrijving rehabilitatie wegen	11	12	12	12
Dekking Valom uit investeringsreserve	6	6	6	6
Dekking snelfietsroute uit investeringsreserve			32	39
Dekking bochten karstraat uit investeringsreserve			66	67
TOTAAL PROGRAMMA 2	-100	-99	-26	-22
 PROGRAMMA 5				
<i>toevoegingen:</i>				
Dotatie reserve kunst	-8	-8	-8	-8
<i>onttrekkingen:</i>				
Dekking afschrijving de Kinkel uit investeringsreserve	41	41	42	43
TOTAAL PROGRAMMA 5	33	33	34	34
 PROGRAMMA 7				
<i>toevoegingen:</i>				
Egalisatiereserve afval	-165	-175	-182	-177
TOTAAL PROGRAMMA 7	-165	-175	-182	-177
 PROGRAMMA 9				
<i>onttrekkingen:</i>				
Rente Vitens ten gunste van de exploitatie	100	100	100	100
TOTAAL PROGRAMMA 9	100	100	100	100
 Totaal structurele mutaties in de reserves	-133	-141	-75	-65

Prognose balans

Geprognosticeerde balans 2021-2024

	Balans 1-1-2021	Balans 31-12-2021	Balans 31-12-2022	Balans 31-12-2023	Balans 31-12-2024
Activa (bedragen x € 1.000)					
Vaste activa					
Immateriële vaste activa	174	105	76	46	19
Materiële vaste activa	113.441	123.923	134.288	140.519	148.175
Financiële vaste activa	6.066	5.822	5.744	5.666	5.589
Totaal vaste activa	119.681	129.850	140.107	146.232	153.783
Vlottende activa					
Voorraden	9.899	8.067	6.596	4.757	2.838
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	8.828	8.489	7.685	7.685	7.685
Liquide middelen	0	0	0	0	0
Overlopende activa	2.315	2.315	2.315	2.315	2.315
Totaal vlottende activa	21.041	18.870	16.595	14.757	12.838
Totaal generaal	140.722	148.720	156.703	160.989	166.621

	Balans 1-1-2021	Balans 31-12-2021	Balans 31-12-2022	Balans 31-12-2023	Balans 31-12-2024
Passiva (bedragen x € 1.000)					
Vaste passiva					
Eigen vermogen	42.982	38.417	37.782	37.864	38.298
Voorzieningen	17.375	23.151	23.126	22.661	23.279
Vaste schulden met een looptijd ≥ 1 jaar	57.895	60.259	67.623	64.987	62.352
Totaal vaste passiva	118.252	121.826	128.531	125.512	123.929
Vlottende passiva					
Vlottende schulden met een looptijd < 1 jaar	8.279	12.703	13.981	19.809	26.527
Overlopende passiva	14.191	14.191	14.191	15.668	16.165
Totaal vlottende passiva	22.470	26.894	28.172	35.477	42.692
Totaal generaal	140.722	148.720	156.703	160.989	166.621

EMU-saldo

(Bedragen x 1.000)	2021	2022	2023	2024
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)*	-4.859	-635	81	434
+ 2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	5.037	5.366	5.953	6.333
+ 3 Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	8.749	3.992	4.031	4.031
- 4 Uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	14.158	16.099	12.326	13.994
+ 5 De in mindering op onder 4 bedoelde investeringen gebrachte ontvangen bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen	0	0	0	0
+ 6a Verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs)	0	0	0	0
- 6b Boekwinst op desinvesteringen in (im)materiële vaste activa	0	0	0	0
- 7 Uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	1.874	667	526	509
+ 8a Verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)	2.706	2.536	2.536	2.536
- 8b Boekwinst op grondverkoop	0	0	0	0
- 9 Betalingen ten laste van de voorzieningen	2.973	4.017	4.496	3.488
- 10 Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de andere genoemde posten				
- 11 Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen				
Berekend EMU-saldo	-7.372	-9.524	-4.747	-4.657

* Een exploitatietekort heeft een minteken

De posten met een plus verkleinen het EMU-tekort, die met een min vergroten het EMU-tekort.

Gevoteerde investeringsbudgetten

Het overzicht gevoteerde investeringsbudgetten laat de investeringen zien die in voorgaande jaren door de raad zijn gevoteerd maar nog niet zijn geleverd of gerealiseerd. Bij die investeringen waarbij de levering of realisatie langer gaat duren dan verwacht is het jaar van levering of de periode van realisatie aangepast. Dit vergroot het inzicht in de voortgang van de lopende investeringen. Door de begroting vast te stellen stemt de raad in met de aanpassingen in de in eerdere jaren gevoteerde investeringen. Daarmee wordt voorkomen dat onrechtmatigheden ontstaan omdat investeringen langer open staan dan op basis van de gemeentelijke nota activabeleid is toegestaan.

Investering	Budget	Oorspronkelijke startdatum afschrijving	Nieuwe startdatum afschrijving
Programma 2			
Kruispunt Nielant-Wagenweg	340.000	2021	2022
Dorpensingel (inclusief verkeersveiligheid ressensestraat)	2.200.000	2021	2023
Revit. Zilverkamp fase II, III en IV	7.500.000	2022	2023
Oplaadpalen elektrische fietsen	50.000	2020	2022
Reconstructie Nijmeegsestraat, Gendt	575.000	2021	2022
Verkeersmaatreg. Nijmeegsestraat, Gendt	195.000	2021	2022
Programma 4			
Vorb. OBC de Heister school	548.000	2021	2025
Vorb. OBC de Heister gymzalen	151.000	2021	2025
Vorb. OBC de Heister 10-14 college	35.000	2021	2025
Vorb. IKC Het Sterrenbos	232.000	2021	2024
Vorb. IKC De Doornick	130.000	2021	2024
Vorb. IKC De Vonkenmorgen	186.000	2021	2024
Programma 5			
Uitbreiding kleedruimtes de Bataven	100.000	2021	2022
Verpl. Schalkshof: bouwkosten kantine	197.462	2021	2022
Verpl. Schalkshof: bouwkosten overig	886.828	2021	2022
Verpl. Schalkshof: installaties kantine	106.873	2021	2022
Verpl. Schalkshof: installaties overig	411.837	2021	2022
Verpl. Schalkshof: beplanting sportpark	75.000	2021	2022
Verpl. Schalkshof: toegangsweg, etc.	120.000	2021	2022
Programma 7			
Reconstr Nijmeegsestr Gendt riool/wegen	2.135.000	2020	2022
Vervangen vacuumputten mech.riolering	110.000	2021	2022

Bijlagen

Samenstelling gemeentebestuur (stand september 2020)

Gemeenteraad

Mw. P.T.A.M. Kalfs

Dhr. P.J. Peters

Voorzitter

Raadsgriffier

Dhr. R.T.H.M. Derksen	Lokaal Belang Lingewaard (fractievoorzitter)
Mw. M.J. Bouwmeister-Bremer	Lokaal Belang Lingewaard
Dhr. J.A.W. Joosten	Lokaal Belang Lingewaard
Dhr. S.A.G. Rasing	Lokaal Belang Lingewaard
Dhr. B.J.A. Claassen	SP (fractievoorzitter)
Mw. C.B.P. Claassen	SP
Dhr. H.R.M. van Assen	SP
Dhr. H.A. van 't Hullenaar	SP
Mw. B.H.L. Raes	CDA (fractievoorzitter)
Dhr. T.W.M. Peren	CDA
Dhr. J.G.J. Giesen	CDA
Dhr. P.A.T.W. Hegeman	B06 (fractievoorzitter)
Mw. M.C.J.H. Roelofs	B06
Dhr. F.H. den Houting	lingewaard.NU (fractievoorzitter)
Mw. M.J.A. van Aalten-Janssen	lingewaard.NU
Mw. T. Zonnenberg	Lijst Zonnenberg
Dhr. M.M. van de Woerd	VVD (fractievoorzitter)
Dhr. T.B.M. Aaldering	VVD
Dhr. N.T.P. Hubers	VVD
Dhr. A.R.J. Rensen	VVD
Mw. M.W.L. Peters-Bruger	VVD
Dhr. H.G.H. Wilkens	VVD
Dhr. L.L. Dekkers	D66 (fractievoorzitter)
Mw. C.M. Dolmans-Klumper	D66
Dhr. M.J.A. van den Bos	PvdA (fractievoorzitter)
Mw. L.G. Duiven	GroenLinks (fractievoorzitter)
Mw. J.E.M. Brûens	GroenLinks
Mw. I. Sloot	GroenLinks
Dhr. F.M. Schut	Lijst Frans Schut (fractievoorzitter)

Fractievoorzittersoverleg

Mw. P.T.A.M. Kalfs
Dhr. P.J. Peters

Voorzitter
Raadsgriffier

Dhr. R.T.H.M. Derksen	Lokaal Belang Lingewaard
Dhr. B.J.A. Claassen	SP
Mw. B.H.L. Raes	CDA
Dhr. P.A.T.W. Hegeman	B06
Dhr. F.H. den Houting	lingewaard.NU
Dhr. M.M. van de Woerd	VVD
Dhr. L.L. Dekkers	D66
Dhr. M.J.A. van den Bos	PvdA
Mw. L.G. Duiven	GroenLinks
Dhr. F.M. Schut	Lijst Frans Schut

Agendacommissie

Mw. M.J. Bouwmeister
Dhr. P.J. Peters

Voorzitter (plv. voorzitter van de raad)
Raadsgriffier/secretaris/adviseur

Mw. P.T.A.M. Kalfs	Adviseur
Mw. L.G. Duiven	Lid
Dhr. M.J.A. van den Bos	Lid
Mw. B.H.L. Raes	Lid
Dhr. N.T.P. Hubers	Lid

College van burgemeester en wethouders

Mw. P.T.A.M. Kalfs	Burgemeester/voorzitter
Dhr. J.H.A.P. Sluiter	Wethouder
Dhr. A. Slob	Wethouder
Mw. H.W.M. Witjes	Wethouder
Dhr. Th. Janssen	Wethouder
Dhr. I.P. van der Valk	Gemeentesecretaris

Kerngegevens

SOCIALE STRUCTUUR	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Aantal inwoners per 1 januari	46.372	46.494	46.615	46.900	47.175	47.450	47.725
Aantal inwoners naar leeftijd							
Inwoners < 20 jaar	10.777	10.700	10.589	10.514	10.435	10.355	10.273
Inwoners > 64 jaar	9.429	9.752	10.140	10.567	10.996	11.429	11.866
Aantal personen met uitkering							
PW-IOAW-IOAZ	515	510	496	565	616	700	667
LKS			33	43	58	73	88
Leerlingen per 1 oktober							
- basisonderwijs	4.088	4.060	4.019	3.954	3.829	3.771	3.686
- speciaal basisonderwijs	217	231	230	226	221	217	213
- voortgezet onderwijs	2.571	2.439	2.353	2.258	2.227	2.231	2.234
- speciaal voortgezet onderwijs	95	88	82	77	78	82	84

FYSIEKE STRUCTUUR	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oppervlakte gemeente in ha.	6.914	6.914	6.914	6.914	6.914	6.914	6.914
Waarvan							
-binnenwater	720	720	720	720	720	720	720
-historische stads- en dorpskern	5	5	5	5	5	5	5
Openbaar groen in ha *							
(excl. water en bermen)	251	257	259	318	319	321	321
Lengte van riolering in km	400	413	440	442	448	454	455
Lengte van wegen in km	340	345	345	345	345	345	345
Woonruimten per 1 januari	19.711	19.877	19.906	20.096	20.276	20.456	20.636
Gem. aantal inwoners per woning	2,35	2,34	2,34	2,33	2,33	2,32	2,31

In deze tabel staan de actuele cijfers per 1 januari. In de kolommen 2018 en 2019 betreft staan de werkelijke cijfers per 31-12. In de kolommen 2020 tot en met 2024 zijn de begrote cijfers opgenomen.

* De verhoging van het aantal ha openbaar groen in 2021 wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de overdracht van 57,5 ha van Park Lingezegen.

Gemeente Lingewaard
Kinkelenburglaan 6
6681 BJ Bommel
(026) 326 01 11